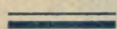

OSVALD SIRÉN

ITALIENSKA HANDTECKNINGAR

EX
LIBRIS

ITALIENSKA HANDTECKNINGAR

FORNA TJÄNSTEKAMRATER VID NATIONALMUSEUM

LUDVIG LOOSTRÖM,

GEORG GÖTHE OCH

JOHN KRUSE, IN MEMORIAM,

ÄGNAS DETTA ARBETE AF

FÖRFATTAREN

ITALIENSKA
HANDTECKNINGAR
FRÅN 1400- OCH 1500-TALEN
I NATIONALMUSEUM

CATALOGUE RAISONNÉ

AF

OSVALD SIRÉN

MED 56 PLANSCHER I LJUSTRYCK

BRÖDERNA LAGERSTRÖMS FÖRLAG
STOCKHOLM

INLEDNING

DÅ JAG FÖRRA ÅRET ÅTERUPPTOG EN FÖR MER än sexton år sedan påbörjad vetenskaplig bearbetning och katalogisering af de äldre italienska handteckningarna i Nationalmuseum, så leddes jag af en önskan att förbättra och komplettera min tidigare lappkatalog. Mitt oförminskade intresse för det ovanligt betydelsefulla materialet lockade mig till en ny ansträngning att på grund af ökad erfarenhet söka nå flera slutgiltiga bestämningar än som tidigare varit möjligt. Det föreföll mig också, som om jag stod i en viss tacksamhetsskuld till dessa teckningar, hvilka på sitt särskilda sätt sporrat mig till allt mer inträngande och specialiserade studier inom den italienska renässanskonsten; jag ville göra dem all den rättvisa jag kunde genom att värdera hvar och en efter dess sanna art och förtjänst.

Jag har umgåtts med dessa teckningar sedan seklets början. Så småningom blefvo de för mig liksom personliga vänner, hvilkas små egenheter och individuella nycker jag under årens lopp allt närmare lärt känna. Hvar och en som plägat ett sådant umgänge vet, att det kräfver tid och tålamod. Det är icke genom någon meddelsamhet, utan snarare genom sin tysta och förnäma förbehållsamhet som dessa alster af skapande själar i fjärran land och tid blifva ett så fängslande och förtroligt sällskap. Man måste lära sig lyssna till deras tysta språk. Då finner man så småningom, att de hvar och en ha sin egen röst, eller rättare: genljudet af en röst, som en gång varit en skapande konstnärs. Det gäller att lära sig uppfatta röstens antydande skiftningar, en vibration, en individuell timbre, som skiljer den från tusen andra röster från samma tid och land. Är stämman en stor och utpräglad mästares, så är det jämförelsevis lätt att aflyssna den, men tillhör den en mindre själfständig konst-

när, så kan det ofta dröja länge, innan man verkligen får fatt i dess individuella nyans. Det är emellertid först sedan man förnummit denna skiftning som teckningen blir uttryck för en lefvande personlighet och får karaktär af en intim vän, med hvilken man kan samtala och glädjas.

Naturligtvis kan man bestämma en hel del teckningar på rent empirisk väg, men det är egentligen blott de mest mekaniska och maniererade. Ju mera maniererad en teckning är, desto lättare är den att bestämma, desto tacksammare är den såsom material för en empirisk, "naturvetenskaplig" metod. Är det däremot fråga om teckningar, som icke förete några särskildt utpräglade yttre kännemärken i afseende å teknik, material, pennföring, typbildning o. d., så räcka icke längre de empiriska metoderna till, då blir den på formella kriterier stödda bevisföringen en sekundär sak och det emotionella intrycket det primära vid bestämningen. Och huru ofta är icke teckningen blott en flyktig improvisation, en lösryckt strof, en afbruten mening, som i långt mindre grad än det fullt utarbetade verket erbjuder empiriska stödjepunkter för en bestämning af mästaren. För att kunna hänföra en sådan flyktig studie till en bestämd konstnär, måste man känna honom som en vän, hvars röst man igenkänner äfven i ett afbrutet ord. Det är icke nog, att ha sett honom någon gång i museernas öfverfyllda, offentliga mottagningssalar, man måste ha samtalat med honom i enrum och känt hans individuella vilja. Man måste ha mött honom under de rätta förhållandena, hvilka tillåtit hans egenart att fullt framträda, och tillräckligt ofta för att icke förblanda honom med närbesläktade konstnärer. De gamla mästarnas vänskap vinner man säkrast på stilla orter, där målningarna fått förblifva orörda på sina ursprungliga platser och icke internerats i modärna museer.

Det ligger sålunda i sakens natur, att bearbetningen och bestämningen af gamla italienska handteckningar icke kan försiggå i samma tempo som exempelvis författandet af en gravyrkatalog. Omfattar

materialet ett så vidsträckt område som hela den italienska renässanskonsten med dess massor af kända och okända konstnärer, så är det öfverhufvud knappast möjligt för *en* forskare att nå full klarhet i hvarje enskildt fall. De äldre traditionerna i fråga om handteckningarnas attribuering och de förarbeten, som på detta område utförts under 1800-talet, hjälpa oss egentligen endast beträffande vissa stora mästares arbeten, hvilka naturligtvis utgöra ett försvinnande fåtal i förhållande till den stora massan af teckningar, som äro oriktigt eller alls icke bestämda. I fråga om dessa kan man endast gradvis nå reda och öfversikt genom jämförande studier af ett material, som är spridt i de flesta af Europas större museer; och äfven om man har tillfälle till sådana jämförelser, så kan det likafullt hända, att säkra resultat äro mycket svåra att uppnå, ty fullt säkra utgångspunkter saknas ännu i de flesta fall. En stor del af de bestämningar af renässansteckningar, som fortfarande gälla i de europeiska samlingarna, hvila helt enkelt på traditioner från 1600- och 1700-talen, då man öfverhufvud icke var synnerligt nogräknad vid utsofringen af det goda från det mindre goda och med stor liberalitet använde sig af berömda konstnärsnamn. Eller också hvila bestämningarna på hypotetiska kombinationer, som äro mer eller mindre beroende af subjektiva idiosynkrasier. Hvarken det ena eller andra slaget af teckningsattributioner kunna anses utgöra fasta utgångspunkter för vidare bearbetning af det närliggande materialet; de kräfva i sin ordning kritisk pröfning och undersökning. Fullt säkra hållpunkter erbjuda, strängt taget, endast de signerade eller dokumentariskt fastställda studierna samt teckningar, som kunna kombineras med kända målningar af respektive konstnärer. Men för att i fråga om hundratals och åter hundratals konstnärer nå sådana utgångspunkter fordras för visso arbete af flera generationer af forskare, ett arbete, som tillsvidare endast påbörjats. Det vetenskapliga handteckningsstudiet är ett af den modärna kritiska konsthistoriens senaste och mest ömtåliga specialfack.

Jag behöfver då knappast särskildt betona, huru djupt medveten jag är om att mina försök att delvis nybestämma och omgruppera Nationalmusei italienska handteckningar komma att möta kritik af andra forskare och i en framtid modifieras och kompletteras. Men jag hoppas, att de skola bedömas mot bakgrunden af hvad som tidigare publicerats rörande samma material, och att kritiken skall framlägga lika positiva skäl, som jag sökt angifva vid lösningen af de viktigare problemen. Jag har ju icke i ett katalogarbete som detta kunnat skrifva långa kritiska artiklar om hvarje teckning, men jag har dock i fråga om de värdefullare bladen framlagt rätt utförliga motiveringar för mina bestämningar, synnerligast då de helt och hållet afvika från tidigare gällande åsikter. Min ledande sträfvan har öfverhufvud varit att så oförbehållsamt som möjligt upptaga de olika problemen till granskning utan att låta mig bindas af traditioner eller andras åsikter beträffande motsvarande företeelser. Då resultaten likafullt öfverensstämma med traditionens utsagor, så synes sannolikheten för deras hållbarhet så mycket större. I flera fall har äfven ett traditionellt namn kunnat användas hypotetiskt, såsom antydan om en viss konstnärs stilart eller skolriktning, då det visat sig, att något säkrare namn icke med visshet kunnat fastställas.

Kopior och efterbildningar af äldre konstnärers arbeten hafva i allmänhet medtagits endast såvidt som de äga ett visst själfständigt värde och icke tillhöra en långt senare tid. Praktiska skäl ha emellertid talat för att icke gå alltför strängt tillväga vid utsofrandet af det relativt tvifvelaktiga materialet, ty arbetets användbarhet som katalog och vetenskapligt inventarium öfver den viktigaste delen af Nationalmusei italienska teckningar hade då i väsentlig grad inskränkts. Tidsgränsen, som varit bestämmande i fråga om teckningarnas urval, har i stor sedt varit 1500-talets slut, men det ligger ju i sakens natur, att ett bestämdt årtal därvid icke kunnat fasthållas, utan att en och annan konst-

när kommit med, som fortsatt sin verksamhet äfven under början af 1600-talet. Hufvudgruppen af de här behandlade konstnärerna måste visserligen anses tillhöra renässansen, men flera utpräglade barockmålare från slutet af 1500-talet hafva naturligt äfven följt med. Arbetes plan är öfverhufvud icke stilhistorisk. Grupperingen är genomförd i anslutning till de ledande provinsiella skolornas gränser samt inom dessa kronologiskt. Måhända kan det längre fram kompletteras med en andra del, behandlande de italienska teckningarna från 1600 och 1700-talen, hvilka jag äfven för många år sedan lappkatalogiserat.

Historiska upplysningar om Nationalmusei italienska tecknings-samlings bildande och allmänna sammansättning kan den intresserade finna i inledningen till mitt för femton år sedan utgifna arbete "Dessins et Tableaux de la Renaissance Italienne dans les collections de Suède", en bok, som trots sina påfallande brister i afseende å en del kritiska bestämningar i hög grad bidragit att i utlandet väcka intresse för Nationalmusei italienska handteckningar. Det meddelade för första gången goda reproduktioner af ett större antal af de viktigaste teckningarna (39 ljustryck) och gaf en inblick i samlingens art och betydelse.[1] För författarens egen skull hade det nog varit fördelaktigare, om detta franska arbete aldrig utkommit, ty det har gifvit anledning till bittra personliga angrepp, men för sakens skull hade det för visso icke varit bättre. Tvärtom, boken studerades af en del utländska teckningsexperter; Berenson upptog med ledning af dess reproduktioner och en del kompletterande fotografier några af våra bästa teckningar i sitt stora arbete "The Drawings of the Florentine Painters" (1903), och Dr. Joseph Meder vid Albertina-samlingen i Wien anhöll, sedan han tagit kännedom om

[1] Fem af Nationalmusei italienska teckningar hade tidigare afbildats i fotografi i ett arbete, som utgafs år 1889 under följande titel: "Handteckningar af Äldre Mästare, fotograferade efter originalen af C. F. Lindberg. Text af Gustaf Upmark." Dessa fem fotografier voro ända till 1902 de enda reproduktioner som existerade.

detta arbete, att få reproducera ett större antal af våra teckningar i det bekanta afbildningsverket "Handzeichnungen alter Meister aus der Albertina und anderen Sammlungen", hvilket han utgaf tillsammans med J. Schönbrunner. Under åren 1903 och 1904 reproducerades sålunda i Wien efter fotografier och färgskisser, som utfördes i Stockholm, 51 italienska, 30 franska, 41 nederländska och 1 tysk, inalles 124 af Nationalmusei teckningar. De vetenskapliga bestämningarna och den beskrifvande texten utfördes i samarbete mellan Dr. Joseph Meder och undertecknad. Det var ett företag af största betydelse för spridande af kännedom om Nationalmusei skatter i utlandet, ty publikationen utgick i en mycket stor upplaga; den var jämförelsevis billig och förvärfvades icke blott af hvarje museum och konstbibliotek, utan äfven af många privata samlare, studerande och konstvänner. Förläggarfirman Gerlach & Schenk i Wien hade också vid uppgörelsen beträffande reproduceringen af Nationalmusei teckningar gifvit löfte om att dessa senare skulle utgifvas i ett separatband, ett löfte, som naturligtvis i hög grad ökade vårt intresse och vår villighet i Stockholm att arbeta för den österrikiska publikationen, men när det kom till kritan och herr Schenk påmintes om sina löften, fann han det ekonomiskt fördelaktigare att icke infria dem, och något juridiskt bindande aktstycke hade icke uppsatts. Den enda förhoppning, som sålunda återstår för oss i detta afseende är, att de ouppfyllda löftenas oroande skugga ännu må lefva kvar i vederbörandes medvetande.

Flera af de bästa reproduktionerna i Albertina-publikationen (liksom en del af ljustrycken i mitt tidigare arbete) komma emellertid alltid att bibehålla ett unikt värde, emedan de återge en del af de värdefullaste teckningarna friskare och skarpare än själfva originalen numera äro. Hvar och en kan genom noggranna jämförelser själf öfvertyga sig härom. En del af de tidigaste och ömtåligaste teckningarna hafva sedan den tiden lidit genom nötning och exponering. Orsakerna härtill få väl dels sökas däri att

teckningarna under senare år varit mera utsatta för ljus än tidigare, men ännu mera dock i det förhållandet, att teckningarna vid den nyuppsättning på kartong, som utfördes under åren 1903—1905, icke omspändes, utan helt enkelt utskuros jämte sina gamla ramar och öfverflyttades på tjockare kartonger (af utmärkt beskaffenhet) eller insattes i passepartouter. Då de dåligt spända teckningarna sålunda kommit att ligga på hårda, jämna underlag (hvilket förut icke var förhållandet), så hafva bucklor och veck i vissa fall uppstått, hvilket naturligtvis förorsakat ökad nötning af de gamla, ofta mycket sköra bladen. Motivet för det nämnda tillvägagångssättet vid teckningarnas nyuppsättning var det bästa — bevarandet af de synnerligen smakfulla tessinska inramningarna — men man saknade erfarenhet i Stockholm för att rätt beräkna följderna af en sådan metod, och den önskan jag uttalade beträffande fullständig omspänning af de dyrbarare italienska bladen i passepartouter, vann icke gehör. Det är numera hög tid, att en sådan omspänning i ömtåliga fall verkligen företages, annars kan det hända, att nästa generation får föga glädje af Nationalmusei italienska handteckningar.

I föreliggande arbete afbildas 56 af de tidigaste och bästa bladen; alltså ett större antal än i någon tidigare publikation. De ha utvalts dels med hänsyn till den rent konstnärliga kvaliteten, dels såsom representanter för olika grupper och skolor inom det vidsträckta konstområde, som teckningarna tillhöra. Ljustrycken äro utförda under noggrann jämförelse med originalen och torde i allmänhet, trots det rätt begränsade formatet, komma dessa närmare i afseende å ton och konstnärlig effekt än några tidigare reproduktioner. Det är mig ett nöje att här särskildt framhålla det ovanliga intresse och den omsorg, som Herr Chr. Westphal i egenskap af ledare för Ljustryckeriaktiebolaget Lagrelius & Westphal nedlagt på detta arbete, hvilket utan hans speciella tillmötesgående icke kunnat komma till stånd i dessa tider af starkt stegrade omkostnader på bokindustriens område.

Hvad texten beträffar så står dess större eller mindre utförlighet

i allmänhet i direkt förhållande till teckningarnas konstnärliga eller historiska betydelse. Det har synts mig naturligt att mera ingående diskutera blad, till hvilka konsthistoriska problem af en viss allmän betydelse kunnat anknytas, under det att teckningar, som icke ha något större självständigt värde, katalogiserats utan vidare kommentarier. Då arbetets hufvuduppgift emellertid är att tjäna såsom katalog, så har jag såväl i beskrifningarna som anmärkningarna eftersträfvat korthet och koncentration snarare än utförlighet. Efter hvarje beskrifning följa uppgifter om det tekniska utförandet samt mått, som ange bladens storlek innanför de gamla ramarna. Inventarienumrorna, som äfven angifvas vid hvarje beskrifning, äro de som åsattes teckningarna år 1863, då öfverintendenten Söderberg utarbetade ett nytt fullständigt inventarium öfver hela den tessinska handteckningssamlingen. Det är fortfarande museets fullständigaste handteckningsinventarium.

Flertalet af teckningarna äro emellertid försedda äfven med andra numror, hvilka svara mot tidigare inventarier. Utom det Söderbergska existera nämligen tre äldre inventarier öfver samma samling. Det första af dessa utarbetades af Carl Gustaf Tessin själf sannolikt kort efter hans hemkomst från Paris 1741; i hvarje fall före år 1750, då han af ekonomiska skäl var tvungen att sälja hela samlingen till konung Adolf Fredrik. I det tessinska inventariet är emellertid numreringen icke fortlöpande, utan indelad efter de olika "Livréer", i hvilka teckningarna förvarades. Af sådana "Livréer" funnos åtminstone 25 stycken, och i hvarje "Livré" förvarades c:a 60—100 blad, i enstaka fall ännu flere. Det andra inventariet skrefs af Tessins systerson och närmaste konsthistoriske lärjunge, grefve Fredrik Sparre, som delvis nyordnat samlingen och något utförligare förtecknat densamma, sedan konung Gustaf III öfverlämnat den till kungliga biblioteket. Konungen inropade nämligen samlingen år 1777 på auktionen efter sin fader och öfverlät den, enligt Sparre, "en pur don" till kungl. biblioteket. Sparres inventarium torde

fortfarande bevaras i Riksarkivet i stället för i Nationalmuseum. Det tredje inventariet slutligen författades af kungl. bibliotekarien Wilde år 1790, och här gjordes numreringen fortlöpande. Det Wildeska inventariets numrering upptages äfven i en särskild kolumn i det Söderbergska, hvilket bl. a. innehåller den principiella förnyelsen, att blad med teckningar på bägge sidor försetts med särskilda nummer på fram- och baksidan. Det är sålunda betydligt längre och utförligare än något af de tidigare inventarierna.

Konstnärsnamnen, som förekomma i dessa olika inventarier, synas, såvidt jag kunnat kontrollera saken, icke förete några förändringar eller olikheter. Det var ju inga konsthistoriska experter, som författade dessa kataloger, och någon kritisk granskning af de gamla bestämningarna kom synbarligen icke ifråga. Attributionerna ha förblifvit desamma som Tessin upptog i sin summariska katalog, och han torde väl i sin ordning hämtat de flesta namnen från teckningarnas föregående ägare, en Mariette, en Crozat och ännu tidigare samlare. En del af de tidigaste florentinska teckningarna äro ju t. o. m. försedda med Vasaris påskrifter och ornamentala infattningar,

Det är emellertid i de flesta fall svårt att med bestämdhet säga från hvilken tid eller samling en viss tecknings benämning härleder sig, men det förefaller dock som om det stora flertalet af de italienska teckningarna erhållit sina bestämningar på 1500- och 1600-talen. De återspegla i allmänhet den tradition i afseende å teckningsattributioner, som varit förhärskande alltsedan Vasaris dagar och inemot slutet af 1800-talet. Det är en tradition, som är synnerligen värdefull såsom ledning vid studiet af teckningar från senare delen af 1500-talet, men hvilken ofta leder på villospår ifråga om äldre mästares arbeten. Det är sålunda framför allt vid bestämningen af dessa — teckningarna från 1400-och början af 1500-talet — som den moderna kritiska vetenskapen sättes på prof, och det är äfven inom denna kategori som föreliggande arbete erbjudit de intressantaste problemen. Jag hyser som sagdt inga illusioner, att jag lyckats lösa alla

dessa problem, men hoppas dock, att jag fört flera af dem närmare deras lösning, äfven då mina åsikter afvika från dem som uttalats af mera auktoritativa teckningsexperter. Det kan ju hända, att den intima bekantskap jag under årens lopp stiftat med Nationalmusei italienska teckningar gifvit mig tillfälle att bättre inträngа i en och annan individuell egendomlighet än som varit möjligt för dem som känna dessa teckningar mindre ingående eller endast i reproduktion. Tiden, i egenskap af sanningens moder, torde väl äfven i fråga om dessa svårlösta problem förbli den slutgiltiga domaren.

Tack vare ett mindre understöd från Kungl. Maj:t hafva femtio exemplar af arbetet kunnat reserveras för Nationalmusei räkning; kanske kan det därigenom få ökad betydelse såsom handbok vid samlingens vidare studium och bearbetning. Understödet framkallades genom Öfverintendenten Richard Berghs verksamma intresse för saken, och det innebar för författaren en uppmuntran, för hvilken han känner sig stå i stor tacksamhetsskuld till den nuvarande museichefen. Teckningssamlingens nuvarande föreståndare, Intendent Gregor Paulsson, har äfven med stort intresse följt mitt arbete och bl. a. biträdt med granskning af en del korrektur. Mitt tack till honom förenas med en förhoppning, att han skall blifva i tillfälle att genomföra de förbättringar af vissa teckningars uppsättning och konservering, som äro af behofvet påkallade. Då skall eftervärldens tacksamhetsskuld till honom blifva ännu större än min.

Det är sålunda nya män och andra namn vid Nationalmuseum än under de sju år jag tjänstgjorde där, men icke desto mindre kan man fortfarande känna sig som hemma i gravyrsalen. Det är en lycklig känsla, som möjliggör fortsatt arbete. Emellertid har jag icke kunnat undgå att under utarbetande af denna katalog, som till stor del stöder sig på koncept från min tjänstgöringstid vid museum, låta tankarna gå tillbaka till forna dagar i den gamla

vackra (och dragiga) gravyrsalen, där John Kruses finkänsliga och plikttrogna personlighet gjorde samarbetet så angenämt. Minnet af hans hjärtegoda väsen är för mig oskiljaktigt förbundet med min verksamhet vid museum. Men tankarna stanna icke vid minnet af John Kruse, de gå äfven till andra personligheter, som då tryckte sin prägel på arbetet och ledningen vid Nationalmuseum: Ludvig Looström och Georg Göthe. Äfven till dem vill jag afbörda en tacksamhetsskuld. Tiden, som förflutit sedan dess, har kommit mig att ännu bättre än förr uppskatta den vänlighet och det förtroende de visade en entusiastisk yngling, som icke utan deras verksamma intresse och bistånd hade kunnat vinna insteg vid Nationalmuseum och fått ägna sig åt de arbeten han helst önskade. Jag är öfvertygad om att nämnde yngling icke alltid rätt gäldade dessa inflytelserika mäns förtroende, men hans entusiasm för konsten var alltid djup och äkta, och den har endast vuxit ju mera den stadgats genom ökade kunskaper. Därför har han äfven velat tillägna dem detta anspråkslösa arbete såsom ett vittnesbörd om sin goda vilja och allvaret i sina konstvetenskapliga sträfvanden samt såsom ett uttryck för sin uppriktiga tacksamhet.

Lidingö i början af året MDCCCCXVII

OSVALD SIRÉN

CATALOGUE RAISONNÉ

I. FLORENTINSK SKOLA

SPINELLO ARETINO, I HANS ART

Född i Arezzo c:a 1333, död i Siena 1410. Elev af Taddeo Gaddi; en af de produktivaste målarna inom den sen-giotteska skolan i Florens. Verksam hufvudsakligen i Arezzo, Pisa och Florens.

1. *En sittande man,* klädd i en halflång dräkt, som lämnar benen bara. Han sitter på ett omhvälfdt tråg, vänd halft från åskådaren. På de uppåt ställda knäna är placerad en pulpet; synes läsa från ett blad, som han håller med vänstra handen.

Pensel, bister, hvit färg, violett grund. $15{,}_7 \times 14{,}_3$ cm.

Inv.-n:r 15. Tillskrifven Okänd.

Teckningen är svår att med visshet bestämma, då vi icke se figurens ansiktstyp. Den något breda och kantiga formgifningen och behandlingen af de hårdt åtdragna vecken tyda dock bestämdt på Spinello eller någon närstående konstnär. Till jämförelse kan erinras om mannen, som sitter på marken och metar, i en af Spinellos fresker ur S. Benedikts lif, målade 1387 i sakristian vid S. Miniato al Monte utanför Florens.

BENOZZO GOZZOLI

Född i Florens 1420, död i Pisa 1497. I sin ungdom guldsmed och bronsgjutare; medhjälpare åt Lorenzo Ghiberti. Elev af Giuliano Pesello och Fra Angelico; dennes medhjälpare i Rom 1446, i Orvieto 1447. Verksam i Montefalco 1449—1455, i Perugia 1456, i Rom 1458, i Florens 1459—1462, i San Gimignano 1463—c:a 1468, senare hufvudsakligen i Pisa. Synnerligen produktiv och något ojämn konstnär, som till en början nära ansluter sig till Fra Angelicos stil, men senare blir något flyktigare och slappare i sitt uttryckssätt. Hans teckningar äro ofta mycket lika lärarens.

2. *Naken yngling med ett lejon, hvilande vid sina fötter.* Han står i full frontvändning, hållande i högra handen en lång staf och med den vänstra i sidan. Håret sammanhålles af en ring kring hufvudet; kring höfterna har han en smal duk.

Silfverstiftsteckning, senare öfverarbetad med penna, imålad med bister och hvit färg. Grunden preparerad med grön färg. $22{,}_4 \times 15{,}_5$ cm.

Inv.-n:r 57. Tillskrifven Fra Angelico. Albertina Publ. 1086.

1

En samtida kopia af denna teckning, utförd på rödviolett grund samt utan lejon, finnes i Albertina-samlingen: n:r 15. S. R.

Ett motstycke till denna teckning, framställande samme yngling, springande, med ett draperi på armen och lejonet vid sin sida, tillhör handteckningssamlingen i Museet i Dresden.

Att döma af motivet hafva dessa teckningar utgjort förstudier till målningar ur S. Hieronymus' legend. Sådana utförde äfven Benozzo i ett kapell i San Francesco i Montefalco, men de äro numera till större delen förstörda. Berenson, som upptager teckningen såsom ett arbete af Benozzo (The Drawings of the Florentine Painters, Cat. 545 A) hänvisar till Benozzos framställningar af S. Sebastian i Montefalco och i kyrkan Sant Agostino i San Gimignano. Teckningen tillhör tydligen Benozzos tidigaste självständiga period som målare och har troligen, liksom museets andra Benozzoteckningar, utförts som förstudie till freskomålningar i Montefalco.

3. *Kerub.* Det lockiga barnahufvudet, som ses nästan en face, är omgifvet af fyra par spetsiga, utbredda vinger. Lockarna och vingpennorna äro rätt hårdt stiliserade.

Konturteckning med penna och bister, skuggad med pensel, imålad med hvitt. Grunden preparerad i blek röd ton. $21{,}_5 \times 14{,}_3$ cm.

På frånsidan af föregående. Inv.-n:r 58. Tillskrifven Fra Angelico.

Afb. i Sirén, Dessins et Tableaux, sid 16.

Sannolikt, liksom föregående, förstudie till freskomålning i Montefalco eller till något samtida arbete. Benozzos hand framträder tydligt i de stiliserade lockarna äfvensom i ansiktstypen.

4. *En munk och en nunna;* den förre, i större skala, med ena handen lyftad; den senare, hållande en bok med båda händerna.

Studier med spetsig pensel, bister och hvit färg. Grunden preparerad i brun ton. $16{,}_5 \times 14{,}_2$ cm. Bladet hopklistradt på midten.

Inv.-n:r 93. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo.

Berenson, op. cit. n:r 559 A, upptager bladet under Benozzos skola.

Nunnefiguren återfinnes såsom S. Klara, stående i en nisch vid sidan af ett af korfönstren i San Francesco i Montefalco (jfr foto Alinari 5439). Liksom de tre motsvariga figurerna, S. Eleasar, S. Ludvig och S. Agnese, har hon fått lämpa sig något efter utrymmet och därigenom blifvit längre och smalare än på ritningen, men

figuren är i öfrigt till sina grunddrag alldeles lika i målningen och teckningen; den senare är tydligen en förstudie, icke en kopia.

5. *Kerub.* Det lockiga barnansiktet, som omgifves af en gloria, ses helt en face. Fem par spetsiga fågelvingar utgå från skuld rorna.

Konturteckning med penna, laverad med bister, imålad med hvitt- Grunden preparerad med blekröd färg. $15{,}7 \times 13{,}4$ cm.

Inv.-n:r 94 (frånsidan af föregående). Tillskrifven Dom. Ghirlandajo. Albertina Publ. 947.

Berenson upptager denna liksom bladets rätsida (föreg.) under Benozzos skola. Emellertid är denna kerub tydligen utförd af samma hand som den ofvan beskrifna keruben (n:r 3), ehuru icke fullt så väl bibehållen. Båda kunna tillskrifvas Benozzo själf och hafva troligen utförts under hans Montefalco-period.

6. *S. Franciskus,* stående med lyftade händer, vänd en face; hufvudet är vridet något åt sidan.

Studie med spetsig pensel, bister och hvit färg. Grunden preparerad i brungul ton. $20 \times 15{,}7$ cm.

Inv.-n:r 34. Tillskrifven Cennino Cennini.

Teckningen är utförd i alldeles samma maner och tillhör tydligen samma serie som n:r 4. Hafva de förenämnda figurerna utförts af Benozzo, så måste äfven denna teckning räknas bland hans verk.

7. *Tre manliga hufvuden* med stiliseradt hår och skägg, tydligen tecknade efter antika byster; ett fjärde mindre hufvud synes tillfogadt af senare hand.

Utförda med spetsig pensel, bister och hvit färg. Grunden preparerad i röd ton. $20 \times 15{,}7$ cm.

Inv.-n:r 35. På frånsidan af föregående. Tillskrifven Cennino Cennini.

Denna teckning får sitt speciella historiska intresse såsom vittnesbörd om att äfven Benozzo studerat antiken. Ur kvalitetssynpunkt är den emellertid underlägsen de öfriga här förtecknade studierna af samme konstnär.

8. *Kristus öfverlämnande nycklarna åt Petrus; S. Franciskus, stående med lyftade händer; ett kvinnligt helgon.* Små figurstudier i något varierad skala.

Utförda med penna och bister på opreparerad grund (gulnadt papper). 21,8 × 15,5 cm.

Inv.-n:r 33. Tillskrifna Cennino Cennini.

Dessa säkert och fint tecknade små figurer ansluta sig stilistiskt på det allra närmaste till Benozzos små teckningar till S. Klaras (eller S. Finas) legend i museet i Dresden och i British Museum. Såväl figurtyperna som den korta och fasta pennföringen bevisa mästarens identitet. De måste räknas bland Benozzos intressantaste ritningar icke blott i Nationalmusei samling utan öfverhufvud.

9. *En munk öfverraskad af en orm.* Han sitter på en bänk, vänd halft åt vänster och lyfter händerna till en åtbörd af förskräckelse.

Utförd med fin pensel, bister och hvitt. Grunden preparerad med röd färg. 22,7 × 16,1 cm.

Inv.-n:r 31. På frånsidan af föregående. Tillskrifven Cennino Cennini.

Denna teckning ansluter sig i afseende å typ och utförande på det närmaste till de föregående studierna på prep arerad grund ehuru figuren verkar något slappare. Man vore frestad att här antaga medverkan af någon elev, men denne har i så fall noggrant efterhärmat Benozzos maner.

FRA ANGELICOS SKOLA

florentinsk konstnär omkring
medlet af 1400-talet.

10. *Maria,* sittande framåtlutad med armarna korslagda öfver bröstet. Kopierad ur någon framställning af Marias kröning.

Utförd med pensel, bister och hvit färg på mörkgrön grund. 19,8 × 14 cm.

Inv.-n:r 32. Tillskrifven Cennino Cennini.

Teckningen är i konstnärligt afseende mycket obetydande.

PAOLO UCCELLO, I HANS ART

Född i Florens 1397, död 1475. Var i sin ungdom elev hos Lorenzo Ghiberti och biträdde honom vid baptisteriedörrarnas gjutning; sedermera påverkad af Brunelleschi och Donatello. Nedlade mycket arbete på utfinnandet af linjeperspektivets lagar. Som figurkonstnär förblef han alltid utpräglad plastiker, som kompositör intresserar han sig främst för den perspektiviska rumskonstruktionen.

11. *David med slungan. Stående yngling med handen i sidan. Sittande yngling,* slumrande med vänstra armbågen mot ett bord.

Dessa tre olika figurstudier äro förenade på ett blad och sammanfattade inom en ornamental ram, som tecknats af Vasari. Den midtersta, Davidfiguren, har skadats i öfre delen af hufvudet.

Utförda med pensel, bister och hvit färg på grönt papper. Den midtersta 29 × 14,5 cm.; sidostyckena 27,5 × 13,5 cm.

Inv.-n:r 47. Tillskrifna Uccello. Albertina Publ. 964 och 976.

12. *Två nakna ynglingar.* Den ene, som ses från ryggen, håller på att bryta en lång staf eller spänna en båge. Den andre siktar med en käpp.

Utförda med pensel, bister och hvit färg på grönt papper. Inramning af Vasari. 22,2 × 21,8 cm.

Inv.-n:r 48. Tillskrifven Uccello. Frånsidan af föregående.

Båda de ofvannämnda bladen hafva allt sedan Vasaris dagar gällt såsom arbeten af Uccello och ansluta sig äfven mycket nära till ritningar, som i Uffizierna tillskrifvas samme mästare, exempelvis n:ris 1108, 1109, 1107, 29 och 30. Berenson, op. cit., katalogiserar Nationalmusei ritningar under n:ris 2779 A och B, hänförande dessa liksom Uffizi-teckningarna till Uccellos skola, dock med stor tvekan. För närvarande synes oss knappast möjligt att med visshet afgöra, om Uccello själf eller någon skicklig elev gjort dessa teckningar; så få tidiga verk af Uccello äro tillsvidare kända. Det finnes emellertid icke någon annan bekant målare, som med lika stora skäl som Uccello kunde nämnas såsom teckningarnas mästare.

CARRAND-TRIPTYKENS MÄSTARE

En florentisk konstnär från medlet af 1400-talet, hvars namn tillsvidare förblifvit obekant, ehuru den konstnärliga personligheten är fullt gripbar. Det beskrifvande namnet, under hvilket han är känd, har härledts från hans förnämnsta arbete: en altarbild i Carrand-samlingen i Museo Nazionale i Florens. Med orätt har man sökt identifiera denne konstnär med Giuliano Pesello, Pesellinos fader. Att döma af de bibehållna målningarna fick han sin konstnärliga utbildning i Uccellos atelier; han står såsom en af de förnämsta representanterna för den naturalistiska riktningen inom det florentiska måleriet vid medlet af 1400-talet.

13. *Tio nakna ynglingar kring en stor bassäng.* De äro uppställda i varierande positioner på trappstegen, som leda upp till den stora bassängen, samt på kanten af densamma, synbarligen i afsikt att låta figurerna framstå i olika perspektiviska förkortningar. En af ynglingarna leker med en björn, två andra stödja sig på långa stafvar.

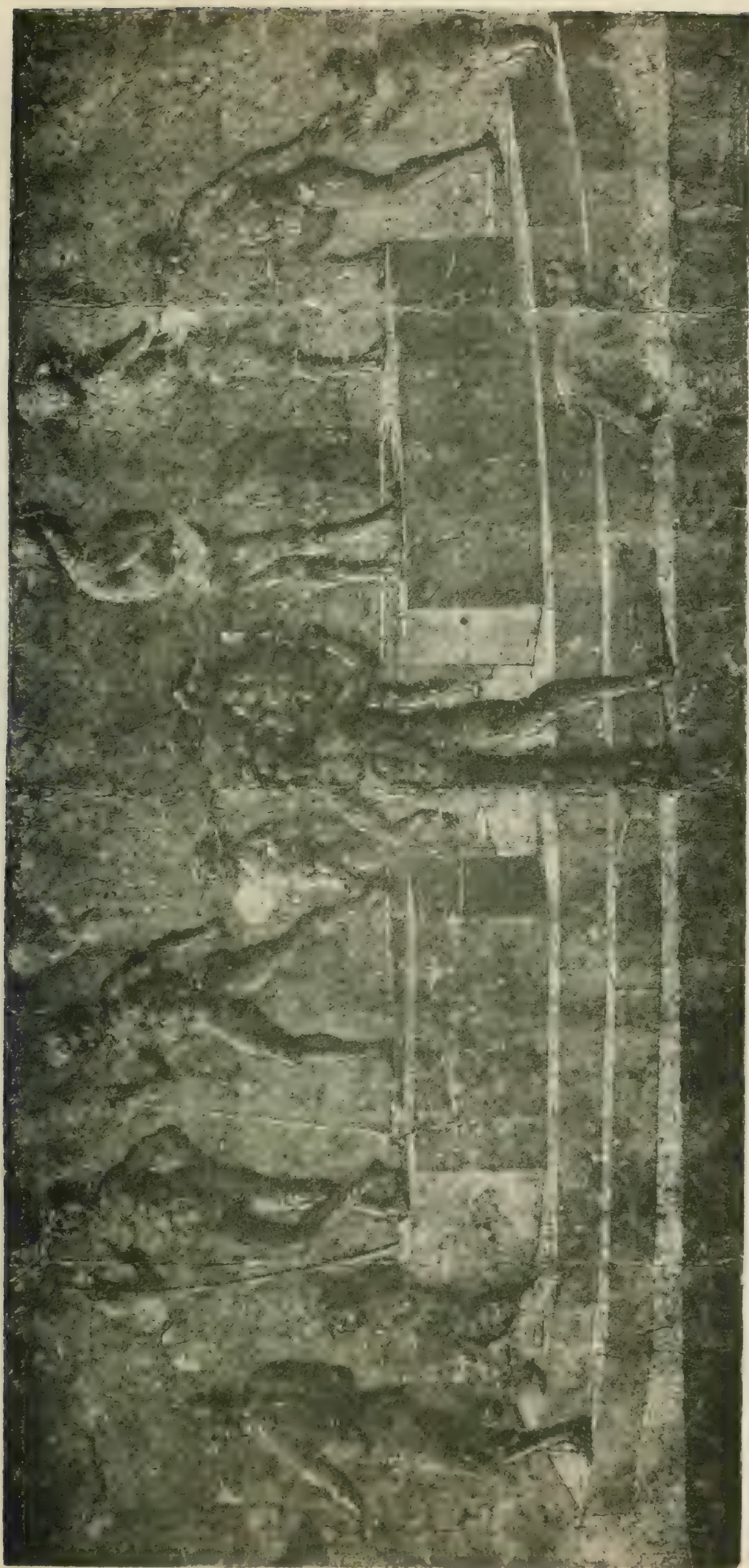
Utförd med pensel, bister och hvit färg på betydligt mörknad, grön grund. 17 × 35,6 cm.

Inv.-n:r 11. Tillskrifven Okänd. Albertina Publ. 1089.

Denna teckning äger ett ovanligt historiskt intresse såsom ett karakteristiskt exempel på huru målarna ur Uccellos krets öfvade sig med perspektiv- och anatomistudier. Mycket få teckningar af denna typ torde finnas bevarade.

Vid bestämmande af teckningens mästare ha vi särskildt i minnet några små bilder i Christ Church Library i Oxford och i Jarves Collection i New Haven, Conn., framställande scener ur eremiternas lif i Thebaisöknen. Dessa samt det fullständiga (icke sönderdelade) motstycket i Lord Crawfords samling i London ha visserligen tillsvidare icke blifvit identifierade och införda i facklitteraturen såsom Carrand-mästarens arbeten, men deras stilgemenskap med hans centrala bild i Florens är för oss påtaglig. Bland karakteristiska egendomligheter, som framträda äfven i denna teckning, må påpekas de breda hufvudena med runda, stirrande ögon, de knubbiga kroppsformerna med breda skuldror, de otympliga händerna och det stripiga, perukartade håret. Teckningen är synbarligen ett tidigt verk, möjligen utförd medan konstnären ännu arbetade i Uccellos atelier och höll på att tillägna sig grundelementen i den nyvaknade naturalismen.

FRANCESCO PESELLINOS SKOLA

Pesellino, född i Florens 1422, död 1457, fortsatte Fra Filippos riktning med dess egendomliga blandning af lyrisk idealism och inträngande formrealism. Hans arbeten fängsla oss genom sin poetiska ton och väcka beundran genom den monumentala formbehandlingen i det lilla formatet. Pesellino utöfvade ett betydande inflytande särskildt på den "lilla" konsten i Florens omkring medlet af 1400-talet, d. v. s. alla dessa smärre mästare, som utförde romantiska och legendariska illustrationer med realistisk iscensättning på brudkistor, möbler o. dyl.

14. *En kamel* med en liten gosse på ryggen. Nedanför ett fantastiskt djur, liknande en stor hund med horn. Öfver djuret står skrifvet CASTORO, nedanför: *I piedj dj dreto ug (horo?) essere come quelli del locha.*

Penna, bister, röd grund. 25,5 × 17,5 cm.

Inv.-n:r 45 *a*. Tillskrifven Uccello. Albertina Publ. 1026.

Denna liksom de tre följande studierna synes ursprungligen utgjort blad i en skissbok, ur hvilken ytterligare ett blad finnes i Albertina saml. i Wien. De äro alla försedda med ornamentala inramningar af Vasari, som ansåg dessa teckningar vara utförda af Uccello.

Senare auktoriteter ha emellertid i allmänhet varit mera böjda för att anse dessa teckningar såsom Norditalienska, ur Pisanellos krets; bl. a. har Berenson icke velat erkänna dem såsom florentinska. Efter mycken tvekan och ofta upprepade studier har jag emellertid vunnit den bestämda öfvertygelsen, att dessa djurstudier äro utförda af en florentinsk konstnär omkring 1450—60. Vasaris bestämning pekade i rätt riktning, äfven om han icke slog hufvudet på spiken. Mästaren till dessa teckningar kan visserligen sägas vara influerad af Uccello, men han står dock betydligt närmare Pesellino. Pesellino var berömd för sina framställningar af lejon och andra exotiska djur och i hans intressanta cassone-bilder i Lady Wantages samling på Lockinge, framställande scener ur Davids historia, förekomma åtskilliga djur, som mycket nära erinra om dem vi se i föreliggande teckningarna. I Davids triumf finnes bl. a. en leopard, som fullständigt öfverensstämmer med samma djur i en af teckningarna.

Emellertid är det knappast Pesellino själf, som utfört dessa teckningar. Jag är snarare böjd att i dem se en med hjäl-

pares hand, och en antydan om hvilken denna medhjälpare varit lämnas af bladet i Albertina samlingen. Det framställer nämligen blott på ena sidan djurstudier; på den andra sidan ses en ryttare, framsprängande med sänkt lans som i en turnering. Ryttaren och hästen ge oss säkrare hållpunkter för en stilkritisk bestämning än djuren; de äro utförda hvarken af Uccello, såsom Vasari ansåg, eller af Pesellino själf, utan af en elev och medhjälpare till denne, känd genom en del madonnabilder och casonemålningar och stundom benämnd "Compagno di Pesellino". Hästar och figurer af alldeles samma typ som i denna teckning finna vi i en stor cassone-bild i Ashmolean Museum i Oxford, hvilken ansluter sig till de verk, som tillskrifvits "Compagno di Pesellino". Det är tydligt, att denne målare arbetat i Pesellinos atelier och biträdt honom i flera verk. Hans djurstudier efter naturen ha säkerligen varit afsedda att användas i illustrativa cassone-bilder för att ge mera lif åt den romantiskt-exotiska stämning, som framför allt eftersträfvades i dessa dekorativa praktmöbler.

15. *Två jakthundar*, sammankedjade med koppel. Nedanför en hundliknande enhörning i band, dessutom en mindre hund. Vid högra kanten delar af en tiger och ett lejon.

Penna, bister, röd grund. $25{,}5 \times 17{,}5$ cm.

Inv.-n:r 45 *b*. Tillskrifven Uccello. Frånsida af föregående; se anmärkning till denna.

16. *Tvenne pantrar* med öfverskrift: *panthera, lunza*. Ett piggsvin med öfverskrift: *istrix;* en apa, en liten elefant: *elephas;* dessutom ett hundliknande djur samt två hjortkor.

Penna, bister, röd grund. $24{,}8 \times 16{,}5$ cm.

Inv.-n:r 46 *a*. Tillskrifven Uccello. Jfr föregående.

17. *En drake* med öfverskrift: *bauálisco* samt en enhörning, som trampar på en stupad hjort.

Penna, bister, röd grund. 25×16 cm.

Inv.-n:r 46 *b*. Tillskrifven Uccello. Jfr föregående. Albertina Publ. 1072.

Samma djur återfinnas kopierade på ett blad i Uffizierna.

CASTORO

18. *Amorin, skjutande med båge,* och en något större putto, stående på en mussla, uppbärande girlander.
Penna, bister. 15×19 cm. Inramning af Vasari.
Inv.-n:r 45 *c*. Tillskrifven Uccello. Albertina Publ. 1101.

19. *En apa som håller en handspegel* framför sig; en annan som går på fyra ben; ett hundliknande djur med öfverskrift: *uno chastoro.*
Penna, bister. 13,4×21 cm.
Inv.-n:r 45 *d*. Tillskrifven Uccello. Jfr anm. till den första teekningen i denna grupp (N:r 14).
De två sistnämnda teckningarna skilja sig från de föregående i samma grupp egentligen blott däri, att de icke utförts på färgad grund; det finstreckiga teckningsmaneret är detsamma. Den girlandbärande putton är tydligen afsedd såsom en dekorativ detalj i någon cassone-bild, möjligen stående på en byggnad, såsom dessa putti ofta placerades. Den bågspännande amorinen kan jämföras med en Amor i samma ställning i den ena af Pesellinos triumfbilder i Mrs Gardners samling i Boston; typen erinrar emellertid närmast om "Compagno di Pesellinos".

20. *Två ryttare,* sedda bakifrån, samt öfre delen af en trumpetare.
Penna, bister. 16,7×8,2 cm.
Inv.-n:r 39. Tillskrifven Niccolo Pisano.

21. *Två hästar,* sedda bakifrån, af hvilka den ena stegrar sig.
Penna, bister. 10×14,5 cm.
Inv.-n:r 38. Tillskrifven Niccolo Pisano.

22. *Två ryttare* sedda bakifrån; en tredje i profil åt höger, dessutom öfre delen af en häst.
Penna, bister. 9,4×12,5 cm.
Inv.-n:r 41. Tillskrifven Niccolo Pisano. Frånsida af föregående.

23. *En trumpetare till häst,* sedd i profil åt vänster.
Penna, bister. 23×14,5 cm.
Inv.-n:r 37. Tillskrifven Niccolo Pisano.

24. *En osadlad häst*, sedd halft bakifrån; dessutom hufvudet och främre delen af en häst med ryttare.

Penna, bister. $20{,}_3 \times 12{,}_7$ cm.

Inv.-n:r 40. Tillskrifven Niccolo Pisano. Frånsida af föregående.

Dessa fem teckningar (N:ris 20—24) torde alla ursprungligen utförts på sammablad, hvilket sedan sönderskurits. De äro tydligen kopior, gjorda efter någon målning; de större figurerna ha befunnit sig i förgrunden, de mindre i bakgrunden. I vissa fall har kopisten endast afritat hästarna och utelämnat ryttarna. Förebilderna ha varit florentinska målningar ur Pesellinos krets, sannolikt någon cassone-bild, skildrande en turnering eller ett triumftåg. I Pesellinos målning af Davids triumf i Lady Wantages samling förekomma trumpetare och rikt klädda ynglingar på breda stridshästar, hvilka nära erinra om dessa tecknade figurer. Originalet har varit en betydande målning, vare sig det utförts af Pesellino eller en närstående mästare.

25. *David med slungan.* Naken yngling, stående i full frontvändning, trampande med högra foten på Goliats hufvud och hållande den nedhängande slungan i högra handen. Vänstra handen i sidan.

Konturteckning med penna och bister, höjd med hvitt. Grunden är preparerad med röd färg. $19 \times 7{,}_5$ cm.

Inv.-n:r 72. Tillskrifven Pollajuolo. Afb. i Sirén, Dessins et Tableaux, sid. 24.

Denna naturstudie till en David med slungan är Pesellinesk till sin allmänna stilkaraktär. Man erinras om de olika Davidfigurerna i cassone-bilderna hos Lady Wantage, men bland dem finnes dock icke någon i fullt motsvarande ställning. Det kan ju hända att någon annan, numera förstörd målning eller kartong af Pesellino utgjort förebild till denna teckning. Den utförande handen är emellertid svagare än Pesellinos; konturen saknar energi och elasticitet. Möjligen har tecknaren varit Maso Finiguerra; en ängel i Albertina samlingen i Wien, kopierad ur en målning af Pesellino, tillskrifves af Berenson Finiguerra. Dessutom företer denne David stilistisk frändskap med en del figurer i Finiguerras stora bildkrönika i British Museum.

TOMMASO FINIGUERRA, I HANS ART.

Född i Florens 1426, död 1464. Guldsmed och nielloarbetare; arbetade under en tid hos Antonio Pollajuolo, utförde teckningar för dekorativa guldsmedsarbeten och gravyrer.

26. *Två gossar,* af hvilka den ene står med knäppta händer, den andre sitter och sofver. Båda klädda i florentinska dräkter från medlet af 1400-talet.

Pennteckningar på brun grund. 21,5 × 14,5 cm.

Inv.-n:r 113. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo.

27. *En liten gosse,* stående i halfprofil åt höger med knäppta händer.

På frånsidan af föregående; utförandet som föreg.

Inv.-n:r 114. Tillskrifven Ghirlandajo.

På bladet finnes en gammal italiensk anteckning om Finiguerra samt en senare fransk påskrift: "Tomaso Finiguera a gravé ces deux figures".

Figurerna såväl på fram- som frånsidan af detta blad äro tydligen kopierade ur någon målning eller kartong, och att döma af den allmänna stilkaraktären har originalet varit ett verk af Pesellino. Likartade studieteckningar finnas i Uffizierna under Finiguerras och Baldovinettis namn.

DOMENICO GHIRLANDAJO

Född i Florens 1449, död 1494. Elev af Alesso Baldovinetti; vidare utbildad under inflytande af Castagno och Verrocchio. Verksam hufvudsakligen i Florens, men äfven i S. Gimignano (omkr. 1474–75) och i Rom (1478, 1482—83). Synnerligen produktiv freskomålare, illustrativ skildrare i monumental stil af det samtida lifvet i Florens, mycket framstående porträttör.

28. *Porträtt af en gammal man* med slutna ögon och svullen, vårtbelagd näsa; hufvudet och ett litet stycke af bröstet. Denna omsorgsfulla och inträngande naturstudie är sannolikt tecknad efter modellens död. Det är samme gubbe, som framställes i Ghirlandajos bekanta porträtt i Louvre, där han samtalar med en liten gosse.

Silfverstiftteckning, höjd med hvitt. Grunden preparerad i blekröd ton. Oval omramning med figurmotiv, tecknad af Vasari. 29,5 × 34 cm.

Inv.-n:r 1. Tillskrifven "Vieux maitre de l'école de Florence". Albertina Publ. 886.

Teckningen är ett af de monumentalaste blad, som öfverhufvud finnas bevarade af florentinska quattrocentomästare. Den förenar inträngande realistisk karakteristik med en storslagen formstilisering och utgör ett ypperligt exempel på ungrenässansens porträttkonst. Den är också ovanligt väl bevarad.

29. *Två unga kvinnor i fladdrande dräkter.* Den ena ses från ryggen, den andra är vänd i profil åt höger och befinner sig i framåtilande rörelse. Öfver hennes skuldra fladdrar en slöja. De tunna dräkterna äro uppfläkta vid sidorna och gördlade kring lifvet.

Teckning med penna och bister, delvis laverad. $17,_5 \times 17,_3$ cm.

Inv.-n:r 109. Tillskrifven Ghirlandajo. Albertina Publ. 951.

Berenson upptager teckningen under n:r 890 A och betecknar den som "excellent". I Uffizierna finnas ett par blad med teckningar af Ghirlandajo, utförda med samma säkra och snabba hand. Ghirlandajo framstår i dessa teckningar såsom en förnämare konstnär än i flertalet af sina målningar. Den framåtskridande kvinnan erinrar direkt om en figur i framställningen af Marias tempelgång i freskerna i S. Maria Novella, Florens.

30. *Ärkeängeln Mikael,* stående på draken, iklädd rustning. Han håller svärdet i högra handen och klotet i den vänstra.

Pennteckning i bister. $18,_5 \times 12,_4$ cm.

Inv.-n:r 5. Tillskrifven Giotto.

Figuren erinrar om S. Mikael i Ghirlandajos stora bild i Gamla Pinakoteket i München. Den är föröfrigt mycket lätt skisserad i detta enkla och snabba linjemaner som är Ghirlandajos eget.

31. *Flygande sorgeänglar;* sannolikt kopierade ur någon äldre framställning af Korsfästelsen eller Begråtelsen.

Pennteckning i bister. $19,_5 \times 13$. På frånsidan af föregående.

Inv.-n:r 6. Tillskrifven Giotto.

Den lifliga och uttrycksfulla rörelsen hos de små figurerna är fångad i några rytmiska kurvor af Ghirlandajos mästerhand.

DAVIDE GHIRLANDAJO(?)

Född i Florens 1452, död 1525. Broder till Domenico, som han biträdde i ett flertal af de stora fresko- och tafvelmålningarna. Hans konstnärliga stil är en försvagad upplaga af broderns; hans figurer skilja sig från dennes hufvudsakligen genom att de äro stelare och klumpigare. Berenson har sammanfört under Davide Ghirlandajos namn en hel rad draperade figurstudier, som förut plägat tillskrifvas Masaccio och Rafaellino del Garbo; emellertid finnes knappast något fullt autentiskt arbete af Davide, hvarför dessa teckningsattributioner endast hafva ett hypotetiskt värde.

32. *Två stående män.* En ung man med en bok i ena handen och en staf i den andra, blickande åt sidan, samt en äldre man, iklädd mässkåpa, hållande en uppslagen bok framför sig, i hvilken han synes skrifva.

Teckning med silfverstift, höjd med hvitt. Grunden preparerad med gul färg. 21,2 × 23,2 cm.

Inv.-n:r 66. Tillskrifven Masaccio. Albertina Publ. 1058.

33. *Tre stående män.* Alla tre klädda i veckrika, vida mantlar; två af dem stödja sig på långa stafvar, den mellersta står med ryggen halft utåt.

Som föregående, hvilkens frånsida den upptager.

Inv.-n:r 65. Tillskrifven Masaccio. Albertina Publ. 1034.

34. *Fyra stående män,* draperade i veckrika mantlar. Två af dem ses i full front, en i profil och en i halfvändning åt vänster.

Teckning med silfverstift, höjd med hvitt. Grunden preparerad med gul färg. 23 × 33,5 cm.

Inv.-n:r 63. Tillskrifven Masaccio. Jfr anm. till den följande.

35. *Tre manliga draperifigurer.* Två af dem sitta, den tredje står i profilvändning åt höger. Alla bära veckrika mantlar.

Silfverstiftteckning, höjd med hvitt på gul grund.

Inv.-n:r 64. Frånsidan af föregående. Tillskrifven Masaccio.

Berenson upptager de två senaste teckningarna under Davide Ghirlandajos namn; op. cit., Cat. n:ris 859 G och H.

I Uffizierna finnes en hel serie figurstudier af alldeles samma art som de fyra ofvannämnda teckningarna. Exempelvis må hänvisas

till n:ris 283, 308 och 309, tillskrifna Domenico Ghirlandajo, samt n:ris 54, 360, 361 och 1113, tillskrifna Masolino. I British Museum finnas äfven liknande teckningar, traditionellt tillskrifna Masaccio, liksom teckningarna på Nationalmuseum. Det kan knappast råda något tvifvel om att alla dessa teckningar tillhöra Ghirlandajos skola, och vissa sannolikhetsskäl tala för att hans broder Davide varit den utförande. Likartade figurer förekomma i freskerna i kyrkan San Martino dei Buonomini i Florens, hvilka numera tillskrifvas Davide Ghirlandajo.

FRANCESCO BOTTICINI

Född i Florens 1446, död 1497. Började som elev hos Neri di Bicci 1459, men arbetade längre fram hufvudsakligen under ledning af Cosimo Rosselli och Verrocchio; äfven Botticelli utöfvade under en viss period inflytande på Botticini, som icke var någon stark personlighet, utan i hög grad beroende af de konstnärliga förebilder han för tillfället följde.

36. *Tvenne sittande änglar* samt, i mindre skala, Kristus välsignande den knäböjande Maria. Änglarna, som äro mycket späda, dockaktiga figurer, utföra åtbörder af tillbedjan.

Pennteckning i bister. 11,2 × 16,3 cm.

Inv.-n:r 102. Tillskrifven Ghirlandajo. Albertina Publ. 1067.

37. *Den välsignande Kristus,* sittande något framåtlutad, höjande vänstra handen och stödjande den högra på den uppslagna boken, som han håller mot knäet. Det är samma figur, som förekommer i mindre skala på föregående teckning.

Pennteckning i bister. 18,5 × 11 cm.

Inv.-n:r 43. Tillskrifven Uccello.

Båda dessa studieblad hafva utförts i direkt samband med den stora framställningen af Marias upptagande i himlen, hvilken beställdes af Matteo Palmieri 1472 och numera finnes i National Gallery i London. Beställningen torde ursprungligen tilldelats Botticelli, men utförandet synes hufvudsakligen fallit på Botticinis lott. Änglarna sitta i långa rader på ömse sidor om Kristus, och bland dem återfinnas figurer, som på det närmaste öfverensstämma i i ställning och stilkänsla med de små figurerna i föregående teckning.

FILIPPINO LIPPI

Född i Prato 1457, död i Florens 1504. Son och elev af Fra Filippo Lippi, arbetade sedan hos Botticelli, påverkad äfven af Piero di Cosimo. Verksam hufvudsakligen i Florens; i Rom 1488—1493, dessutom i Prato och Pavia. En smidig och genuin begåfning, som i yngre år skapar verk af ovanlig dekorativ skönhet och poetisk stämning, men på senare år blir allt slappare och mer oförmögen att sammanhålla större dekorativa kompositioner.

38. *Två kvinnor i hastig rörelse,* gående åt höger. De gå tätt intill hvarandra och äro båda klädda i fotsida, fladdrande dräkter.

Pennteckning i bister. $11{,}5 \times 6{,}3$ cm.

Inv.-n:r 96. Tillskrifven Ghirlandajo. Albertina Publ. 893.

Liffull och graciös teckning med en fladdrande rörelse i linjerna, hvilken är synnerligen karakteristisk för Filippino. Jfr exempelvis teckningarna n:ris 142 och 186 i Uffizierna.

39. *Naken man,* stående i halfvändning åt höger, nedåtblickande och lyftande högra handen som för att gripa något.

Silfverstift och hvit färg, gråviolett grund. $27{,}7 \times 15{,}6$ cm.

Inv.-n:r 67. Tillskrifven Masaccio. Jfr anm. till n:r 42.

40. *En yngling med en lång staf eller åra.* Han står något framåtböjd, vänd åt vänster, och synes skjuta sig fram med stafven. Han är klädd i en kort dräkt, som är uppfäst på höfterna, benen äro nakna.

Silfverstift och hvit färg, gråviolett grund. $26{,}7 \times 14{,}3$ cm.

Inv.-n:r 68. Tillskrifven Masaccio. Frånsidan af föregående Albertina Publ. 1171. Jfr anm. till n:r 42.

41. *Två män med en åsna.* Båda figurerna äro fullständigt nakna; den ene ses från ryggen, den andre framifrån. Han vrider öfverkroppen inåt och fattar med båda händerna om svansen på en åsna, som stretar snedt in i bilden. Kraftfullt byggda, muskulösa män.

Silfverstift och hvit färg, gråviolett grund. $25{,}8 \times 18{,}2$ cm.

Inv.-n:r 74. Tillskrifven Pollajuolo. Albertina Publ. 1188.

42. *Johannes Döparen* sitter naken, drömmande med hufvudet lutadt i handen framför ett träd, i hvars gren en yxa är inslagen. I vänstra handen håller han ett skriftband; korset är lutadt mot hans skuldra. På marken till höger ligger en hund.

Silfverstift och hvit färg på gråviolett grund. 25 × 17,8 cm.

Inv.-n:r 76. Tillskrifven Pollajuolo. Frånsidan af föregående. Albertina Publ. 868.

Berenson upptager de fyra sistnämnda teckningarna såsom arbeten af Filippino (Cat. Additions, n:ris 1366 A och B). De ansluta sig stilistiskt och tekniskt mycket nära till en bekant teckning i Dresden, framställande två apostlar, hvilken af Morelli hänfördes till Filippino, men af dr. Ullman till Rafaellino. I Uffizierna finnas äfven åtskilliga teckningar, framställande ynglingafigurer i olika situationer, utförda med silfverstift på gråviolett grund, hvilka synbarligen härleda sig från samma konstnär som Nationalmusei ritningar. Exempelvis: N:ris 141, 142, 171, 172, 186. En del af dessa utgöra förstudier till Filippinos fresker i Capella Strozzi i S. Maria Novella, utförda omkring 1500. Det är sannolikt, att Nationalmusei teckningar härleda sig från samma tid.

43. *Mansporträtt,* knästycke i profil åt vänster, stående med händerna hoptryckta som till bön. Iklädd en slätt fallande mantel. Hufvudets öfre del är afskuren.

Silfverstiftteckning, höjd med hvitt; röd grund. 21 × 12,5 cm.

Inv.-n:r 83. Tillskrifven Botticelli.

Denna i all sin flyktighet så mästerliga porträttstudie är icke ett verk af Botticelli, utan af Filippino. Den röjer Filippinos breda, raska teckningsmaner och karakteristiska behandling af de skarpt brutna vecken. Till jämförelse må framhållas Filippinos studie till St. Bernhard (för Badia-bilden) i Uffizierna (n:r 129), där utförandet är analogt. Betecknande för Filippino äro också de stora, tunna händerna med de långa, nervösa fingrarna; sådana händer gör endast Filippino bland alla de florentinska quattrocentisterna. Studien gäller troligen ett donators porträtt i någon altarbild.

204
26.

65.

FILIPPINO LIPPIS RIKTNING

44. *Herkules skjutande med bågen på kentauren Nessus,* som galopperar bort med Denaïra på ryggen. Denna komposition synes inspirerad af Antonio Pollajuolos framställning af samma motiv, hvilken numera finnes i Jarves Collection, tillhörande Yale University i New Haven, Conn., U. S. A. — Nedanför på samma blad ses en kentaur, som med framfötterna slår en karl till marken, samt en Priapus-herm. Den stridande kentauren är hämtad från en romersk sarkofag (enl. meddelande af Prof. A. Warburg, afbildad hos Robert, Antike Sarkofagrel, III, 152).

Pennteckningar i bister på brunt papper. 28,3 × 28 cm.

Inv.-n:r 2. Tillskrifven Okänd. Denna teckning är uppsatt på frånsidan af Ghirlandajos stora teckning af gubben med den svullna näsan och liksom denna inramad af Vasari.

Stilen erinrar om Filippinos, men teckningssättet är något slappare än i hans egenhändiga verk.

45. *Sofvande yngling,* han sitter framåtlutad, stödande sitt hufvud mot armen, som hvilar på en stol. Öfver de korslagda benen är draperad en veckrik mantel.

Silfverstiftteckning, höjd med hvitt, rödbrun grund. 18,4 × 14,3 cm.

Inv.-n:r 50. Tillskrifven Fra Filippo Lippi.

Teckningen visar påfallande stilfrändskap med Filippinos arbeten, men den förefaller väl tung för att hänföras till Filippino själf Den kunde snarare tänkas utförd af en imitatör och efterföljare sådan som Francesco Granacci.

ANDREA DEL VERROCCHIO, I HANS ART

Född i Florens 1436, död i Venedig 1488. Guldsmed, bildhuggare, målare. Arbetade hufvudsakligen i hemstaden; var här den förnämste representanten för en strängt plastisk riktning äfven inom måleriet. Verrocchios atelier var den skola, där flertalet af samtidens unga talanger utbildade sig.

46. *Tvenne män* i veckrika, vida mantlar. Den ene sitter på en hög stol; den andre står vänd i profil åt vänster.

Penna, bister, hvit färg, rödbrun grund. 26,8 × 23,9 cm.

Inv.-n:r 69. Tillskrifven Masaccio.

47. *En ryttare på stegrande häst;* dessutom studier af samma hästs framben och bringa jämte tvenne teckningar af hästen i olika ställningar och ett hästhufvud. I nedre kanten en S. Giovannino, stående med knäppta händer.

Pennteckning i bister; gulnadt papper. 26 × 23,5 cm.

Inv.-n:r 70. Tillskrifven Masaccio. Frånsidan af föregående.

48. *Tvenne studiehufvuden,* båda en face. Det ena framställer en slätrakad man med mössa på hufvudet, det andra en ung kvinna med lockigt hår.

Silfverstiftteckning, som starkt afnötts. 16,2 × 9 cm.

Inv.-n:r 111. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo.

49. *Fragment af ett kvinnohufvud* samt af en sittande gosse. Bladet är lappadt; endast hälften af kvinnohufvudet återstår; gossens hufvud är afskuret.

Teckning med penna och bister. 13,5 × 8 cm.

Inv.-n:r 112. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo. Frånsida af föreg.

Det kan icke lida något tvifvel, att dessa fyra teckningar, utgörande resp. fram- och baksida af två blad, utförts i Verrocchios atelier, och jag är böjd för att antaga, att de alla härleda sig från samma hand. Häststudierna äro tecknade i alldeles samma raska maner med rundande streck-skuggning af formen som det fragmentariska kvinnohufvudet och den sittande gossen. De två draperade figurerna utgöra ett komplement till dessa, visande konstnärens pösande draperingsmetod; de äro äfven utförda i det raska penn-maneret, men dessutom höjda med hvitt. De två studiehufvudena åter äro omsorgsfullt utarbetade med silfverstift och ge oss den bästa föreställningen om denne konstnärs typkaraktär.

Alla dessa olika element, såväl tekniska som formella karakteristika, peka hän mot Verrocchio. Det fragmentariska kvinnohufvudet erinrar nära om Verrocchios madonnor, framför allt den präktiga terrakottamadonnan i Museo Nazionale i Florens. Draperifigurerna förete i högsta potens den tunga och pösande veckbehandling, som vi känna från Verrocchios skulpturer, exempelvis S:t Thomas. Af de två hufvudena, som äro utförda med silfverstift, erinrar det manliga om Colleoni-typen (som ju icke var porträtt); och hvad slutligen

häst- och ryttarstudierna beträffar, så ligger det närmast till hands att anse dem utförda i samband med Colleoni-statyen. De äro pre-Leonardeska, tillkomna i Verrocchios studio, innan Leonardo var en mogen man, och äga sålunda ett betydande historiskt intresse såsom illustrationer till ett tidigt stadium i ryttarstaty-motivets utveckling. De anticipera en del af Leonardos långt senare utförda studier af en gallopperande häst med ryttare.

Vår kännedom om Verrocchio som tecknare är emellertid så ofullständig, att vi knappast med full visshet kunna tillskrifva honom dessa teckningar. Af de tre teckningar, som Berenson upptager såsom Verrocchios egna arbeten, är det egentligen blott skissboksbladet i Louvren, framställande nakna putti, som kan läggas till grund för vidare stilkritiska bestämningar; änglahufvudet i Uffizierna och kvinnohufvudet i British Museum äro senare öfverarbetade. Jämför man teckningsmaneret och formuppfattningen i Louvrens skissboksblad å ena sidan samt i vår teckning af hästar och ryttare å den andra sidan, så kan det icke nekas, att öfverensstämmelserna äro så väsentliga, att mästarens identitet framstår mycket sannolik. Det mäktiga formgreppet, den fasta konturen, den karakteristiska skuggningen med kraftiga, glesa streck synes röja Verrocchios hand. Det är i hvarje fall en konstnär af första ordningen, som utfört dessa teckningar, och om vår attribution är riktig, så måste de räknas till samlingens dyrbaraste skatter. Knappast någon renässanskonstnär kan tillmätas större historisk betydelse än Verrocchio, och ingen är sällsyntare som tecknare.

LORENZO DI CREDI-ELEV

En konstnärlig personlighet, som af Morelli benämnts »*Tommaso*», af Berenson förslagsvis identifierats med *Giovanni Cinfanini* (1462—1542). Denne konstnär, beträffande hvars namn vi sväfva i ovisshet, är känd genom flera tondo-bilder framställande Kristi födelse, i Uffizierna, i Galleria Pitti och Villa Borghese. Han imiterar Credi och är äfven påverkad af Filippino.

50. *Knäböjande Maria* i tillbedjande ställning, vänd i profil åt vänster. Draperad i en veckrik mantel, som är dragen i långa snibbar ut på marken. Händerna endast lätt antydda.

Silfverstiftteckning, höjd med hvitt, grunden preparerad i blek rödt. $23{,}5 \times 13{,}3$ cm.

Inv.-n:r 54. Tillskrifven Filippino Lippi. Albertina Publ. 1000. Denna vackra, noggrant utförda teckning upptages af Berenson under Rafaello Botticinis namn (op. cit. Cat. n:r 592). Det synes oss emellertid otvifvelaktigt, att teckningen får sättas i samband med en af dessa tondi, framställande Maria tillbedjande Kristusbarnet, hvilka af Morelli förenats under namnet "Tommaso." Jfr. särskildt bilden n:r 1,287 i Uffizierna samt en bild som såldes på Blakeslee-auktionen i New York i april 1915; såväl veckbehandlingen som Marias typ bevisa mästarens identitet.

FRANCESCO GRANACCI

Född i Florens 1477, död 1543. Utbildad i Dom. Ghirlandajos atelier, där han arbetade samtidigt som den unge Michelangelo. Synbarligen påverkad som tecknare af Lorenzo di Credi. Granaccis tidigare verk äro sålunda utförda i anslutning till quattrocento-traditionen; i de senare däremot har inflytandet från Rafael och Fra Bartolommeo vunnit öfverhand.

51. *Maria och tvenne änglar, knäböjande;* de tillbedja Kristusbarnet, som ligger på marken. I bakgrunden är Maria upprepad i mindre skala.

Pennteckning i bister. 20,5 × 19 cm.

Inv.-n:r 44. Tillskrifven Uccello. Albertina Publ. 1098.

Kompositionen liksom teckningsmaneret erinra om en del af Lorenzo di Credis verk. Emellertid är veckbehandlingen typisk för Granacci; den knäböjande madonnans mantel är draperad på alldeles samma sätt som den knäböjande ängelns i Granaccis bekanta bild i florentiner Akademien, framställande tre änglar. Äfven händer och typer i denna bild äro fullständigt lika dem vi se i teckningen. Berensons attribution (op. cit. Cat. n:r 2,754 A.) af denna och de följande teckningarna till Giov. Antonio Sogliani är för visso icke hållbar. Se vidare anm. till n:ris 54 och 55.

52. *Naken man med ett ymnighetshorn* samt bredvid honom en knäböjande, uppåtblickande ängel (från en bebådelse?) och två studiehufvuden.

Pennteckning i bister. 20,5 × 23 cm.

Inv.-n:r 42. Tillskrifven Uccello. Frånsida af föregående. Albertina Publ. 1095.

Berenson, op. cit. Cat. n:r 2,754 A.: Sogliani.

Den nakne mannens typ samt öfverdrifvet svängda ben återfinnas i Granaccis stora altarbild i Kaiser Friedrich museet i Berlin, framställande Madonnan mellan Johannes Döparen och S:t Mikael.

53. *Två kvinnliga figurer i veckrika mantlar.* Den ena ställd en face; den andra vänd i profil åt vänster.

Pennteckning i bister. $22{,}_3 \times 18{,}_2$ cm.

Inv.-n:r 107. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo. Albertina Publ. 1311.

Berenson, op. cit. n:r 2,754 B.: Sogliani.

Teckningsmaneret, speciellt veckbehandlingen, visar Credis inflytande; figurernas egendomliga, något slappa, svängda ställningar äro emellertid synnerligen karakteristiska för Granacci. Att denne konstnär utfört teckningen bestyrkes äfven af de stora händerna med de långa, starkt ledade fingrarna.

54. *Fem romerska soldater,* af hvilka tre stå samtalande i en grupp; en står kommenderande, den femte kommer framspringande. Dessutom en lätt skisserad springande figur i bakgrunden.

Pennteckning i bister. $23{,}_2 \times 19{,}_3$ cm.

Inv.-n:r 105. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo. Frånsida af föregående.

Berenson, op. cit. n:r 2,754 B.: Sogliani.

Dessa löst utkastade figurskisser stå i närmaste samband med två stora cassone-bilder, skildrande scener ur Odysseus' irrfärder, hvilka såldes på Abdy-auktionen hos Cristies (maj 1911) under Pollajuolos namn. Bilderna, som numera tillhöra Mr Pratt i New York, äro två af Granaccis intressantaste verk. I den ena skildras bl. a., huru Odysseus och hans följeslagare sticka ut ögonen på Polyfem, och här förekomma flera krigarfigurer, som fullkomligt motsvara dem vi se i teckningen. De ha alla den karakteristiska långa, raka profilen, flera af dem ha det flamlikt behandlade håret, andra åter hjälmar af samma typ som en af soldaterna i teckningen. De stora händerna, som stundom brytas i nästan rät vinkel mot armen, de skrangliga benen och de kantiga

rörelserna återfinnas äfven i bilderna lika väl som i teckningen. Mästarens identitet är påtaglig; det är jämförelsevis tidiga arbeten af Granacci.

55. *Kristi gisslande*. Kristus står bunden vid en påle och piskas af tvenne bödlar. Längre åt höger stå tre officerare. Vid vänstra sidan studie af en naken yngling i större skala.

Pennteckning i bister. 21,5 × 25,4 cm.

Inv.-n:r 108. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo.

Berenson, op. cit. n:r 2,754 C.: Sogliani.

Stilistiskt ansluter sig denna teckning mycket nära till den föregående. Såsom särskildt karakteristiska för mästaren förtjäna de tre officerarne i rustning att påpekas. Deras rörelser, deras typer och deras händer förbinda dem åter nära med flera figurer i de ofvannämnda cassone-bilderna. — Den stora nakna ynglingafiguren är möjligen en kopia efter någon samtida David-framställning.

56. *Gammal man i vid mantel,* stående i profil åt vänster, höjer högra handen som till utdelande af välsignelse.

Pennteckning i bister. 20,3 × 10,8 cm.

Inv.-n:r 55. Tillskrifven Filippino Lippi.

Synnerligen betecknande för Granacci i denna studie är behandlingen af mannens hår i flamlika tofsar samt händerna med de långa, skarpt brutna fingrarna. Teckningen, som har en viss skulptural hållning, är troligen ett rätt tidigt arbete liksom alla Granaccis studier i denna samling.

57. *Krigare i full rustning* med sköld på armen och en dolk i h. handen ilar åt höger.

Pennteckning i bister. 24,2 × 16,2 cm.

Inv.-n:r 110. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo.

Denna studie har möjligen utförts i samband med den stora bilden, framställande Kristi uppståndelse, i Kaiser Friedrich museet i Berlin, på hvilken Granacci arbetade i Ghirlandajos atelier. Där förekomma ett par flyende knektar med liknande typer och i samma öfverdrifna ställning som denna studiefigur intager.

76.

58. *Framspringande naken man* med ena handen höjd. Nedanför: en kvinna gående med armarna korslagda öfver bröstet.

Pennteckning i bister. 22,8 × 17,8 cm.

Inv.-n:r 104. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo. Jfr följande.

59. *Flickhufvud* och en flygande dufva. Bladet inrutadt.

Pennteckning i bister. 22,3 × 17 cm.

Inv.-n:r 106. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo. Frånsida af föreg.

Dessa två teckningar stå knappast fullt i nivå med de öfriga här under Granaccis namn förtecknade studierna, men tillhöra dock synbarligen samma grupp. Utförandet är litet torrare, pennan spetsigare än i de andra studiebladen, men händerna och typerna ge oss dock skäl att upptaga äfven dessa studier bland Granaccis verk.

BARTOLOMMEO DI GIOVANNI

Verksam i Florens c:a 1480—1515. Elev och medhjälpare till Domenico Ghirlandajo, hvars stil han till en början efterbildar. Senare påverkad af Botticelli och Piero di Cosimo, sannolikt äfven af nederländsk konst.

60. *Kvinnohufvud,* böjdt något åt vänster med blicken uppåtriktad.

Utfördt med pensel, bister och hvit färg på röd, laverad grund. 21,4 × 15,7 cm.

Inv.-n:r 95. Tillskrifven Ghirlandajo. Jfr följande.

61. *Manshufvud,* vändt i halfprofil åt höger; hög panna och rynkade ögonbryn.

Utfördt med pensel, bister och hvit färg på röd, laverad grund. 20,8 × 15,3 cm.

Inv.-n:r 97. Frånsidan af föregående.

Dessa rätt kraftfulla hufvuden ansluta sig stilistiskt till Ghirlandajos riktning; de äro tydligen utförda af en sekundär talang, som arbetat i mästarens atelier. De något svullna typerna leda närmast tankarna till Bartolommeo di Giovanni, denne eklektiske målare, som på grund af sitt beroende af Ghirlandajo äfven benämnts “Alunno di Domenico“. Teckningarnas attribuering till Bartolommeo pekar i alla händelser i rätt riktning.

RAFFAELLINO DEL GARBO, I HANS ART

Född i Florens c:a 1466, död 1524. Elev af Filippino Lippi, biträdde denne konstnär i Rom 1493, påverkad äfven af Ghirlandajo och Perugino. Konstnärens individuella stil är icke synnerligen utvecklad; hans verk förväxlas därför lätt med andra ur samma skola.

62. *Två änglar* i stående ställning, hållande delar af en itudelad mandorla. Konturerna äro delvis genomstungna, tydande på att teckningen fått tjäna som broderimönster.

Utförd med pensel, bister och hvit färg på gulnadt papper. 13,5 × 21 cm.

Inv.-n:r 101. Tillskrifven Ghirlandajo.

De barnsligt täcka, fylliga typerna, infattade af vågigt hår, hänvisa till Raffaellino såsom teckningens mästare. Samma typer återfinnas exempelvis i hans vackra tondo i Berlin samt i flere andra verk af denne älskvärde, ehuru rätt osjälfständige konstnär.

63. *Handstudier,* fördelade på tre små blad.

Silfverstiftteckningar, höjda med hvitt; blå grund. 8,5 × 6 cm. samt 9,3 × 9,8 cm.

Inv.-n:ris 79—81. Tillskrifna Pollajuolo.

Liknande handstudier, tillskrifna Raffaellino del Garbo, finnas i British Museum; jfr äfven Albertina publikationen n:r 51.

64. *Två flickhufvuden;* af det ena är blott nedre delen synlig.

Penna, bister. 15,4 × 13,6 cm.

Inv.-n:r 52. Tillskrifven Filippino.

Teckningen är endast ett litet fragment och erbjuder sålunda icke många hållpunkter för en attribution. Vår åsikt stödes hufvudsakligen af teckningsmaneret, den lösa behandlingen af håret samt typen. Såsom jämförelsematerial må påpekas en teckning i Uffizierna (n:r 207), framställande en knäböjande ängel, hållande Kristusbarnet framför sig, hvilken förr tillskrefs Botticelli, men af Berenson hänförts till Raffaellino.

FLORENTINSKA KONSTNÄRER.

slutet af 1400-talet.

65. *Stående manlig figur* utan hufvud, iklädd en vid mantel.

Utförd med pensel och bister på röd grund, höjd med hvitt. 20,5 × 12,5 cm.

Inv.-n:r 3. Tillskrifven Giotto.

66. *Gammal man* med långt skägg, står nedåtblickande.
Pennteckning i bister på gul grund. 20,5 × 13,3 cm.
Inv.-n:r 4. Frånsida af föregående.
Teckningen synes vara senare delvis öfverarbetad.

67. *Fragment af en draperistudie.*
Silfverstiftteckning, höjd med hvitt; gråblå grund. 18,5 × 11,5 cm.
Inv.-n:r 75. Tillskrifven P. Pollajuolo.

68. *Draperistudie.* Torson af en manlig figur, draperad i vid mantel.
Silfverstiftteckning, höjd med hvitt; gråblå grund. 10,3 × 10,3 cm.
Inv.-n:r 77. Tillskrifven P. Pollajuolo.

69. *Draperistudier.* Bröstpartiet af en manlig figur, draperad i mantel; på frånsidan fragment af ett draperi.
Silfverstiftteckning, höjd med hvitt på blågrå grund. 11 × 13 cm.
Inv.-n:ris 78—82. Tillskrifna P. Pollajuolo.

70. *Draperistudie,* utgörande fragment af en stående figur.
Utförd med stift och hvit färg på grön grund. 23,2 × 14,3 cm
Inv.-n:r 73. Tillskrifven P. Pollajuolo.

71. *Stående manlig studiefigur*; konturteckning, möjligen efter någon gravyr.
Penna och bister. 24,2 × 15,3 cm. Frånsida af föregående.
Inv.-n:r 71. Tillskrifven P. Pollajuolo.

FLORENTINSK KONSTNÄR.
omkring 1500.

72. *Kvinnohufvud* i profil åt vänster; en duk är inflätad i håret.
Penna, bister. 14,8 × 10,7 cm.
Inv.-n:r 51. Tillskrifven Filippino.

73. *Kristushufvud* en face; käringhufvud i profil, dessutom ett par händer och ett draperifragment.
Penna, bister; draperifragmentet höjdt med hvitt. 23 × 15,4 cm.
Inv.-n:r 53. Tillskrifven Filippino.
Det karrikatyrmässiga kvinnohufvudet synes inspireradt af någon Leonardoteckning.

FRA BARTOLOMMEOS SKOLA.

74. *Utsikt af en stad*, belägen vid en flodstrand; i fgr. några små figurer. Fragment af en omslutande hvalfbåge.

Penna, bister. 14,5 × 16 cm.

Inv.-n:r 284. Tillskrifven Rafael. Afb. i Sirén, Dessins et Tableaux, sid. 45.

I Albertina samlingen i Wien finnas tre likartade landskapsstudier, tillskrifna Fra Bartolommeo. Konstnären tillhör tydligen Fra Bartolommeos riktning; han har lärt det fina teckningssättet af denne mästare. De här förtecknade studierna, som traditionellt tillskrifvits Rafael, synas varit afsedda för bakgrunder i taflor.

75. *Utsikt af en stad* med kyrkokupol, tinnar och höga hus, belägen å ett vattendränkt lågland. På frånsidan af bladet äro två lätt utkastade studier af en korsfäst.

Penna, bister. 16 × 22 cm.

Inv.-n:ris 280—282. Tillskrifven Rafael. Afb. i Sirén, Dessins et Tableaux, sid. 42. Jfr. anm. till föreg.

76. *Dalgång med en flod*. Några träd på stränderna. På frånsidan: fragment af en tecknad ram, af hvilken andra fragment ses på andra af dessa landskapsstudier, tydande på att de varit sammanhängande.

Penna, bister. 11,8 × 14 cm.

Inv.-n:r 279. Tillskrifven Rafael. Jfr. anm. till n:r 74.

77. *En viadukt*, som leder öfver till en klosterliknande byggnad, belägen på en hög flodstrand. På frånsidan: ett fästningstorn och några låga byggnader.

Penna, bister; frånsidan kolorerad med lätta akvarelltoner. 11,8 × 13 cm.

Inv.-n:ris 276—277. Tillskrifven Rafael. Jfr. anm. till n:r 74.

78. *Vy af en stad* med kyrkor, stadspalats och andra tornprydda byggnader, omslutna af en mur. På frånsidan fragmentariska studier af klippor.

Penna, bister. 14,3 × 21,2 cm.

Inv.-n:ris 274—278. På frånsidan en gammal påskrift: Raffaello d'Urbino.

54. Francesco Granacci.

[illegible]

[illegible]

[illegible] Tillskrifven Raffael. Afb. i Sirén, Dessins et Tableaux [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

79. *Utsikt af en stad,* belägen på en sluttning, omgifven af en ringmur med runda torn.
Penna, bister. 9,9 × 16,3 cm.
Inv.-n:r 275. Tillskrifven Rafael. Jfr. anm. till n:r 74.

80. *Interiör af ett tornrum.* Fragment af en inramning.
Penna, bister. 10,7 × 13,5 cm.
Inv.-n:r 281. Tillskrifven Rafael. Jfr. anm. till n:r 74.

81. *Byggnader och torn* på en sluttning med buskväxter i fgr. Enligt meddelande af prof. Hülsen: Motiv från Monte Celio med kyrkan S. Giovanni e Paolo och antika substruktioner.
Rödkrita. 11,6 × 25,5 cm.
Inv.-n:r 140. Tillskrifven Andrea del Sarto.
Teckningar i samma maner, tillskrifna Andrea del Sarto, finnas i Uffizierna.

82. *Marias himmelsfärd;* hon bäres till himlen af tre knubbiga små änglar.
Penna, bister. 14,2 × 11,2 cm.
Inv.-n:r 59. Tillskrifven Fra Angelico.
Den tama, välrundade formgifningen erinrar om Fra Paolino. Teckningen ansluter sig i hvarje fall till Fra Bartolommeos riktning, ehuru den är från rätt sen tid.

ANDREA DEL SARTO

Andrea d'Agnolo, vanligen kallad "del Sarto", emedan hans fader var skräddare, föddes i Florens 1486 och dog där i pesten 1531. Han var i sin ungdom elev hos Piero di Cosimo och utbildade sig vidare genom studium af Leonardos och Fra Bartolommeos arbeten. Senare utöfvade Michelangelos konst afgörande inflytande på Andrea.

83. *Gosshufvud,* sedt en face, nedsjunket mellan de böjda och framskjutna skuldrorna. Bakom hufvudet fragment af en annan figur.
Svartkritsteckning, höjd med hvitt. 28,6 × 18,6 cm.
Inv.-n:r 152. Tillskrifven Andrea del Sarto.
Detta bredt och säkert tecknade hufvud, som är urskuret ur

ett större blad, öfverensstämmer nära med Isaks hufvud i Andrea del Sartos framställning af Abrahams offer i museet i Dresden, hvilket först påpekats af Dr Paulsson. Det utgör troligen ett fragment af den fullständiga kompositionsteckningen.

ANDREA DEL SARTOS SKOLA

84. *Madonnastudie.* Maria sitter på marken vänd i profil åt vänster. Två gossfigurer — Kristus och Johannes(?) — äro lätt antydda vid hennes sida. Kompositionen synes inspirerad af Andrea del Sartos bekanta "Madonna del Sacco" i SS. Annunziatas klostergång. Afrundad upptill. Bladet är inrutadt.

Rödkrita. 12,5 × 17,6 cm.

Inv.-n:r 151. Tillskrifven Andrea del Sarto. Jfr. följande.

85. *Kvinna, sittande på en pall,* i profil åt vänster. Knästycke. Hon håller ett föremål liknande en bok eller en karda i handen.

Rödkrita. 18,8 × 14,3 cm.

Inv.-n:r 150. Tillskrifven Andrea del Sarto. Frånsidan af föregående.

Båda dessa studier närma sig stilistiskt Andreas teckningar, men äro lösare och slappare utförda än mästarens verk; alltså elevarbeten. Af kända elever är det endast Naldini eller Dom. Puligo, som kunde ifrågasättas såsom teckningarnas upphofsmän.

86. *Två nakna män.* Den ene stående i profil åt vänster, den andre sedd från ryggen. Dessutom ett par löst tecknade vingar.

Rödkrita. 27 × 17,5 cm.

Inv.-n:r 123. Tillskrifven Michelangelo.

De muskulösa kropparna och de stora händerna visa tydligt inflytande från Michelangelo, men det något lösa teckningsmaneret med rödkrita tyder på en konstnär ur Andrea del Sartos krets, möjligen Naldini, eller någon annan florentinare från medlet af 1500-talet.

Andrà del Sarto

EFTER ANDREA DEL SARTO

87. *Johannes Döparens födelse.* Kompositionen är lånad med vissa förändringar från Andreas målning i Lo Scalzo-klostret i Florens.

Rödkrita och hvit färg 26,8 × 19,3 cm.

Inv.-n:r 141. Tillskrifven Andrea del Sarto.

GIOVANNI ANTONIO SOGLIANI

Född i Florens 1492, död 1544. Elev och imitatör af Lorenzo di Credi; senare af Fra Bartolommeo och Albertinelli. Sogliani var en tämligen svag personlighet, som särskildt i yngre dagar imiterade olika konstnärer såsom Filippino, Perugino o. a.

88. *Uppåtblickande munk,* stående i profil åt vänster. Han håller en palmkvist i högra handen och stöder med den vänstra en bok mot sitt knä. Bladet är inrutadt.

Svart- och hvit-krita; blågrått papper. 27,5 × 13,5 cm.

Inv.-n:r 92. Tillskrifven Dom. Ghirlandajo. Afb. i Sirén, Dessins et Tableaux, sid. 46.

Denna teckning är utförd i anslutning till Fra Bartolommeos stilideal, men betydligt vekare än Fra Bartolommeos egna verk. Attributionen till Sogliani är hypotetisk, men stödes af flera af de stående munkfigurerna i konstnärens stora bild i Uffizierna, framställande Marias konception.

BACCIO BANDINELLI

Född i Florens 1493, död 1560. Utbildade sig till en början hos sin fader, guldsmeden Michelangelo di Brandini da Gaiuole, sedermera såsom elev hos skulptören Rustici samt genom studium af Leonardos och Michelangelos berömda stridskartonger. Uppträdde såsom en lidelsefull rival till Michelangelo, omhuldades af Mediceer-hertigarna, men fick lida mycket spe af den allmänna opinionen i Florens. Hans talrika, kraftfulla teckningar äro ett slags förgrofvade imitationer efter Michelangelo.

89. *Nio manshufvuden* med knollrigt hår och skägg, inspirerade af antika Herkulesbyster,

Penna, bister. 35 × 27,2 cm.

Inv.-n:r 128. Tillskrifven Bandinelli. Jfr. anm. till n:r 96.

90. *Porträtt af en förnäm dam.* Knästycke; sittande i profil åt vänster. Klädningen sammanhålles på bröstet af ett stort smycke.
Penna, bister. 24,1 × 18,2 cm.
Inv.-n:r 129. Tillskrifven Bandinelli.

91. *Herkules Farnese*, sedd något från vänster.
Penna, bister. 41,2 × 21,3 cm.
Inv.-n:r 130. Tillskrifven Bandinelli.

92. *Två nakna manliga figurer*; den ene stående en face, den andre i profil med huvudet vridet utåt.
Penna, bister. 38,9 × 27,8 cm.
Inv.-n:r 131. Tillskrifven Bandinelli.

93. *Tre nakna manliga figurer* i knästycke.
Penna, bister. 37,9 × 26,8 cm.
Inv.-n:r 132. Tillskrifven Bandinelli.

94. *Fem nakna manliga figurer*; en stående en face i förgrunden, de öfriga sittande och stående längre bort.
Penna, bister. 32,5 × 25 cm.
Inv.-n:r 133. Tillskrifven Bandinelli.

95. *Gubbhufvuden*; det största ses en face, de öfriga i profil.
Penna, bister. 27,6 × 16,5 cm.
Inv.-n:r 117. Tillskrifven Michelangelo.

96. *Gammal man* med långt skägg, sittande i profil åt höger.
Penna, bister. 27,2 × 16,6 cm.
Inv.-n:r 116. Tillskrifven Michelangelo.
De sju ofvannämnda teckningarna visa alla Bandinellis vanligaste och mest karakteristiska maner med breda och skarpa penndrag, erinrande om mejselhugg. Den tjocka tusch eller bister, som konstnären användt, har delvis t. o. m. frätt genom papperet.

97. *Nedre delen af Clemens VII:s grafmonument* i Santa Maria sopra Minerva i Rom.
Penna, bister och rödkrita.
Inv.-n:r 134. Tillskrifven Bandinelli.

Baccio Bandinelli.
89

98. *Öfre delen af Clemens VII:s grafmonument* i Santa Maria sopra Minerva i Rom.

Penna, bister och rödkrita. 32,5 × 48,8 cm.

Inv.-n:r 135. Tillskrifven Bandinelli.

Dessa två teckningar öfverensstämma icke fullständigt med monumentet, som Bandinelli utförde med tillhjälp af Rafaello da Montelupo och Nanni di Baccio Bigio; det är möjligt, att de återgifva något tidigare stadium i denna monumentkompositions utveckling

ALESSANDRO ALLORI

Född i Florens 1535, död 1607. Uppfostrad sedan sitt femte år af Agnolo Bronzino, som ständigt förblef Alloris konstnärliga förebild. Tillhörde föröfrigt den Michelangeleska epigonkretsen i Florens, men bibehöll det oaktadt ett själfständigt intresse för naturen, såsom äfven framgår af vår teckning.

99. *Flicka, sittande på en pall,* tecknad två gånger. Hon ses från ryggen och håller hufvudet vridet något åt vänster.

Svartkrita på brunt papper. 32,8 × 35 cm.

Inv.-n:r 144. Tillskrifven Andrea del Sarto. Albertina Publ. 1047.

Dessa vackra studier äro afsedda för Alloris stora bild öfver ett af altarena till vänster i koret i SS. Annunziata i Florens, framställande Marias födelse, signerad och daterad 1602. Liknande kraftiga och friska naturstudier af Allori finnas i Uffizierna. Jfr. n:ris 736 och 746.

GIORGIO VASARI

Född i Arezzo 1511, död i Florens 1574. Studerade först i sin födelsestad, men öfverflyttade snart till Florens och blef här en ifrig anhängare och imitatör af Michelangelo. Vasari var föröfrigt lyckligare som arkitekt än som målare, men sin största ryktbarhet har han vunnit genom utgifvande af lefnadsbeskrifningar öfver de förnämsta italienska konstnärerna. Detta för den italienska konsthistorien grundläggande verk utkom första gången 1550, den utvidgade andra upplagan 1564.

100. *Kristi dop.* I midten stå Kristus och Johannes, den förre framböjd med armarna korsade. På hvardera flodstranden grupper af figurer; somliga af dem hålla på att draga af sig kläderna. I förgrunden ligga två flodgudar.

Laverad teckning i bister, höjd med hvitt; betydligt afnött. 23,8 × 39,8 cm.

Inv.-n:r 60. Tillskrifven Vasari.

De rätt utdragna och maniererade figurerna äro tecknade i Vasaris stil, men teckningen befinner sig i så dåligt skick, att en säker bestämning är vansklig.

101. *Tågande romerska soldater;* olika afdelningar till fots och till häst, framtågande i bergspass i förgrunden mot en borg, som ligger på en höjd i bakgrunden. En liggande Abundantia och en flodgud närmast i förgrunden.

Laverad teckning i bister. 29,5 × 44,6 cm.

Inv.-n:r 61. Tillskrifven Vasari.

Bladet är inrutadt, kompositionen tydligen afsedd att utföras i större skala, sannolikt som freskomålning. Liknande scener af tågande krigsfolk förekomma i Vasaris fresker i Sala dei Cinquecento i Palazzo Vecchio i Florens.

102. *Romerska båtar,* prydda med rikt skurna gallionsbilder och andra ornament; de ros fram i breda led. På stranden i förgrunden ligger en flodgud.

Laverad teckning i bister. 17,7 × 39,7 cm.

Inv.-n:r 62. Tillskrifven Vasari.

En synnerligen karakteristisk teckning visande Vasaris kvicka och flytande stil. Se exempelvis den lustiga förenklingen af ansiktena!

FRANCESCO DEI ROSSI, KALLAD SALVIATI

Född i Florens 1510, död 1563. Elev af Bugiardini, Bronzino och Baccio Bandinelli. Han upptogs tidigt af kardinal Salviati och kallades därför "Il Cecchino del Salviati". Målade i Rom, sedan i Verona, Mantua, Venedig och Florens, där han samarbetade med Vasari. Deltog äfven i arbetena i Fontainebleau under Primaticcios ledning.

103. *Helios, körande öfver himlahvalfvet.* Den unge guden står i en rikt sirad vagn, som drages af ett fyrspann. Landskapet nedanför är endast lätt skisseradt. En bred bård af yppiga växt- och djurmotiv omfattar kompositionen till hälften. Påskrift: Il carro del sole.

Teckningen är tydligen afsedd att utföras såsom väfd tapet.
Pennteckning i bister, laverad i rödt. 38,8 × 51,2 cm.
Inv.-n:r 161. Tillskrifven Francesco Salviati. Jfr. anm. till följande.

104. *Antik gästabudsscen.* Kring ett bord, som är uppställdt under ett träd med soltak i grenarna, sitta män i romerska rustningar med kvinnor i knäet; en naken kvinna bildar hufvudfiguren i förgrunden. I bakgrunden ses dansande kvinnor och andra, som bada i en bassäng. Bred bård af växt- och figurmotiv. Utkast till väfd tapet.
Pennteckning i bister, laverad i rödt. 40,7 × 52,2 cm.
Inv.-n:r 162. Samtida påskrift: Francesco Salviati.
Dessa två utkast till väfda tapeter äro tydligen komponerade af Salviati, men det synes oss ovisst, huruvida han egenhändigt utfört dem. De äro möjligen ritade af någon medhjälpare för att tjäna såsom mönster åt väfvaren.

105. *Tarkvinius låter öppna den Tiburtinska sibyllans böcker.* Talrika personer, kvinnor, män och gubbar, äro ifrigt upptagna med att öppna och framplocka böcker ur stora kistor. Scenen är en palatshall med kolonner, antydda på ena sidan.
Laverad teckning i bister, höjd med hvitt. 38,4 × 64,8 cm.
Inv.-n:r 163. Tillskrifven Francesco Salviati.
Sannolikt en originalteckning af Salviati, ehuru möjligen senare öfverarbetad. Samma motiv har behandlats af Polydoro Caravaggio i en sockelbild i Vatikanens stanser.

106. *Framilande kvinnor* på stranden af en hafsvik. De ha stigit i land från skepp, som synas längre bort, och nu skynda de med fladdrande slöjor uppåt land. I förgrunden ligger en hafsgud.
Pennteckning i bister, höjd med hvitt, på blågrått papper. 40,2 × 55 cm.
Inv.-n:r 166. Påskrift: Salviati. Jfr. följande.

107. *Två kvinnohufvuden,* det ena uppåtblickande. De synas båda tecknade efter antika skulpturer.
Svartkritsteckning. 38,6 × 25 cm.
Inv.-n:r 168. Frånsida af föregående.
Säkert utförda, rätt kraftfulla studier, som bära alla spår af att vara egenhändiga arbeten af konstnären.

108. *Kvinnoporträtt,* bröstbild i profil åt vänster; håret i en hjälmlik uppsättning. Kopia efter en bekant teckning i Uffizierna, tillskrifven Michelangelo.

Rödkrita. 25,8 × 19 cm.

Inv.-n:r 158. Tillskrifven Francesco Salviati.

109. *Johannes predikande.* Han står på en trädbevuxen kulle till höger; en talrik människomassa är samlad på marken nedanför. I motsatta ändan af kompositionen sitter en fältherre, omgifven af soldater, synbarligen fängslad af predikan.

Laverad pennteckning på brunt papper. 36,5 × 53,8 cm.

Inv.-n:r 160. Tillskrifven Francesco Salviati.

Sannolikt original af Salviati, men i dåligt skick.

110. *Petrus och Johannes helande sjuka.* Den äldre aposteln är blott delvis synlig i högra kanten; den yngre, Johannes, står midt i bilden, böjande sig ned mot en krympling. Han pekar mot en port i bakgrunden.

Pennteckning i bister, laverad och höjd med hvitt; blågrått papper. 52,6 × 37,8 cm.

Inv.-n:r 165. Tillskrifven Francesco Salviati.

Synbarligen en originalteckning, ehuru af mindre betydande kvalitet; utförandet erinrar kanske mera om Giuseppe Salviati än om Francesco, till hvilken teckningen traditionellt hänföres.

KOPIA EFTER FRANCESCO SALVIATI

111. *Kristi nedtagande från korset.* Två stegar äro uppresta mot korset; på den ena stå två figurer, på den andra en, hvilka hålla Kristi kropp. Nedanför korset den afsvimmade Maria och andra figurer. På figurerna förekomma anteckningar på holländska(?) om dräkternas färger.

Laverad pennteckning på grågrönt papper. 57,2 × 38,8 cm.

Inv.-n:r 164. Påskrift: Francesco Salviati F.

GIUSEPPE PORTA, KALLAD SALVIATI

Född i Castelnuovo di Garfagnano 1520, död i Venedig 1572. Elev af Francesco Salviati i Rom; biträdde denne vid arbeten i Florens, Bologna, Padua och Venedig. Målade bl. a. dekorativa arbeten i Dogepalatset och Markusbiblioteket.

112. *Herdarnas tillbedjan.* Kristusbarnet ligger i en korg på marken framför en byggnad. Maria knäböjer i tillbedjan, Josef sitter vid hennes sida. På ömse sidor tillbedjande herdar; från höger nalkas konungarnas tåg. Landskapsbakgrund; sväfvande änglar i höjden.
Laverad bisterteckning, höjd med hvitt, grönt papper. 20,5 × 34,3 cm.
Inv.-n:r 169. Tillskrifven Giuseppe Salviati.

113. *Den heliga familjen* samt Elisabet med Johannes.
Laverad bisterteckning, höjd med hvitt, grönt papper. 16,2 × 19,5 cm.
Inv.-n:r 170. Tillskrifven Giuseppe Salviati.

114. *Två satyrer,* en kvinnlig och en manlig, tecknade såsom dekorativa väggfyllnader på ömse sidor om en bågformig fönster- eller dörröppning.
Laverad bisterteckning. 17,5 × 19 cm.
Inv.-n:r 171. Tillskrifven Giuseppe Salviati.

ANTONIO TEMPESTA

Född i Florens 1555, död 1630. Elev af Santi di Tito och senare af J. van der Straet. Uppehöll sig en längre tid i Rom, där han arbetade för Gregorius XIII i Vatikanen och äfven utförde fresker i Sto Stefano Rotundo. Hans specialitet var jaktscener och djurbilder. Tempesta har äfven utfört ett stort antal raderingar.

115. *Maskeradfigurer.* En man, klädd som Mars, och en kvinna, klädd till Diana, ridande på samma häst.
Laverad bisterteckning. 40,1 × 26,2 cm.
Inv.-n:r 178. Signerad: Tempesta.

116. *Ryktets triumf.* Ryktets gudinna sitter på en hög vagn, som drages af elefanter, blåsande i basun. Kring vagnen tåga forntidens största hjältar. I bakgrunden samla sig de förnämsta bibliska personerna till ett tåg.

Laverad bisterteckning. 31,2 × 45 cm.

Inv.-n:r 179. Signerad: Tempes[ta].

117. *En skällande hund,* som reser sig på bakbenen.

Laverad bisterteckning. 18,5 × 27,2 cm.

Inv.-n:r 180. Tillskrifven Antonio Tempesta.

LODOVICO CARDI, KALLAD IL CIGOLI

Född i Cigoli, nära Florens, 1559, död i Rom 1613. Elev af Santi di Tito, vidare utbildad under inflytande af Barocci och Correggio. Rätt svag eklektisk målare, men god tecknare, såsom kan ses af en rik samling studier i Uffizierna.

118. *Dopscen i en kyrka.* En påfve döper flera personer, som knäböja kring en rund, låg dopfunt. Bland åskådarna märkas ett par med helgonglorior.

Rödkritsteckning. 22,2 × 18 cm.

Inv.-n:r 182. Tillskrifven Cigoli.

Bladet är inrutadt, afsedt att förstoras, möjligen i gravyr. Den gamla attributionen till Cigoli är icke öfvertygande; teckningen är möjligen en kopia efter någon målning af konstnären.

II. SIENESISK SKOLA

DOMENICO BECCAFUMI

Född i Siena 1486, död 1551. Elev av Giov. Batt. Tozzo; reste 1510 till Rom, där han studerade Rafaels och Michelangelos verk. Återkom till Siena 1512 och målade här under följande årtionde i täflan med Sodoma och Pacchia. Längre fram börjar Beccafumi allt mer och mer att imitera Michelangelo. Särskildt hans tidigare bilder fängsla genom sin ljusdunkelbehandling och individuella kolorit.

119. *Nedtagningen från korset.* Endast korsets öfre del är synlig. Två stegar äro uppresta mot detta, och två män, som stå på stegarna, hjälpas åt att lyfta ned den döde. Nedtill synes öfre delen af en man, som sträcker upp armarna för att taga emot den döde.

Laverad bisterteckning, något nött. 20,5 × 26,4 cm.

Inv.-n:r 228. Påskrift Beccafume.

Den traditionella bestämningen synes rätt sannolik; det breda modelleringsmaneret tyder på Beccafumi, men teckningen är icke något betydande arbete af honom.

VENTURA SALIMBENI

Född i Siena 1557, död 1613. Son och elev af Arcangiolo Salimbeni, vidare utbildad genom studium af Correggio. Arbetade i Siena, Rom, Florens, Pisa, Genua och Perugia. Eklektiker till sin allmänna stilriktning.

120. *Kristus botande sjuka.* Han vandrar förbi ett tempel, på hvars trappor sjuka och krymplingar samlats. Till höger apostlarna.

Laverad teckning i bister, höjd med hvitt. 30 × 20,4 cm.

Inv.-n:r 263. Påskrift: Ventura Salimbeni.

Bladet är inrutadt, sannolikt för reproduktion i kopparstick. Teckningen synes dock vara original af Salimbeni.

121. *Bebådelsen.* Maria knäböjer vid en bönpall, vänd i profil åt vänster; ängeln kommer från motsatta sidan, pekande med ena handen mot höjden.

Laverad pennteckning i bister. 29 × 19,7 cm.

Inv.-n:r 264. Tillskrifven Ventura Salimbeni.

122. *Utkast till altarbild.* Madonna med barnet i höjden; nedanför knäböja Franciskus och Sta Katarina af Siena i tillbedjan. St Sebastian står bunden vid ett träd.
Laverad pennteckning i bister. 32,2 × 22 cm.
Inv.-n:r 265. Tillskrifven Ventura Salimbeni.
En jämförelsevis god, ehuru flyktig teckning af Salimbeni.

123. *En undergörande mässa.* En präst står vid altaret och förrättar mässan; han blickar upp mot Kristusbarnet, som framträder i en ljusgloria öfver altaret. I förgrunden flera knäböjande.
Laverad pennteckning i bister. 26,6 × 15,5 cm.
Inv.-n:r 266. Tillskrifven Ventura Salimbeni.

124. *Möte mellan påfven och dogen af Venedig.* Den senare knäböjer; en page håller hans mössa, påfven välsignar honom. Bredvid påfven står en krönt härskare. Talrika åskådare tränga sig fram.
Laverad pennteckning i bister. 27,2 × 18,8 cm.
Inv.-n:r 267. Tiilskrifven Ventura Salimbeni.
Karakteristisk originallavyr af Salimbeni.

125. *Sant Antonius af Padua* låter uttaga den döde girigbukens hjärta, som befinnes vara af sten. Talrika åskådare. I förgrunden undersökes hjärtat af en man, sittande vid ett bord.
Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt; på duk. 24,6 × 39,9 cm.
Inv.-n:r 268. Tillskrifven Ventura Salimbeni.
Lunettformig komposition af mindre god kvalitet.

126. *Marias död.* Utkast till en altarbild. Den höga bädden ses i förkortning rakt från fotändan. Rundtomkring stå apostlarna; från höjden nedsväfva änglar.
Laverad pennteckning i bister. 23,5 × 15,9 cm. Bladet inrutadt.
Inv.-n:r 270. Tillskrifven Ventura Salimbeni.
Snabbt och säkert utförd lavyr.

127. *Marias död.* Bädden, där hon ligger utsträckt, ses från sidan; apostlarna äro samlade rundtomkring.
Laverad bisterteckning. Svickelformat. 27,3 × 34 cm.
Inv.-n:r 271. Tillskrifven Ventura Salimbeni.

128. *Marias himmelsfärd.* Maria bäres i halft liggande ställning af små keruber. Apostlarna blicka ned i den tomma grafven.

Laverad bisterteckning. Svickelformat. 27,3 × 34 cm.

Inv.-n:r 272. Motstycke till föregående.

De två sistnämnda kompositionsstudierna ha tydligen gjorts för någon gifven arkitektonisk infattning. De äro rätt torra och kunna ej räknas till Salimbenis bättre studier.

KOPIA EFTER SALIMBENI

129. *Två kvinnor,* sittande bredvid hvarandra; den ena med ett barn på knäet.

Rödkrita. 19,9 × 27,6 cm.

Inv.-n:r 269. Tillskrifven Ventura Salimbeni.

Synbarligen utförd efter någon målning af Ventura Salimbeni.

FRANCESCO VANNI

Född i Siena 1563, död 1609. Elev af Ventura Salimbeni samt af Bartol. Passerotti i Bologna; senare anslöt sig Vanni rätt nära till Baroccis riktning. Hans arbeten utmärkas ofta af koloristisk mjukhet och behagfullhet.

130. *En undergörande mässa.* En präst står framför altaret, som ses från sidan. Han höjer blicken mot Kristusbarnet, som framträder i en ljusgloria. Flera assisterande korpräster knäböja på ömse sidor; nyfikna åskådare tränga sig fram.

Laverad bisterteckning. 33,7 × 24,2 cm.

Inv.:n:r 235. Tillskrifven Francesco Vanni.

131. *Madonna di San Francesco.* Madonnan sitter på moln, buren af änglar, och håller fram Kristusbarnet mot Franciskus, som knäböjande sträcker armarna mot honom. Kring madonnan sjungande änglar; vid hennes sida ses den unge Döparen, delvis afskuren.

Penna och bister, delvis undertecknad med svartkrita 47,6 × 36,4 cm.

Inv.-n:r 236. Tillskrifven Francesco Vanni.

En ypperlig teckning, raskt och säkert utförd i ett effektfullt sträckmaner.

132. *Kristus öfverlämnande nycklarna åt Petrus.* Komposition för en stor altarbild. Scenen försiggår utanför en stadsport; aposteln knäböjer till höger; Kristus står till vänster; bakom honom tre andra figurer.

Laverad bisterteckning på brunt papper. 34,3 × 20,6 cm.

Inv.-n:r 239. Tillskrifven Francesco Vanni.

Bladet är inrutadt, kompositionen synes afsedd för utförande i större skala, möjligen som freskomålning. Originallavyr af Vanni.

133. *Madonnan med barnet,* sittande på moln, kringsväfvad af änglar; nedanför knäböja tvänne biskopar. Komposition för en altarbild.

Teckning i röd- och svartkrita, delvis laverad med bister. 34,8 × 21,1 cm.

Inv.-n:r 240. Tillskrifven Francesco Vanni.

Omsorgsfullt utförd koloristisk studie.

134. *Bebådelsen.* Maria knäböjer till vänster i ett rum; ängeln sväfvar ned midt i bilden; Katarina af Siena knäböjer till höger. Mellan de två figurerna står en blomstervas, i förgrunden ligga en bönbok och en dödskalle.

Svartkritsteckning, laverad med bister, höjd med hvitt. 26,8 × 17,7 cm.

Inv.-n:r 241. Tillskrifven Francesco Vanni.

Bladet är inrutadt, utförandet rätt torrt och hårdt. Sannolikt kopia efter Vanni, utförd af någon kopparstickare.

135. *Sju små figurstudier* (förenade på en kartong). Fem af dem framställa en kvinna, sittande med ett klot i den framsträckta handen; en Lukretia med dolken; den siste en gubbe, stående i profil åt vänster.

Laverade pennteckningar i bister, höjda med hvitt. Den största mäter 8,7 × 6,7 cm; den minsta 5,3 × 3,6 cm.

Inv.-n:ris 242—248. Tillskrifna Francesco Vanni.

Smidiga små studier, säkerligen original af Vanni.

136. *Franciskus, knäböjande inför påfven,* anhållande om rätt att predika. Illustrationsteckning.
Rödkrita. 7,8 × 4,7 cm.
Inv.-n:r 249. Tillskrifven Francesco Vanni.
Tillhör samma serie som de två följande. Dessa omsorgsfullt utförda rödkritsteckningar äro möjligen original af Vanni och synas snarast varit afsedda såsom illustrationer i någon bok.

137. *Franciskus tvager en pilgrims fötter*; han knäböjer framför den sittande mannen. Illustrationsteckning.
Rödkrita. 7,8 × 4,7 cm.
Inv.-n:r 450. Tillskrifven Francesco Vanni. Jfr. föregående.

138. *Franciskus, stigmatisering.* Helgonet knäböjer med öppna armar. Landskap. Illustrationsteckning.
Rödkrita. 7,8 × 4,7 cm.
Inv.-n:r 251. Tillskrifven Francesco Vanni. Jfr. n:r 136.

139. *Petri kallelse* och *Petrus gående på vattnet.* Två små lunettformiga kompositioner.
Laverade pennteckningar i bister. Lunetterna äro infattade i blekröda fält. 6,5 × 20 cm.
Inv.-n:r 252. Tillskrifven Francesco Vanni.
Dessa två lunettformiga scener, liksom den följande, synas vara komponerade för någon arkitektonisk ram eller någon ornamental uppgift. Trots det mycket lilla formatet, äro de af god dekorativ effekt.

140. *Petri befrielse ur fängelset.* Lunettformig komposition ur samma serie som de två ofvannämnda teckningarna.
Laverad pennteckning i bister. 6,9 × 9,8 cm.
Inv.-n:r 253. Tillskrifven Francesco Vanni. Jfr anm. till n:r 139.

141. *Fortuna,* sittande kvinnofigur med ett klot i handen.
Laverad bisterteckning, höjd med hvitt. 8,4 × 7 cm.
Inv.-n:r 254. Tillskrifven Francesco Vanni.
Denna och de tre följande små figurstudierna tillhöra samma serie som n:r 136.

142. *Madonnan med barnet* och den lille Johannes.
Laverad bisterteckning. 9 × 9,5 cm.
Inv.-n:r 255. Tillskrifven Francesco Vanni. Jfr. anm. till 136.

143. *Santa Katarinas af Siena stigmatisering.* Hon knäböjer med utbredda armar framför altaret, öfver hvilket krusifixet sväfvar.
Laverad bisterteckning. 10,5 × 12,5 cm.
Inv.-n:r 256. Tillskrifven Francesco Vanni. Jfr. anm. till 136.

144. *Kristus, nedsväfvande* till den bedjande Santa Katarina.
Laverad bisterteckning. 11,7 × 8,5 cm.
Inv.-n:r 275. Tillskrifven Francesco Vanni. Jfr. anm. till 136.
En vacker teckning med smidiga figurer och god rörelse.

145. *Utdelande af allmosor.* Fyra munkar utträda ur en klosterport, framför hvilken en krympling väntar. En af munkarna utdelar bröd.
Utkast i rödkrita; öfvertecknadt med bister. 26 × 15 cm.
Inv.-n:r 258. Tillskrifven Francesco Vanni.
Detta är möjligen ett original af Vanni, som öfvertecknats af någon senare konstnär.

146. *Sant Biagio,* iklädd biskopsmantel och -mössa, hållande kardan i högra handen. Halffigur, vridande sig åt höger.
Rödkritsteckning. 19,5 × 14,5 cm.
Inv.-n:r 259. Tillskrifven Francesco Vanni.

147. *Studier af män, som stiga uppför trappsteg.* De äro klädda i vida, bredt veckade mantlar; den ene ses i profil åt höger; den andre nästan en face. Dessutom ett par händer och en fot i större skala.
Svartkritsteckning på blågrått papper. 25,8 × 32,6 cm.
Inv.-n:r 260. Tillskrifven Francesco Vanni.
Förträfflig teckning, elegant utförd, med flytande ljuseffekt.

148. *Studie af en knäböjande man* i vid mantel samt ett lockigt barnhufvud, sedt framifrån.
Svart- och rödkrita på blågrått papper. 24,1 × 31,7 cm.
Inv.-n:r 262. Tillskrifven Francesco Vanni. Frånsida af föregående; samma goda kvalitet.

149. *Studie af en gosse,* liggande på magen, sträckande fram ena armen, förande andra handen bakom örat. Handen är dessutom upprepad i större skala.

Svartkritsteckning på blågrått papper. $10{,}_7 \times 26{,}_8$ cm.

Inv.-n:r 261. Tillskrifven Francesco Vanni.

Samma slags lefvande och koloristiska naturstudie som de två föregående. Dessa tre teckningar beteckna höjdpunkten af Vannis konstnärliga förmåga, de röja en virtuos smidighet i fångande af naturalistiska ljus- och rörelseeffekter.

KOPIOR EFTER FRANCESCO VANNI

150. *Marias kröning.* Komposition för en altartafla. Upptill ses Gud Fader och Kristus; sättande kronan på den knäböjande Maria. Nedtill knäböja Franciskus, Bernhard af Siena, Katarina af Alexandria och Katarina af Siena.

Svartkritsteckning på blågrått papper. $40{,}_1 \times 24$ cm.

Inv.-n:r 238. Kopia efter komposition af Vanni. Bladet är inrutadt för reproduktion i gravyr. Enligt påteckning har gravyren utförts af Pieter de Jode, men den finnes icke upptagen hos Le Blanc.

151. *Tre eremiter,* samlade framför en grotta i ödemarken.

Rödkritsteckning. $25{,}_4 \times 28{,}_5$ cm.

Inv.-n:r 237. Tillskrifven Francesco Vanni.

Tydligen en kopia efter Vanni af en senare konstnär.

III. UMBRISK SKOLA

LORENZO DA SAN SEVERINO D. Ä. I HANS ART

Lorenzo Sallmbeni var den ledande kraften inom den markegianska skolan under 1400-talets två första årtionden. Han arbetade hufvudsakligen i sin hemstad San Severino, där fragmentariska fresker återstå i den gamla domkyrkan, men hans bäst bibehållna arbete är den freskodekoration, som han utförde år 1416, jämte sin broder Jacopo, i Oratorio di San Giovanni i Urbino.

115. *Legendscen.* En ung man, barfota och iklädd en slät kåpa, föres af ett par äldre män inför en domare, som sitter på en antik stol till höger och rifver upp sin klädnad på bröstet. Dessutom äro ett par åskådare närvarande. Sannolikt illustration till någon helgonlegend.

Pensel, bister och hvit färg, grågrön grund. 11,8 × 18 cm.

Inv.-n:r 56. Tillskrifven Fra Angelico.

En ovanligt intressant tidig teckning, som länge trotsat alla närmare bestämningsförsök. Jag anser det emellertid numera i hög grad sannolikt, att den utförts af Lorenzo da San Severino eller af en mästare, som står honom synnerligen nära. En jämförelse med vissa af Lorenzos fresker i Oratorio di San Giovanni i Urbino, exempelvis framställningen af Zacharias i templet och Johannes' namngifning, lämnar godt stöd för attributionen. Vi finna i målningen samma breda, runda typer som i teckningen, utmärkta hos de äldre männen af en kal, hög panna, liten näsa och bredskäggig mun, samt framför allt samma flytande, gotiska veckdrapering, enligt hvilken manteln hos de sittande figurerna drages ut i långa snibbar. Teckningen är ett karakteristiskt exempel på denna blandning af gotiserande linjekomposition och naturalistisk figurkarakteristik, som i alldeles särskild grad utmärker Lorenzo da San Severinos underhållande legendillustrationer.

LUCA SIGNORELLI

Född i Cortona 1441, död 1523. Elev af Piero della Francesca i Arezzo, påverkad af Antonio Pollajuolo i Florens. Arbetade, utom i hemstaden, i Rom, Perugia, Orvieto m. fl. orter. Synnerligen framstående tecknare och figurplastiker.

153. *Ynglingahufvud*, uppåtblickande, med långa lockar. Detta hufvud återfinnes på Johannes Döparen i Signorellis stora bild i sakristian i domen i Perugia.

Svartkritsteckning på gulnadt papper. Genomstuckna konturer. $25{,}2 \times 24{,}4$ cm.

Inv.-n:r 9. Tillskrifven Okänd. Albertina Publ. 1051.

Sannolikt fragment af målarens kartong. En mycket betydande teckning, som emellertid icke befinner sig i bästa skick.

PIETRO PERUGINO

Född i Castello della Pieve 1446, död 1523. Elev af Fiorenzo di Leno i Perzorgia, påverkad af Signorelli; arbetade i Florens i Verrocchios atelier, där han var kamrat med Leonardo och Lorenzo di Credi. Hufvudmästare inom den umbriska skolan vid slutet af 1400-talet.

154. *Yngling, som håller en afsvimmad framför sig;* möjligen Johannes med Maria i sina armar. Endast öfre delen af ynglingafiguren är uttecknad; armarna äro dessutom upprepade i större skala. Den främre figuren är endast lätt antydd.

Silfverstift och hvit färg, ljusbrun grund. $18 \times 14{,}5$ cm.

Inv.-n:r 286. Tillskrifven Rafael. Albertina. Publ.

Denna teckning gäller traditionellt såsom ett arbete af Rafael och har som sådan äfven upptagits af Passavant (n:r 625), men den betonade sentimentaliteten i hufvudets ställning och uttryck samt handformen med den utspärrade tummen tyda bestämdt på Perugino. Emellertid visar den Peruginos konst i dess mest Rafaeliska aspekt; den står på höjden af det bästa Perugino förmått.

KOPIOR EFTER PERUGINO

155. *La Fortezza.* Styrkans allegoriska kvinnofigur med sköld och stridsklubba. Hon är kopierad ur Peruginos bekanta freskomålning i Casa del Cambio i Perugia.
Penna, bister. 27,9 × 21,5 cm.
Inv.-n:r 17. Tillskrifven Okänd.

156. *Kvinnohufvud,* kopieradt efter en af de allegoriska figurerna i Casa del Cambio i Perugia.
Blystift. 27 × 20 cm.
Inv.-n:r 18. Tillskrifven Okänd. Frånsida af föreg.

BERNARDINO PINTURICCHIOS SKOLA

umbrisk konstnär omkring 1500.

157. *Tre sittande kvinnor,* en af dem syende, en spinnande tråd och en skrifvande i en bok. De sitta alla på marken; bredvid den sistnämnda sitter en liten gosse, som leker med en hund. Dessutom en gosse, som står bredvid en stol, och ett öga.
Penna, bister. 20,5 × 20 cm.
Inv.-n:r 26. Tillskrifven "Cingaro". (På frånsidan en teckning af den liggande Leda med svanen, af en barockkonstnär.)
De tre kvinnofigurerna återfinnas alla i en af freskerna i Appartamento Borgia i Vatikanen, framställande Marias och Elisabets möte. De äro troligen kopierade ur målningen, eller efter Pinturicchios kartong, af någon elev. Teckningsmaneret med de hakformiga vecken ansluter sig äfven nära till Pinturicchios.

158. *Uppåtsväfvande Kristus.* Han bäres af små serafer och höjer handen välsignande.
Penna, bister. 17 × 11,6 cm.
Inv.-n:r 27. Tillskrifven "Cingaro".

159. *Stående soldat,* hållande en hillebard mot vänstra skuldran.
Penna, bister. 16 × 11 cm. Tillskrifven "Cingaro". Frånsida af föregående.
Teckningsmaneret i dessa föröfrigt mycket svaga teckningar ställer dem i förbindelse med Pinturicchios skola.

236

UMBRISK MÅLARE

omkring 1500.

160. *Knäböjande konung* med armarna korslagda öfver bröstet.

Penna, bister. 15,6 × 9,6 cm.

Inv.-n:r 99. Tillskrifven Ghirlandajo.

Samma figur förekommer i en liten bild, framställande konungarnas tillbedjan, i Galleria Pitti, hvilken förut tillskrifvits Pinturicchio, men numera hänföres till Fiorenzo di Lorenzo. Teckningen är troligen kopierad efter målningen.

161. *Flera små liggande, springande och ridande figurer.*

Penna, bister. 14,5 × 9,2 cm.

Inv.-n:r 100. Tillskrifven Ghirlandajo. Frånsida af föregående

Dessa små figurer synas vara lånade ur någon antik relief.

162. *Sant Stefanus' stening.* Två män kasta stenar på den knäböjande ynglingen.

Penna, bister. 21 × 11,2 cm.

Inv.-n:r 98. Tillskrifven Ghirlandajo. På frånsidan benen af en gående kvinna (svartkrita.)

Martyrscenen är troligen kopierad ur någon målning.

FEDERIGO BAROCCI

Född i Urbino 1526, död i samma stad 1612. Son af målaren Ambrogio di Federigo Barocci. Mottog först undervisning af fadern samt af Battista Franco, som målade i Urbino vid medlet af 1500-talet. Utbildade sig vidare genom studium af Rafaels arbeten i Rom samt i synnerhet af Correggios målningar. Arbetade i Rom och Perugia, men hufvudsakligen i Urbino. Barocci var en smidig och självständig naturalistisk konstnär med ovanlig koloristisk begåfning och en ypperlig tecknare.

163. *Knäböjande Magdalena* för en "Noli me tangere"-framställning. Hon knäböjer, vänd åt vänster, sträckande fram ena handen för att beröra Kristus.

Svart- och hvit-krita på blågrått papper. Oval. 32,8 × 24,1 cm.

Inv.-n:r 401. Påskrift: "Dessein pour le Tableau que le Baroch. fit pour Luque qui est chèz le Grand Duc".

Afb. i Sirén, Dessins et Tableaux, sid 171.

Den målning af Kristus' uppenbarande sig för Magdalena ("Noli me tangere"), som Barocci utförde för en kyrka i Lucca, synes icke vara bibehållen, men den existerar i en gravyr af Luca Ciamberlano (1606). Bilder med samma motiv af Barocci finnas i Uffizierna, i Galleria Corsini, Rom och i Gamla Pinakoteket i München, men i dessa målningar är Magdalena-figuren något afvikande.

Jfr Schmarsow, Baroccis Zeichnungen, Eine Kritische Studie i Band XXX der Abhandlungen der Philologisch-Historischen Klasse der Königl. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften. Leipzig 1914.

164. *Evangelisten Johannes,* hållande med båda händerna en kalk, ur hvilken en orm uppstiger. Bröstbild åt vänster. I det nedra hörnet ses hufvudet af Johannes' örn.

Svartkritsteckning, höjd med hvitt; brunt papper. 50,5 × 38,5 cm.

Inv.-n:r 399 *a*. Påskrift: Federic Baroche.

Fragment af en målningskartong. Teckningen är betydligt torrare och mindre koloristisk än Baroccis öfriga arbeten i denna samling; möjligen ett skolarbete.

Jfr Schmarsow op. cit. sid. 26.

165. *Manshufvud,* inåtvändt, så att det ses halft bakifrån.

Pastellartad teckning med svarta och röda kritor, höjd med hvitt; gröngrått papper. 36,5 × 25,4 cm.

Inv.-n:r 402. Påskrift: Baroche.

Enligt uppgift i Crozats katalog förvärfvades denna och de följande sju hufvudstudierna hos M. Chechelsberg i Venedig.

Studie till en af herdarna i framställningen af Kristi omskärelse, målad 1590 för Pesaro, nu i Louvre.

Jfr Schmarsow, op. cit. sid. 24.

166. *Apostlahufvud,* vändt åt höger i "profile perdue", nedåtblickande.

Svarta, röda och gröna kritor, höjd med hvitt; blågrått papper. 26,4 × 20,8 cm.

Inv.-n:r 403. Tillhör samma grupp som föregående.

Möjligen studie till en af apostlarna i Nattvardsbilden i domen i Urbino.

Jfr Schmarsow, op. cit. sid. 25.

167. *Manshufvud,* vändt åt vänster i "profile perdue", nedåtblickande.
Svarta, röda och hvita kritor; blågrått papper. Oval. 27,3 × 21,8 cm.
Inv.-n:r 404. Tillskrifven Barocci.
Möjligen studie till en af apostlarna i Nattvardsbilden i Urbino. Ur samma grupp som föregående.
Schmarsow, op. cit. sid. 25.

168. *Ynglingahufvud,* i profil åt vänster, något afskuret.
Svarta och röda kritor, grått papper. 21 × 16 cm.
Inv.-n:r 405. Tillskrifven Barocci.
Betydligt nött teckning, tillhörande samma serie som den följande.

169. *Flickhufvud,* sedt framifrån.
Svart och röd-krita; blågrå grund. 21 × 16 cm.
Inv. n:r 406. Påskrift: Baroche.
Starkt afnött, mindre betydande än de öfriga hufvudstudierna.
Schmarsow, op. cit. sid. 27.

170. *Kvinnohufvud,* uppåtblickande, vändt åt vänster och sedt något uppifrån.
Svarta och röda kritor på grågrönt papper. 25,4 × 17,8 cm.
Inv.-n:r 407. Tillskrifven Barocci.
Möjligen studie för framställningen af Beata Michelina i Vatikanen. Enligt Schmarsow sannolikt afsedd för en af bilderna i en serie helgonframställningar, af hvilken dock endast en, den heliga Katarina, finnes i behåll i Galleria Borghese, Rom.
Schmarsow, op. cit. sid. 26.

171. *Kerubhufvud,* sedt en face, med fladdrande lockar.
Svarta, röda, gula, bruna och hvita pastellkritor; blågrått papper. 21 × 29,8 cm.
Inv.-n:r 408. Tillskrifven Barocci.
En af de bäst bibehållna och omsorgsfullaste teckningarna bland Baroccis studier af enskilda hufvuden. Jfr. afbildning.
Schmarsow, op. cit. sid. 26.

172. *Barnhufvud,* i profil åt höger; hjässan ej utförd.
Svart och röd-krita; gråhvitt papper. 16×17,5 cm.
Inv.-n:r 409. Påskrift: "Schizzo de mano de Federigo de urbino".
Schmarsow, op. cit. sid. 26.

173. *Trädstudier.* Pilträd, växande på en mossig sluttning; löfverket endast löst antydt. — På frånsidan en hastig skiss af klippor och träd.
Svarta, gulgröna och brunröda kritor. 40,4×26,4 cm.
Inv.-n:r 410—411. Påskrift (af konstnären): El tuto de uno...
En synnerligen målerisk studie efter naturen.
Schmarsow, op. cit. sid. 27.

174. *Marias och Elisabets möte.* En trappa leder upp till en loggia. Maria stiger upp för trappan; Elisabet kommer emot henne och lägger handen på hennes skuldra. Figurerna äro tecknade nakna, endast lätt antydda klädningar. Samma figurer äro upprepade ytterligare två gånger i mindre skala. I bakgrunden, genom loggians hvalf, utsikt öfver ett landskap.
Laverad teckning i bister. 28,4×20,4 cm.
Inv.-n:r 412. Påskrift: Federico Baroccio, samt: F. B.
Denna teckning utgör en förstudie till Baroccis målning, framställande Marias och Elisabets möte, i Chiesa Nuova i Rom. Beundransvärdt fri, flytande pennföring. Teckningen är full af rörelse och måleriskt lif och ur konstnärlig synpunkt vida öfverlägsen den mörknade bilden i Rom. En af Baroccis förnämsta studier.
Albertina publ. n:r 1159. Schmarsow, op. cit. sid. 24.

175. *Marias och Elisabets möte;* samma figurer som på framsidan upprepade flere gånger, men utan angifvande af scenen medelst landskap eller arkitektur. Dessutom är här tillfogad en tjänarinna, som följer efter Maria med gåfvor i en korg.
Laverad teckning i bister. 26,7×18,5 cm.
Inv.-n:r 413.' Frånsida af föregående.
Se anmärkning till föregående.

349

176. *Knäböjande yngling*; han stöder på det ena knäet och böjer det andra uppåt; håller en kalk i ena handen och en skriftrulle i den andra.

Svartkrita på brunröd grund. 19,9 × 16,3 cm.
Inv.-n:r 414. Tillskrifven Barocci.

177. *Knäböjande yngling,* sedd halft bakifrån; lång släpande dräkt.
Lätt skisserad svartkritsteckning på brunröd grund. 18,6 × 14,9 cm.
Inv.-n:r 415. Frånsida af föregående.

178. *Två kvinnofigurer i sittande ställning,* uppåtblickande, vända åt vänster. Den yngre knäpper händerna till bön; den äldre lägger armen om väninnans skuldra. De knäppta händerna äro upprepade i större skala.

Svartkritsteckning på brunröd grund. 18,2 × 13,8 cm.
Inv.-n:r 416. Tillskrifven Barocci.
Schmarsow, op. cit. sid. 27.

179. *Ung man med hatt på hufvudet,* knäböjande vid en bönpulpet; han pekar uppåt högra sidan med handen.

Svartkritsteckning på brunröd grund. 17,5 × 12,8 cm.
Inv.-n:r 417. Frånsida af föregående.

180. *Knäböjande ung man,* lutande sig framåt med halft slutna ögon. Han är klädd i en vid kappa. I större skala äro dessutom tecknade två händer; den ena hållande en skriftrulle, den andra höjd.

Svartkritsteckning på brunröd grund. 19,5 × 17,1 cm.
Inv.-n:r 418. Tillskrifven Barocci.
Schmarsow, op. cit. sid. 28.

181. *Ung man, stående,* vänd åt höger, blicken är uppåtriktad, hufvudet böjdt något åt sidan; vänstra handen sträckes fram.

Svartkritsteckning på brunröd grund. 19,3 × 17,1 cm.
Inv.-n:r 419. Tillskrifven Barocci. Samma serie som föregående.

182. *Fyra kvinnor* i tillbedjande ställningar, uppåtblickande i hängifvenhet; halffigurer vända åt höger.
Svartkritsteckning på brunrödt papper. 18,5 × 16,3 cm.
Inv.-n:r 420. Frånsida af föregående.
De sju senast beskrifna teckningarna (n:ris 176—182) tillhöra tydligen en serie studier för någon större altarbild, hvilken upptagit stiftare och tillbedjande på ömse sidor om ett högre centralmotiv. Schmarsow, som omnämner fyra af dem, kallar teckningarna "tvifvelaktiga". Dock torde icke några grundade tvifvel på Baroccis autorskap i dessa fall kunna framställas. Målningen, till hvilken de utgöra studier, är emellertid icke bekant.

183. *Fyra änglar,* sittande i olika ställningar; ett par af figurerna sedda nedifrån, något förkortade. Tydligen afsedda för placering högt uppe i någon bild.
Utförda delvis i bister, delvis med svartkrita. 26,8 × 21,4 cm.
Inv.-n:r 421. Tillskrifna Barocci.

184. *Två änglar;* den ena sittande på en pelare, vänd inåt, sträckande fram ena handen; den andra sittande med utbredda ben, naken, sedd nedifrån.
Svartkritsteckning. 26,8 × 21,4 cm.
Inv.-n:r 422. Frånsida af föregående.
Dessa änglastudier på ömse sidor af samma blad, sammanställda med fragment af gesimser eller pelare, måste varit afsedda för det öfre partiet i någon hög altarbild. Schmarsow erinrar om de sväfvande änglarna i Nattvardsbilden i Urbino, men dessa äro dock rätt olika.

185. *Två knäböjande män,* och tvenne sväfvande putti; studier till en altarbild. Den ene mannen, som är tecknad i bladets höjdformat, framställer Petrus med nyckeln; den andre, som är tecknad i bladets breddformat, framställer en ung diakon.
Laverad bisterteckning. 26,8 × 18,8 cm.
Inv.-n:r 423. Tillskrifven Barocci.
Enligt Schmarsow, op. cit. sid. 27, är det ovisst om teckningen är af Barocci eller af någon hans elev.

186. *Studie af ett träd* samt några lösa grenar.
Laverad pennteckning. 25,9 × 18,1 cm.
Inv.-n:r 425. Frånsida af föregående.

187. *Konungarnas tillbedjan*; utkast till lunettkomposition. Maria sitter till vänster på en upphöjd plattform; Josef står bredvid i en starkt böjd ställning. Från höger nalkas de tre konungarna; den främste har redan böjt knä. Alla figurerna äro starkt förlängda och mycket gängliga.
Teckning i bister på brunt papper (söndrigt). 17,5 × 29,2 cm.
Inv.-n:r 424. Tillskrifven Barocci.
Enligt Schmarsow, op. cit. sid. 28, möjligen utkast till ett arbete af Antonio Viviani (Baroccis elev) i SS Annunziata utanför Urbino.

188. *Nattvardskomposition.* Kristus står på en upphöjd plattform, utdelande bröd ur en skål. Kring honom knäböja lärjungarna; en af dem (Judas?) lyssnar till djäfvulen, som hviskar i hans öra. I förgrunden, på ett lägre plan, sitter en yppig kvinna med två barn slutna intill sig; en ung man böjer sig ned för att taga något ur ett fat, som står på golfvet.
Laverad teckning i bister, höjd med hvitt; brunt papper. 41,3 × 28,3 cm.
Inv.-n:r 432. Tillskrifven Barocci.
Detta är en synnerligen säkert och vackert utförd kompositionsstudie till den Nattvardsbild Barocci vid början af 1600-talet utförde för påfven Clemens VIII, och hvilken numera finnes i S:ta Maria sopra Minerva i Rom. Målningen företer en del intressanta afvikelser från teckningen; den tillhör Baroccis sista tid.
Jfr Schmarsow, op. cit. sid. 25.

189. *Aeneas bärande Anchises,* vandrande åt vänster; framför dem går Aeneas lille son, efter dem följer en kvinna, som dock är endast lätt antydd.
Teckning i bister, höjd med hvitt; gråbrunt papper. 23,2 × 30,3 cm.
Inv.-n:r 433. Tillskrifven Barocci.
Teckningen framställer hufvudgruppen ur en af Baroccis mest bekanta bilder, Trojas brand, hvilken finnes i Galleria Borghese

i Rom (målad 1598). Man kunde tänka sig att någon elev kopierat gruppen ur Baroccis bild; dock är teckningen af så god kvalitet att den kan möjligtvis vara af mästaren själf. Schmarsow är böjd att se i teckningen ett tidigt kompositionsutkast.

190. *Tre putti*, stående i rad; två med uppsträckta händer, en halft inåtvänd.

Teckning i bister. 12,$_3$ × 16,$_5$ cm. Bladet är skadadt.

Inv.-n:r 434. Tillskrifven Barocci.

Teckningen är väl torr för Barocci. Figurerna äro tydligen afsedda för någon större dekorativ komposition.

Enligt Schmarsow, op. cit. sid. 29, är teckningen tvifvelaktig, men kan möjligen tänkas vara från mästarens romerska tid.

191. *Nedtagningen från korset.* Kopia efter Baroccis bekanta altarbild i domen i Perugia.

Rödkritsteckning från 1600-talet. 54,$_5$ × 33,$_7$ cm.

Inv.-n:r 400. Tillskrifven Barocci.

ANTONIO MARIA VIVIANI

Viviani, som är känd under namnet "Il Sordo d'Urbino" (den döfve från Urbino), föddes i medlet af 1500-talet och dog 1616. Han var elev af Barocci och fortsatte dennes stil i ett något torrare och lösare maner. Viviani tog verksam del i utförande af Baroccis senare målningar.

192. *Altarbildskomposition.* Madonnan sväfvar i molnen, omgifven af keruber; hon vänder sig mot Franciskus, som knäböjer nedanför till vänster; i förgrunden stå två helgon, en påfve och en biskop.

Laverad bisterteckning. 32,$_3$ × 21,$_2$ cm.

Inv.-n:r 468. Tillskrifven Viviani.

Samma komposition, starkt urtvättad och flyktigare tecknad, förekommer i samlingen, tillskrifven Barocci (inv.-n:r 426). Vivianis teckning synes utgjort originalet.

193. *Madonna di Loreto.* Madonnan i halffigur, sväfvande i moln öfver "Casa Santa di Loreto".

Laverad bisterteckning. 22,$_9$ × 17,$_7$ cm.

Inv.-n:r 466. Tillskrifven Viviani.

194. *Madonnan i helfigur,* buren af änglar, framför henne knäböjer Sant Antonius af Padua (?)

Laverad bisterteckning på gulbrunt papper, höjd med hvitt. 25,6 × 21,5 cm.

Inv.-n:r 465. Tillskrifven Viviani.

195. *Moses' upptagande ur vattnet.* Strandlandskap med Faraos dotter och hennes följeslagarinnor på udden till höger, där den lille Moses upptages.

Oljefärgsskiss i mörk brun ton med hvita dagrar. 19,5 × 29,2 cm.

Inv.-n:r 435. Tillskrifven Barocci.

Figurstilen och typerna påminna närmast om Viviani.

ANTONIO VISACCI

Verksam vid slutet af 1500-talet, hufvudsakligen i Urbino. Elev af Barocci, som han imiterar.

196. *Madonnastudier.* Maria håller barnet stående på sitt knä. Sväfvande änglar, tecknade i större skala.

Svartkrita. 19,6 × 22,5 cm.

Inv.-n:r 438. Tillskrifven Visacci.

197. *Kvinnliga studiehufvuden.*

Teckning i bister. 18,5 × 21,9 cm.

Inv.-n:r 439. Frånsida af föregående.

198—199. *Sittande Justitia,* hållande vågen och svärdet. Samma figur upprepas i något olika ställning på hvardera sidan af detta blad.

Laverad teckning i bister. 27 × 19,2 cm.

Inv.-n:ris 436, 437. Påskrift: Antonio D'urbino, samt: Antonio Antoniano d'Urbino, elève de Frederic Baroche.

Teckningsmaneret är alldeles detsamma som i ofvannämnda madonnastudie.

200. *Bedjande Magdalena,* knäböjande framför ett bord med bibel.

Laverad bisterteckning. 25,5 × 23,8 cm.

Inv.-n:r 467. Tillskrifven Antonio Viviani.

Utförandet är ungefär detsamma som i Visaccis teckningar, men den konstnärliga kvaliteten är ovanligt svag.

IV. BOLOGNESISK OCH PARMENSISK SKOLA

TIMOTEO VITI, I HANS ART

Född i Ferrara 1469, död i Urbino 1523. Elev af Fr. Francia i Bologna. Arbetade 15 år i Urbino, där han bl. a. var Rafaels lärare, senare åter i Bologna samt i Rom.

201. *Herdarnas tillbedjan.* Maria knäböjer, tillbedjande gossen, som ligger på marken; till höger sitter Josef på en sadel. Från vänstra sidan komma tre herdar, af hvilka de två främsta redan böjt knä. Bakom Josef ses stallet med djuren; för öfrigt ett par kolonner och kulligt landskap. Bladet inrutadt.

Penna, bister, hvit färg. $24,_2 \times 20,_2$ cm.

Inv.-n:r 293. Tillskrifven Rafael. Sirén, Dessins et Tableaux, sid. 51. Albertina Publ. 1092.

Teckningen är ett typiskt prof på den bolognesiska skolan från sista decenniet af 1400-talet; den kan ställas i samband såväl med Timoteo Viti som med Lorenzo Costa, af hvilka konstnärer liknande teckningar finnas i Albertina, resp. Uffizierna. Med full visshet kunna vi tillsvidare knappast hänföra den till någondera af dessa konstnärer, ehuru attributionen till Timoteo Viti synes mera sannolik. Som stöd må äfven framhållas Timoteos S:t Sebastian i Urbino, som visar samma typ och händer som figurerna i denna teckning.

202. *Herdarnas tillbedjan.* Samma figurgrupp som på bladets andra sida, ehuru mindre utförd och icke insatt i landskap· Dessutom ett par sittande figurer i mindre skala samt ett manshufvud.

Penna, bister. $21,_6 \times 18,_1$ cm. Bladet lappadt.

Inv.-n:r 295. Tillskrifven Rafael. Jfr anm. till föregående.

Född i Bologna 1475, död 1552. Elev af Francesco Francia. En fantasirik och rätt ojämn konstnär, af hvilken fresker och taflor finnas i Bologna och Lucca. Han för den bolognesiska konsten öfver mot barock.

203. *S. Augustinus disputerar med Manicheus.* Kyrkofadern sitter på trappan, som från en terrass leder upp till en treskeppig basilika. På terrassen befinna sig dessutom åtskilliga skriftlärda, nedanför terrassen Manicheus med några anhängare. I bakgrunden arkitektur. Kompositionens högra hälft är icke utförd.

Penna, bister, hvit färg, grönt papper. 50 × 35,9 cm.

Inv.-n:r 811. Tillskrifven Amico Aspertini. Albertina Publ. 1104.

Teckningens flammiga stil och den egendomligt utdragna figurtypen med de väldiga kranierna samt de synnerligen karakteristiska ställningarna bevisa att den gamla attributionen är riktig. Visserligen har såväl Dr. Meder som Dr. von Fabriczy opponerat sig mot densamma, men Corrado Ricci har åter nyligen upptagit teckningen bland Aspertinis verk. (Se L'Arte 1915. II, sid. 112.)

204. *Påfven krönande en konung,* traditionellt betecknad såsom "Karl V:s kröning." Interiör af ett kapell med ett stort altare på bakgrundsväggen. Påfven sitter under en baldakin (till höger) omgifven af kardinaler; framför honom knäböjer fursten, på hvars hufvud han sätter kronan. På motsatta sidan i det lilla rummet sitta flere figurer, andra knäböja i förgrunden.

Pennteckning i bister, höjd med hvitt, på grönt papper. 20 × 27,8 cm.

Inv.-n:r 810. Tillskrifven Amico Aspertini.

Teckningen ansluter sig i afseende å stil, typer och tekniskt utförande fullständigt till den föregående.

205. *Vattenbärerskor.* Två kvinnor, bärande höga vattenkrukor på skuldran; bakom dem framträder delvis en man med en stor börda på nacken. Figurerna äro möjligen inspirerade af någon antik relief.

Pennteckning i bister, höjd med hvitt på grönt papper. 18,2 × 15 cm.

Inv.-n:r 812. Tillskrifven Amico Aspertini.

Dessa utdragna figurer visa samma allmänna karakteristika,

som vi iakttagit i de båda föregående teckningarna, blott ännu mer öfverdrifna och maniererade.

206—207. *Madonnastudier.* På bladets framsida: Maria, sittande i hel figur med barnet i famnen, vänd åt höger, men vridande öfverkroppen en face. Den lille Johannes träder fram till madonnan, som fattar om hans framsträckta hand.

På bladets frånsida: Maria med barnet i famnen, sedd en face; öfre delen af hennes hufvud är afskuret.

Pennteckningar i bister på gulnadt papper. 18 × 16 cm.

Inv.-n:ris 813—814. Tillskrifven Amico Aspertini.

Teckningen är utförd i Aspertinis karakteristiska maner, men ovanligt omsorgsfull och bildmässig.

BIAGIO PUPINI

Född omkr. 1500 i Bologna, död efter 1540. Elev af Fr. Francia, påverkad af Rafael. Pupini är representerad i galleriet i Bologna och i ett par kyrkor i samma stad. Hans arbeten äro förtjänstfulla i koloristiskt afseende, men förete i allmänhet en synnerligen slapp teckning.

208. *Tre män nedlägga en död* i en murad krypta. I förgunden sitter en nedhukad sörjande figur.

Bisterlavering, höjd med hvitt, på grönt papper. 20,6 × 23,4 cm.

Inv.-n:r 805. Tillskrifven Biagio Pupini.

209. *Porträttstudie.* Ett manshufvud med mössa, något framåtlutad. Frånsida af föregående.

Teckning i svartkrita på grönt papper. 20,4 × 23,6 cm.

Inv.-n:r 806. Tillskrifven Biagio Pupini.

Intressant porträttstudie efter naturen.

210. *Konungarnas tillbedjan.* Maria sitter till vänster vid ingången till stallet med barnet i famnen; bakom henne står Josef; från högra sidan komma de tre konungarna i en rad, den främste af dem knäböjer.

670.

Bisterlavering, höjd med hvitt, på grönt papper. 25,7 × 32,5 cm. Inv.-n:r 807. Tillskrifven Biagio Pupini.

Teckningen är något löst utförd, men saknar icke måleriska förtjänster; den erinrar om Amico Aspertinis arbeten.

211. *Josef och hans nio bröder.* Josef står längst till höger; framför honom den lille Benjamin, som ödmjukt hälsar honom med armarna korslagda öfver bröstet. De andra bröderna stå bakom Benjamin; längst till vänster en åsna.

Bisterlavering, höjd med hvitt, på grönt papper. 31 × 48,6 cm. Inv.-n:r 808. Tillskrifven Biagio Pupini.

212. *Ceres' triumf.* Gudinnans vagn drages af oxar; talrika figurer, bärande ax och sädeskärfvar, vandra på sidorna om vagnen. I förgrunden draga små putti en liten vagn med barn; höns plocka sädeskorn, som fallit till marken.

Bisterlavering höjd med hvitt på brun grund. 23 × 40 cm.

Inv.-n:r 809. Underskrift: Maestro Biaggio Pupini Bolognese.

Denna teckning, som är utförd i en pastos målerisk stil, har nästan karaktär af en färgskiss. Bladet är inrutadt.

BOLOGNESISK KONSTNÄR

från slutet af 1500-talet.

213. *Sibylla.* Hon sitter vänd helt en face med ena foten något framställd; stöder mot detta knä en bok. Manteln faller löst öfver ena skuldran och knäna.

Laverad bisterteckning, höjd med hvitt på grönt papper. 25,5 × 13,6 cm. Inv.-n:r 310. Tillskrifven Rafaels skola.

Figuren har en viss allmän Rafaelisk karaktär och kan möjligen vara indirekt inspirerad af något arbete af mästaren, men utförandet tyder på att den tecknats af en bolognesisk konstnär ur samma krets som Biagio Pupini.

FRANCESCO MAZZUOLA, kallad PARMEGIANO

Född i Parma 1503, död i Casalmaggiore 1540. Son af Filippo Mazzuola, elev af sina farbröder Michele och Pier Ilario Mazzuola, men hufvudsakligen utbildad genom studium af Correggios arbeten; senare starkt påverkad af Rafael och Michelangelo. En brådmogen och högt begåfvad konstnär, som dog i djupt armod. Hans porträttmålningar äro förträffliga. Figurerna i hans stora dekorativa kompositioner äro smidiga och eleganta, men något slappa.

214. *Fyra nakna figurer* och en gosse, grupperade i ett svickelformigt fält. Den främste figuren, till vänster, sitter vänd inåt bilden, stödd med armen på en upphöjning; de öfriga framställas stående.
Pennteckning i bister. 22,5×21 cm.
Inv.-n:r 780. Påskrift från 1600-talet: Francesco Parmegiano.
En förträffligt komponerad grupp; de långa gestalterna utfylla på ett rytmiskt sätt det svickelformiga fältet. Jfr. afbildning.

215. *Figurstudier.* Två soldater hålla en karl, som stretar för att komma lös. Till höger en spjärnande figur.
Penteckntng i bister, 20,2×22 cm.
Inv.-n:r 781. Tillskrifven Francesco Parmegiano.
Utförd i samma maner, med lätt sträckande penna, som föregående.

216. *Orneradt knifblad.* D et är prydt med en stående kvinnofigur med underskrift: "Liberalita."
Pennteckning i bister. 15×3,5 cm.
Inv.-n:r 782. Tillskrifven Parmegiano.

217. *Knäböjande Maria* med knäppta händer; hon vrider sig bakåt och blickar uppåt mot den nedsväfvande dufvan.
Pennteckning i bister. 14,2×9,4 cm.
Inv.-n:r 783. Tillskrifven Parmegiano.

218. *Utkast till en väggdekoration.* Det långsträckta väggfältet är indeladt med joniska kolonner, som omfatta nischer och bågöppningar. I nischerna stå statyer; i bågfälten framträda figurscener mot landskapsbakgrunder. Kraftig afslutande konsolgesims öfver kolonnernas entablement.

639.
Francesco Parmigiano

Laverad pennteckning i bister. 20,5×39,7 cm.
Inv.-n:r 784. Tillskrifven Parmegiano.
Intressant dekorativ komposition sannolikt af Parmegiano, ehuru figurerna förete något olika proportioner, hvilket föröfrigt ofta är förhållandet i konstnärens studier.

219. *Ynglingahufvud,* profil åt vänster; rund mössa på hufvudet, lockigt hår.
Pennteckning i bister. 10,1×7,5 cm.
Inv.-n:r 788. Tillskrifven Permegiano.
Detta vackra ynglingahufvud påminner om porträttmålningar af Parmegianos fader Filippo Mazzuola.

220. *Flickhufvud,* profil åt vänster; smalt och långsträckt.
Pennteckning i bister. 8,2×6,7 cm.
Inv.-n:r 791. Tillskrifven Parmegiano.

221. *Gumhufvud,* profil åt vänster; hjässan och pannan täckas af ett dok.
Pennteckning i bister. 10,2×7,4 cm.
Inv.-n:r 792. Tillskrifven Parmegiano.

222. *Två gubbhufvuden,* sedda en face; det ena uppåtblickande.
Laverad teckning i bister. 6,8×6,5 cm.
Inv.-n:r 789. Tillskrifven Parmegiano.
Alla de ofvannämnda studierna äro karakteristiska och liffulla små croquiser af Parmegiano.

223. *Byst af en negergosse,* vänd i profil åt vänster.
Rödkritsteckning. 5,5×4,2 cm.
Inv.-n:r 790. Tillskrifven Parmegiano.
Denna teckning skiljer sig i stil och utförande från de föregående och synes oss mindre öfvertygande såsom ett arbete af Parmegiano.

224. *En sfinx* med underskrift: La Avaritia.
Pennteckning i bister. 4,1×3,6 cm.
Inv.-n:r 793. Tillskrifven Parmegiano.

225. *Studie till dekorativ väggfyllnad,* bestående af två sittande figurer med inskriftstaflor samt två nischfigurer.

Laverad pennteckning i bister. 12,7×9,1 cm.
Inv.-n:r 794. Tillskrifven Parmegiano.

226. *Studie till dekorativ väggfyllnad,* bestående af två allegoriska figurer på sidorna om en stor vapensköld samt, högre upp, två sittande figurer.

Laverad pennteckning i bister. 12,2×9,1 cm.
Inv.-n:r 795. Tillskrifven Parmegiano.

227. *Två krabbor,* tecknade på två blad.

Laverade pennteckningar; den ena: 8,4×17; den andra: 9,2×10,6 cm.
Inv.-n:ris 796, 797. Tillskrifna Parmegiano.

228. *Två manliga profiler* med ornamentalt behandladt skägg.

Laverad pennteckning i bister på röd grund. 10,5×6,8 cm.
Inv.-n:r 785. Tillskrifven Parmegiano.

229. *Samma teckning* utan rödfärgad grund. 9,7×6 cm.

Inv.-n:r 786. Tillskrifven Parmegiano.

230. *Ynglingahufvud* i profil åt vänster, tecknadt efter någon antik byst.

Rödkritsteckning. 8.2×6,7 cm.
Inv.-n:r 787. Tillskrifven Parmegiano.

Teckningen skiljer sig i utförandet väsentligen från Parmegianos mest karakteristika studier.

231. *S:t Laurentius' martyrium.* Stor kompositionsteckning med talrika figurer. Midt i bilden ligger helgonet utsträckt på halstret; på ömse sidor arbeta flera män med att underhålla elden. Sidopartierna upptagas af åskådaremassor; ur dessa framträda i förgrunden till höger en sittande kvinna med ett barn vid bröstet och en

gosse vid sin sida samt till vänster en man, som står stödd mot sin häst.

Teckning med svart och hvit krita på brunt papper. 28×47 cm.

Inv.-n:r 798. Tillskrifven Parmegiano.

Intressant och betydande teckning, utmärkt af en liffull framställning af den stora folkmassan.

FRANCESCO PRIMATICCIO

Född i Bologna 1504; död i Paris 1570. Elev af Innocenzo da Imola, Bagnacavallo och Giulio Romano; biträdde den sistnämnde vid arbetena i Palazzo del Te i Mantua. Sin hufvudsakliga verksamhet utvecklade Primaticcio i Fontainebleau, först tillsammans med Rosso, senare mera självständigt samt biträdd af Niccolo dell' Abbate. Större delen af dessa målningar förstördes eller skadades vid branden 1738 samt i följd af senare ombyggnader. Primaticcio utvecklar en individuell dekorationsstil med mycket långsträckta eleganta figurer, ett figurideal som synbarligen påverkat den efterföljande franska konsten.

232. *De tre parcerna.* En af dem sitter vid väfstolen, de båda andra hålla sländor i händerna. Bakgrunden bildas af en vägg med nischer; till vänster landskapsutsikt.

Teckning och lavering med röd färg, höjd med hvitt. 25,2×30,6 cm.

Inv.-n:r 571. Tillskrifven P. Fr. Mola.

Den gamla attributionen synes bero på något misstag, i ty att teckningen såväl i afseende å stil som utförande nära ansluter sig till de här nedan förtecknade autentiska studierna af Primaticcio för målningarna i Fontainebleau.

233. *Grekerna stiga ombord på sina skepp efter Trojas eröfring.* Hufvudhandlingen försiggår till vänster mot bakgrunden. Kompositionen är emellertid till stor del upptagen af en grupp fångar, som sitta på marken, somliga med bakbundna händer, och piskas af sina väktare.

Rödkritsteckning på laverad röd grund, höjd med hvitt. 20×28,8 cm.

Inv.-n:r 818. Tillskrifven Primaticcio.

Kompositionsteckning för en målning i La Galerie d'Ulysse i Fontainebleau. Primaticcios målningar i detta galleri existera icke

längre, men de äro kända genom van Thuldens gravyrer. Föreliggande komposition är n:r I bland gravyrerna. Dessa teckningar äro äfven summariskt förtecknade i *L. Dimiers* arbete "Le Primatice, suivi d'un Catalogue raisonné des dessins conservés du Primatice". (Paris 1900.)

234. *Odysseus offrande till gudarna.* På hvardera stranden af en smal flod stå rader af altaren; mellan dem äro talrika figurer sysselsatta med att slakta offerdjur eller med andra förberedelser för offren.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. 25,1×37,2 cm.
Inv.-n:r 819. Van Thuldens gravyr n:r 2. Dimier, n:r 169.

235. *Odysseus i Lotofagernas land,* hopsamlande med våld sina följeslagare. Midtpartiet ur en större komposition. Han leder två män vid håret.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. 19,1×18 cm.
Inv.-n:r 820. Van Thuldens gravyr n:r 5. Dimier, n:r 170.

236. *Odyseus och hans följeslagare fly ur Polyfems grotta,* dolda under bukarna af jättens får.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. 24,4×31,7 cm.
Inv.-n:r 821. Van Thuldens gravyr n:r 11. Dimier, n:r 171.

237. *Odysseus och hans följeslagare landa vid cyklopernas ö.* Till vänster skeppen, från hvilka krigarna gå i land; till höger ett par män, läskande sin törst med vattnet, som rinner ur en källnymfs kruka.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. 24,7×31,4 cm.
Inv.-n:r 822. Van Thuldens gravyr n:r 6. Dimier, n:r 172.

238. *Odysseus och hans följeslagare närma sig den plats, där Polyfem vaktar sina får.* Jätten sitter i grottans ingång till vänster; de annalkande synas på afstånd.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. 25,1×32,6 cm.
Inv.-n:r 823. Van Thuldens gravyr n:r 9. Dimier, n:r 173.

239. *Egistes dödande Agamemnon.* Interiör af en gästabudssal med talrika figurer, tumlande om hvarandra i vildt handgemäng; det dukade bordet ramlar öfver ända.

Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. $25,_{5}\times 28$ cm.
Inv.-n:r 824. Van Thuldens gravyr n:r 8. Dimier, n:r 174.

240. *Samma motiv* som föregående, ehuru kompositionen är större, fullständigare och detaljrikare. Kopia efter Primaticcios målning; enligt Dimier sannolikt utförd af Luca Penni.

Rödkrita och hvit färg på brun grund. $24,_{4}\times 45$ cm.
Inv.-n:r 825. Dimier, Catalogue des Copies, n:r 11.

241. *Odysseus tagande afsked af Alcinous.* De två männen omfamnas till vänster; till höger mot bakgrunden ses Odysseus' båtar, som lastas af män med stora bördor.

Rödkrita och hvit färg på grått papper. $25,_{9}\times 30,_{7}$ cm.
Inv.-n:r 828. Van Thuldens gravyr n:r 29. Dimier, n:r 175.

242. *Odysseus såsom tiggare utanför porten till sitt palats.* Han sitter till vänster, dold af ett par portalpyramider; till höger palatsets ingångsterass, där flera figurer äro samlade.

Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. $24,_{2}\times 32,_{5}$ cm.
Inv.-n:r 829. Van Thuldens gravyr n:r 36. Dimier, n:r 176.

243. *Odysseus strider med tiggaren Irus.* De tumla om på marken; ett par andra figurer skynda till. På högra sidan öppnar sig en palatsgård med flera otydligt antydda figurer.

Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. $25,_{6}\times 31,_{5}$ cm.
Inv.n:r 830. Van Thuldens gravyr n:r 37. Dimier, n:r 177.

244. *Odysseus skjutande båge i pretendenternas närvaro.* Bågskjutningen försiggår på terassen framför uppgången till palatset; talrika figurer äro grupperade på den stora fritrappan; Minerva synes öfvervaka Odysseus.

Rödkrita och hvit färg på blekröd grund. $26,_{5}\times 36,_{5}$ cm.
Inv.-n:r 831. Van Thuldens gravyr n:r 39. Dimier, n:r 178.

245. *Odysseus låter afrätta Penelopes tjänare och tjänarinnor.* Afrättningen försiggår på trappan, som leder upp till en palatsterass; flera döda ligga på trappstegen; förskräckta kvinnor komma ned för trappan.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. $24,_{6}\times 32,_{5}$ cm.
Inv.-n:r 832. Van Thuldens gravyr n:r 42. Dimier, n:r 179.

246. *Odysseus tvättande sina händer.* Han sitter till höger, omgifven af talrika figurer; ett par kvinnor ligga på knä framför honom, tvättande hans fötter. Till vänster en loggia, som öppnar sig mot en gård.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. $23,_{6}\times 32,_{7}$ cm.
Inv.-n:r 833. Van Thuldens gravyr n:r 43. Dimier, n:r 180.

247. *Minerva förskönande Odysseus.* Interiör med talrika nakna eller halfnakna kvinnofigurer; Odysseus sitter till vänster, delvis höljd i en mantel, omhuldad af gudinnan. Bladet är hopstyckadt.
Rödkrita och hvit färg på blekröd grund. $21,_{3}\times 30,_{2}$ cm.
Inv.n:r 834. Van Thuldens gravyr n:r 45. Dimier, n:r 181.

248. *Odysseus och Penelope mötas och omfamnas;* hvardera åtföljes af två tjänare. Bakgrundsarkitektur, bestående af en bågloggia, kolonner och portalen till ett palats.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. $25_{2},\times 33$ cm.
Inv.-n:r 835. Van Thuldens gravyr n:r 46. Dimier, n:r 182.

249. *Odysseus öfverlämnar sina vapen till Eumeus.* Fyra manliga figurer, stående i förgrunden; lätt antydd landskapsbakgrund.
Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. $23,_{5}\times 32$ cm.
Inv.-n:r 836. Van Thuldens gravyr n:r 52. Dimier, n:r 183.

250. *Odysseus anförvanter komma och hälsa på honom.* Han sitter vid ett bord; ett par tjänare inträda med brickor; från motsatta sidan komma gamla män, hälsande hjälten.
Rödkrita och hvit färg på blekröd grund. $23,_{6}\times 32,_{8}$ cm.
Inv.-n:r 837. Van Thuldens gravyr n:r 54. Dimier, n:r 184.

251. *Itakas folk i uppror mot sin härskare.* Odysseus sitter i en loggia på en terass, omgifven af fyra män, som synas mycket upprörda. De upproriske storma fram mot terassens trappa.

Svartkrita och hvit färg på grått papper. 25,1×33,7 cm.

Inv.-n:r 838. Van Thuldens gravyr n:r 56. Dimier, n:r 185.

252. *Underkufvandet af rebellerna på Itaka.* Minerva håller tillbaka Odysseus, som står i begrepp att storma fram med sänkt spjut jämte flere andra krigare. Zeus framträder bland molnen.

Rödkrita och hvit färg på laverad röd grund. 24,6×34 cm.

Inv.-n:r 839. Van Thuldens gravyr n:r 57. Dimier, n:r 186.

De ofvannämnda nitton teckningarna (plus en kopia), n:ris 233—252, utgöra alla studier till Primaticcios målningar i Galerie d'Ulysse i Fontainebleau. De visa konstnären från hans lyckligaste sida såsom tecknare och kompositör, och ge den bästa föreställning om hans elegant maniererade figurstil. Den röda ton, i hvilken de mestadels äro utförda, förlänar dem äfven delvis god koloristisk effekt.

253. *En man i maskeradkostym,* ridande på en häst, som utklädts till enhörning. Mannen är klädd tiil krigare med pansar och hjälm.

Pennteckning, akvarellerad med blåa och violetta toner. 30,8×24.5 cm.

Inv.-n:r 847. Dimier, n:r 188.

Denna teckning bildar tillsammans med 24 liknande kostymstudier, hvilka här nedan förtecknas i en följd, en speciell grupp bland Primaticcios teckningar. I museets äldre inventarier hänföras de till Primaticcios lärjunge Niccolo dell'Abbate, men Dimier (op. cit. sid. 460—465) har förtecknat dem såsom arbeten af Primaticcio. Då vi följa den franske författarens åsikt, önska vi dock samtidigt betona, att teckningarna rätt väsentligt skilja sig från Primaticcios här ofvan beskrifna kompositionsstudier.

Dessa teckningar äro allesammans färglagda kostymstudier, afsedda för någon hoffest, vid hvilken en mängd allegoriska och mytologiska figurer uppträdt, sannolikt ordnade i en festprocession eller en cortège, ty ett flertal af figurerna befinna sig i rörelse framåt.

Konstnären har äfven försedt somliga med påskrifter, som meddela att tåget inleddes med tvänne genier eller härolder; efter dem följde bl. a. tre vagnar med gudinnorna Juno, Minerva och Venus samt gudar till fots, bl. a. Mars, Saturnus och Merkurius. Det hela bildade en s. k. "pompa del giuoco d'agone", eller ett festtåg, inledande danser och tornerspel.

Den historiska betydelsen af dessa kostymstudier har äfven närmare belysts af L. Dimier i en uppsats i "Ord och Bild", nov. 1900. Förf. anser dem vara utförda för någon fest, som föranstaltats till Katarina dei Medicis ära, möjligen den som hölls år 1559 vid enkedrottningens intåg i slottet Chenonceaux. Man vet att Primaticcio vid detta tillfälle anordnade rika allegoriska dekorationer; emellertid torde han äfven vid senare tillfällen varit verksam på liknande sätt. Kostymerna, som så omsorgsfullt förberedts i dessa teckningar, voro afsedda att bilda ett komplement till de arkitekturdekorationer, som omtalas i samtida dokument. De få i hvarje fall dateras till den period af elfva år (1559—1570), under hvilken Katarina dei Medici förde spiran i Frankrike.

Enligt Dimier äro dessa teckningar de enda i sitt slag, som man har kvar icke blott af Primaticcio, utan från hela det sextonde seklet i Frankrike. Deras kulturhistoriska intresse är tydligen större än deras konstnärliga värde; de äro utförda såsom ledning för kostymmakaren, icke såsom förberedelser till större konstnärliga verk.

254. *Alexander och Thalestris,* han leder henne vid handen. Alexanders hjälm smyckas af en Victoria, drottningens af en Amor. Underskrifter af konstnären: "Alesander; La Regina de la..."
Pennteckning, imålad med vattenfärg. 25,3×33,9 cm.
Inv.-n:r 848. Dimier, n:r 189.

255. *Amor,* klädd i en skjorta, bärande med båda händerna öfver hufvudet en fågel Fenix.
Akvarellerad pennteckning. 28,5×15,8 cm.
Inv.-n:r 849. Dimier, n:r 190.

256. *David,* stående i frontvändning. Han är iförd bruna byxor och blå jacka, håller sin slunga med båda händerna; vid bältet hänger Goliats hufvud.
Akvarellerad pennteckning. 28,8×15,8 cm.
Inv.-n:r 850. Dimier, n:r 191.

257. *En man, ridande på en stor svan.* Han är klädd till krigare; svanen är tecknad så att den kan innesluta en människa.
Akvarellerad pennteckning. 28×21,7 cm.
Inv.-n:r 851. Dimier, n:r 192.

258. *Ryktets gudinna,* klädd i en antik kostym, som afslutas med ett bredt band öfver bröstet. Hon håller två basuner i den ena handen och en krans i den andra.
Akvarellerad pennteckning. 29,1×17 cm.
Inv.-n:r 852. Dimier. n:r 193.

259. *Isis* eller någon liknande österländsk gudinna, hållande en spira i handen. Stor dekorativ gloria, bildad af påfågelsfjädrar, kring hufvudet.
Akvarellerad pennteckning. 37,5×21,7 cm.
Inv.-n:r 853. Dimier, n:r 194.

260. *Janus* med dubbelansikte; hans hufvud är insatt som i en bur, hvilken är formad som ett tempel. I den ena handen håller han en nyckel i den andra en fackla. Teckningen har följande påskrift: "Jano p. dimostare pa ... tranquillitade."
Akvarellerad pennteckning. 31,4×24,9 cm.
Inv.-n:r 855. Dimier, n:r 195.

261. *Triumferande segrare;* han sitter i en liten vagn, som drages af tvänne fångar med kedjor kring benen. Anteckningar om dräkternas färger af främmande hand.
Akvarellerad pennteckning. 24×36 cm.
Inv.-n:r 856. Dimier, n:r 196.

262. *Apollo* med krans på hufvudet och en lagerkvist i handen. Kring hans hufvud bildas en gloria af Zodiaken. Anteckning om dräktens färger af främmande hand.
Akvarellerad pennteckning. 28,5×19 cm.
Inv.-n:r 857. Dimier, n:r 197.

263. *Saturnus;* en gammal, skäggig gubbe med två par ögon och två par vingar. På hufvudet har han en krans, i handen en lie. Påskrift: "Saturno secondo che lo dipin(ge)vano i Finici a quattro ochii, due aperti et due chiusi, e quattro ale, due aperte e due basse, par dinottare che quando" — -(hörnet afrifvet.)
Akvarellerad pennteckning. 37,8×26,8 cm.
Inv.-n:r 858. Dimier, n:r 198.

264. *En af de fåfänga jungfrurna,* hållande en lampa i den framsträckta handen. På den höga beslöjade koaffyren sitter en kartusch med påskrift: Date Nobis de Oleo Vestro.
Akvarellerad pennteckning. 28,3×18 cm.
Inv.-n:r 859. Dimier, n:r 199.

265. *En kvinna, ridande på en galopperande häst*, som är utklädd till en enhörning. På bladet förekomma anteckningar om de olika kostympersedlarnas färger.
Akvarellerad pennteckning. 21,2×23 cm.
Inv.-n:r 860. Dimier, n:r 200.

266. *En gammal man, klädd som en fången barbar,* roende i en rikt prydd båt.
Akvarellerad pennteckning. 24,6×35,2 cm.
Inv.-n:r 861. Dimier, n:r 201.

267. *En af Parcerna,* sittande med slända i handen på en stor sköldpadda, som går åt höger.
Akvarellerad pennteckning 32,1×23,3 cm.
Inv.-n:r 862. Dimier, n:r 202.

268. *Hermes*, klädd i en löst fallande mantel samt hjälm med höga plymer, ledande en klagande kvinna (Eurydice?) vid handen. I den andra handen håller han två facklor, virade med grönt.
Akvarellerad pennteckning. 30,3×24,9 cm.
Inv.-n:r 865. Dimier n:r 203.

269. *En fältherre i pansar och hjälm*, med ett kort svärd vid sidan och kommandostaf i handen.
Akvarellerad pennteckning. 29,2×16,1 cm.
Inv.-n:r 866. Dimier n:r 204.

270. *Gammal man, bärande öfver hufvudet en baldakin* med långa, nedhängande gardiner. På baldakinen stå två byster, en manlig och en kvinnlig. Mannen, som ses framifrån, är klädd i en röd skjorta och tunika. Bladet har en icke fullt läsbar påskrift: "toute defense secretio (?) preservatio de ver..."
Akvarellerad pennteckning. 30,2×16,2 cm.
Inv.-n:r 867. Dimier, n:r 205.

271. *Samma figur*, samtida kopia.
Inv.-n:r 868.

272. *Kvinna, klädd till egyptisk karyatid*, bärande på hufvudet en massiv trefot; på denna ligga en båge och en fackla.
Akvarellerad pennteckning. 32,5×16,4 cm.
Inv.-n:r 869. Dimier, n:r 206.

273. *Pelare på lejonfötter*, fortsättande i en draperad kvinnofigur, som bär ett bord på sina skuldror. På bordet en glob, krönt af tre små kvinnofigurer, bärande en lampa.
Akvarellerad pennteckning. 34,9×12,4 cm.
Inv.-n:r 870. Dimier, n:r 207.

274. *Kvinnofigur, klädd till en sfinx*, som står upprätt, sträckande fram armarna; lång svans.
Akvarellerad pennteckning. 30,9×21,8 cm.
Inv.-n:r 872. Dimier, n:r 208.

275. *Satyr, klädd i en tröja af vinlöf,* med krans på hufvudet. Han bär skålar i händerna.

Akvarellerad pennteckning. 23,7×12,5 cm.

Inv.-n:r 873. Dimier, n:r 209.

276. *Krigsfigur i pansar och hjälm;* på hans ena axel hvilar stången af en bår, som är prydd med två sfinxer. Han går åt vänster; den andre bäraren är ej synlig. Påskrift: Marte.

Akvarellerad pennteckning. 23,7×22 cm.

Inv.-n:r 874. Dimier n:r 210.

277. *Två härolder* i antika kostymer med hjälmar på hufvudet. De hålla hvarandra i handen samt bära facklor i de andra händerna. Påskrift af konstnären: "Crederei che questi dui Genii comenciassero la pumpa del gioco d'Agone".

Akvarellerad pennteckning. 36,3×26,4 cm.

Inv.-n:r 875. Dimier, n:r 211.

278. *Juno, tronande på en vagn,* dragen af påfåglar. Vid gudinnans fötter äro musikanter grupperade. Hon håller en ring i sin framsträckta hand. Påskrift af konstnären: "Questo carro va nella pumpa con dui altri uno di Pallas e l'altro di Diana o Venere, gli sonattori fuor et gli cantori drento et coperti".

Akvarellerad pennteckning. 33,3×26,8 cm.

Inv.-n:r 876. Dimier, n:r 212.

FRANCESCO PRIMATICCIOS SKOLA

279. *Romerska krigare,* sittande inslumrade utanför ett tält.

Svartkritsteckning, höjd med hvitt, 21,7×19 cm.

Inv.-n:r 844. Tillskrifven Primaticcio.

Enligt Dimier, op. cit., sid. 481, "Attributions fausses", är teckningen utförd af Niccolo dell' Abbate.

280. *Ryttare i renässansdräkt* på en häst med rik mundering och sadeltyg. Sannolikt kostymstudie för någon hoffest. Motstycke till följande.

Laverad pennteckning i bister. 33,5×27,7 cm.

Inv.-n:r 845. Tillskrifven Primaticcio.

281. *Ryttare i renässansdräkt* på en häst med rikt sadeltyg och mundering. Kostymstudie. Motstycke till föregående.

Laverad pennteckning i bister. 39×27,4 cm.

Inv.-n:r 846. Tillskrifven Primaticcio.

282. *Neptunus,* sittande lutad mot ett stort snäckskal. Kompositionsutkast, sannolikt till en bordsuppsats eller möjligen till en fontän.

Laverad pennteckning i bister. 19,7×33,2 cm.

Inv.-n:r 854. Tillskrifven Niccolo dell' Abbate.

283. *Tiresias insugande blodet af sina offer.* Han ligger framlutad och dricker blodet på marken. *Kopia* efter en figurgrupp i en af målningarna i Galerie d'Ulysse i Fontainebleau.

Pennteckning på brun grund, höjd med hvitt. 21,3×14 cm.

Inv.- n:r 826. Tillskrifven Primaticcio.

Upptagen af Dimier, op. cit. bland "Attributions fausses."

284. *Båtar som framstakas af flera män.* Motivet sannolikt lånadt ur någon målning i Galerie d'Ulysse. Gammal kopia.

Svartkritsteckning. 19×24 cm.

Inv.-n:r 827. Tillskrifven Primaticcio.

Upptagen af Dimier, op. cit. bland "Attributions fausses."

285. *Neptunus,* stående i en fantastisk båt med hjul på sidorna och prydd med delfiner i stäfven. Kompositionsutkast, möjligen till en bordsuppsats eller något liknande. Jämför n:r 282.

Laverad pennteckning i bister. 19,2×33,3 cm.

Inv.-n:r 863. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate.

286. *En kvinna,* stående i profil åt vänster, iklädd slätt fallande antik dräkt.

Akvarellerad pennteckning. 23×12,5 cm.

Inv.-n:r 864. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate.

Denna teckning bildar tillsammans med de tre följande en grupp för sig; de äro tydligen alla utförda af samma hand och ansluta

sig rätt nära till Primaticcios arbeten. Något stilkritiskt stöd för den traditionella attributionen till Niccolo dell'Abbate äga vi emellertid icke.

287. *En krigare* i antik rustning, stående med hufvudet vändt i profil åt vänster och högra handen utsträckt.
Akvarellerad pennteckning. 12×22,3 cm.
Inv.-n:r 877. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate. Jfr. föregående.

288. *Ung man,* stående insvept i en vid mantel.
Akvarellerad pennteckning. 23×10,6 cm.
Inv.-n:r 878. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate. Jfr. anm. till n:r 286.

289. *En kvinna,* stående i profil åt höger med ena handen framsträckt. Motstycke till n:r 286.
Akvarellerad pennteckning. 22,6×11,9 cm.
Inv.-n:r 880. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate.

290. *En stor och kraftfull kvinna,* stående i profil åt vänster med en klubba på axeln.
Akvarellerad pennteckning. 25,6×14,7 cm.
Inv.-n:r 879. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate.

291. *En tjock trädstam* med några grenar, mellan hvilka ett stort bo, där fågel Fenix hvilar på eldflammor.
Akvarellerad pennteckning. 29,3×16,3 cm.
Inv.-n:r 871. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate.

292. *Ryttare på en galopperande häst;* han håller i handen en lans, som afslutas i en trädkrona.
Pennteckning i bister på en underteckning med svartkrita. 44,4×31,3 cm.
Inv.-n:r 881. Tillskrifven Niccolo dell'Abbate.
Teckningen är en rätt sen kopia efter en figur af Primaticcio eller någon konstnär ur hans skola.

293. *Färden öfver Lethe.* En kvinna står på stranden, tömmande glömskans dryck; farkosten styres fram öfver vatten, där vidunder framträda.

Svartkritsteckning, höjd med hvitt på blågrått papper. $15,_7 \times 19,_4$ cm.

Inv.-n:r 349. Tillskrifven Giulio Romano.

Denna teckning är en kopia efter en studie af Primaticco, som finnes i Uffizierna.

294. *Herkules skjutande på kentauren Nessus,* som flyr med Denaira på sin rygg.

Laverad bisterteckning på brunt papper, höjd med hvitt. $14,_2 \times 19$ cm.

Inv.-n:r 348. Tillskrifven Giulio Romano.

Detta är en kopia, möjligen utförd af någon kopparstickare, efter en teckning i Albertina samlingen, hvilken där tillskrifves Primaticcio.

295. *Venus och Amor.* Gudinnan sitter på en vagn, hållande Amors koger och pilar; hon vrider sig om mot ynglingen och kysser honom.

Laverad pennteckning i bister. $21,_2 \times 20,_5$ cm.

Inv.-n:r 156. Tillskrifven Rosso Fiorentino.

Teckningen är tydligen en kopia, utförd efter någon målning af Rosso eller Primaticcio.

296. *Kvinnohufvud* i profil åt vänster. Håret uppsatt i ormlika flätor, som sammanhållas i en knut på bakhufvudet.

Svart- och rödkritsteckning, höjd med hvitt, brunt papper. $27,_5 \times 18,_9$ cm.

Inv.-n:r 751. Tillskrifven Okänd.

Typen är Primaticcios; teckningen är sannolikt kopierad efter någon målning af denne.

PROSPERO FONTANA

Född i Bologna 1512; död 1597. Elev af Innocenzo da Imola; arbetade först i Rom, biträdde sedan under en kortare tid Primaticcio i Fontenaibleau, men återvände till Bologna, där han utfört såväl fresker som altarbilder.

297. *S:ta Katarinas trolofning.* Hon knäböjer vid sidan af madonnan, som sitter i full frontvändning med Kristusbarnet på sitt knä. Bakom madonnan tre helgon.

Laverad pennteckning i bister. 27,2×18,8 cm.

Inv. n:r 816. Gammal påskrift: Prospero Fontana.

Denna rätt torra och stela teckning, som lidit betydligt genom nötning, får troligen antagas såsom ett originalarbete af Fontana.

298. *Fem krigare till häst*, ridande framåt mot förgrunden; mellan dem går en fotsoldat.

Laverad pennteckning i bister. 24,2×18 cm.

Inv.-n:r 817. Gammal påskrift: Prospero Fontana.

Teckningen är tydligen fragment ur en större komposition. Bladet är inrutadt, afsedt för förstoring i målning.

BARTOLOMMEO SCHEDONE

Född i Modena omkring 1575, död i Parma 1615. Hufvudsakligen utbildad genom studium af Correggios arbeten samt under inflytande af Carraccierna. Hofmålare hos hertig Ranuccio Farnese i Parma. Betydande koloristisk begåfning.

299. *Madonnan med barnet;* knästycke. Hon sitter vänd åt höger, slutande intill sig med båda händerna gossen, som står i hennes famn, kyssande honom på kinden.

Svartkritsteckning på grått papper. 28,4×22,5 cm.

Inv.-n:r 799. Tillskrifven Schedone.

En synnerligen vacker, mjuk och koloristisk teckning med finare konstnärlig charme än flertalet af Schedones målningar. Sannolikt studie efter naturen.

300. *Madonnan uppenbarande sig för ett munkhelgon.* Han knäböjer, sträckande upp armarna mot madonnan med barnet, som framträda ur en sky. Till vänster knäböja två andra munkar i tillbedjan.

Laverad pennteckning i bister på brunt papper, höjd med hvitt. $32{,}_5 \times 25{,}_7$ cm.

Inv.-n:r 800. Påskrift: Schedone.

Teckningen är karakteristisk för Schedone med sin breda fördelning af ljus och skugga och sin flytande teknik. Den har fullständig bildkaraktär.

V. ROMERSK SKOLA

RAFFAELLO SANTI

Född i Urbino 1483, död i Rom 1520. Son och elev af målaren Giovanni Santi, vidare utbildad genom Timoteo Viti i Urbino och Pietro Perugino i Perugia. I Florens, där han vistades 1504—1508, påverkades han af Leonardo; arbetade sedan i Rom till sin död, och mottog här starka intryck af antiken samt af Michelangelos konst. Mästare i kompositionen; klassisk tecknare.

301. *Konungarnas tillbedjan.* Maria sitter till höger framför en byggnadsruin; bakom henne, längre åt höger, tre tillbedjande herdar, af hvilka en håller ett lamm. Till vänster knäböjer en konung, framräckande sin gåfva till barnet; de båda andra konungarna stå afvaktande. Gruppen fortsättes åt vänster med två ungdomliga soldater, sedda från ryggen, samt tre andra figurer ur konungarnas följe. Något landskap eller annan bakgrund finnes icke antydd.

Utförd med penna och bister öfver en silfverstiftsteckning. 27,8×42 cm.

Inv.-n:r 296. Tillskrifven Rafael. Albertina Publ. 901.

Teckningen är flerstädes omnämnd i litteraturen: Passavant, Raphael, n:r 622. Springer, Raphael und Michelangelo I, s. 71. Crowe & Cavalcaselle, Raphael, s. 125. Morelli, Die Galerie zu Berlin, s. 344, 364. Lützow. Graph. Künste, 1888, s. 61. Müntz, Raphael (edit. 1900) s. 18. Fischel, Raphaels Zeichnungen N:r 29.

Denna teckning är en kompositionsstudie till den midtersta af de tre målningar, som smycka predellan under den stora framställning af Marias kröning, hvilken Rafael målade år 1503 på beställning af Maddalena degli Oddi för ett altare i kyrkan San Francesco i Perugia. Bilden, som mellan 1797 och 1815 var utställd i Musée Napoleon i Paris, tillhör numera Vatikanens mål-

ningssamling. Dess bäst bevarade och konstnärligt intressantaste parti är predellan, som framställer Bebådelsen, Konungarnas tillbedjan och Frambärandet i templet. I dessa små bilder framträder den unge Rafael med all den intagande grace och klassiska skönhetskänsla, som tillhöra honom framom alla andra renässanskonstnärer. Han har här redan nått formell fulländning, utan att därför ha förlorat något af emotionell friskhet och naivitet.

Teckningen afspeglar äfven denna lyckliga jämvikt mellan skapande vilja och formell behärskning. Flera af figurerna äro till synes naturstudier, men samtidigt idealiserade i klassisk anda; de oändligt fint beräknade proportionerna och konturens rytm uttrycka emotionella skönhetsvärden, som föra långt utöfver naturstudiernas gränser. Den unge konstnärens beroende af sin lärare Perugino kan ännu spåras i en figur sådan som den gamle herden till höger i bakgrunden; den rustika typen är säkerligen ett lån från något arbete af Perugino, hvilket äfven bekräftas däraf, att samma typ förekommer på ett blad i den s. k. "Venetianska Skissboken", som innehåller studier af en annan Perugino-elev. Typen har sannolikt ursprungligen skapats af Leonardo.

Den kompositionella grupperingen, där naturlig frihet och formell beräkning sammansmältas på det lyckligaste sätt, visar en del smärre afvikelser från den målade bilden. Sålunda förbindes i målningen gruppen kring madonnan på ett intimare sätt med de stående figurerna till vänster därigenom att den gamle konungen framställes i full frontvändning, pekande med handen mot sin yngre följeslagare. I målningen fortsättes äfven kompositionen längre åt vänster med en afslutande grupp af hästar och ryttare, hvilken genom sin ökade höjddimension erbjuder en naturlig utgångspunkt för den snedt nedåt och inåt gående rörelse, som leder blickarna mot madonnan med barnet. Det är möjligt, att en sådan grupp äfven existerat i teckningen, men senare afskurits. Sådan teckningen nu ter sig, saknar den afslutning åt vänster. Jämförd med målningen erbjuder den en ovanligt intressant inblick i Rafaels noggrannt afvägande arbetssätt, hans geniala förmåga att låta ett organiskt konstverk växa fram ur spridda delar.

GIOVANNI FRANCESCO PENNI

Född i Florens 1488, död i Neapel c:a 1528. Kom som helt ung till Rom, där han blef en af Rafaels närmaste elever och medhjälpare. Liksom Giulio Romano och Pierino del Vaga arbetade han på många af Rafaels målningar efter mästarens skisser, och som tecknare synes han mera framgångsrikt än någon af de andra eleverna imiterat Rafaels romerska maner. Pennis teckningar ha därför ofta tillskrifvits Rafael.

302. *Marias himmelsfärd.* Maria sitter på moln och bäres uppåt af en stor skara sväfvande och jublande änglar.

Penna, bister. 23,5×32,4 cm.

Inv.-n:r 292. Tillskrifven Rafael. Märkt R. V. Albertina Publ. 919.

Denna förträffliga teckning är troligen en förstudie till öfre delen af den stora bilden "Madonna di Monteluce" i Vatikanska galleriet. Bilden, som numera framställer Marias kröning i himlen och apostlarna på jorden, torde ursprungligen återgifvit Marias himmelsfärd i den form teckningen visar.

303. *Marie bebådelse.* I ett absidformigt rum står Maria på en upphöjning till höger; ängeln knäböjer till vänster. Från hvalfvet nedsväfvar Gud Fader, omgifven af änglar. Skiss till altarbild.

Penna, bister. 43,1×27,2 cm.

Inv.-n:r 291. Tillskrifven Rafael. Märkt R. V. Frånsida af föregående. Albertina Publ. 1054.

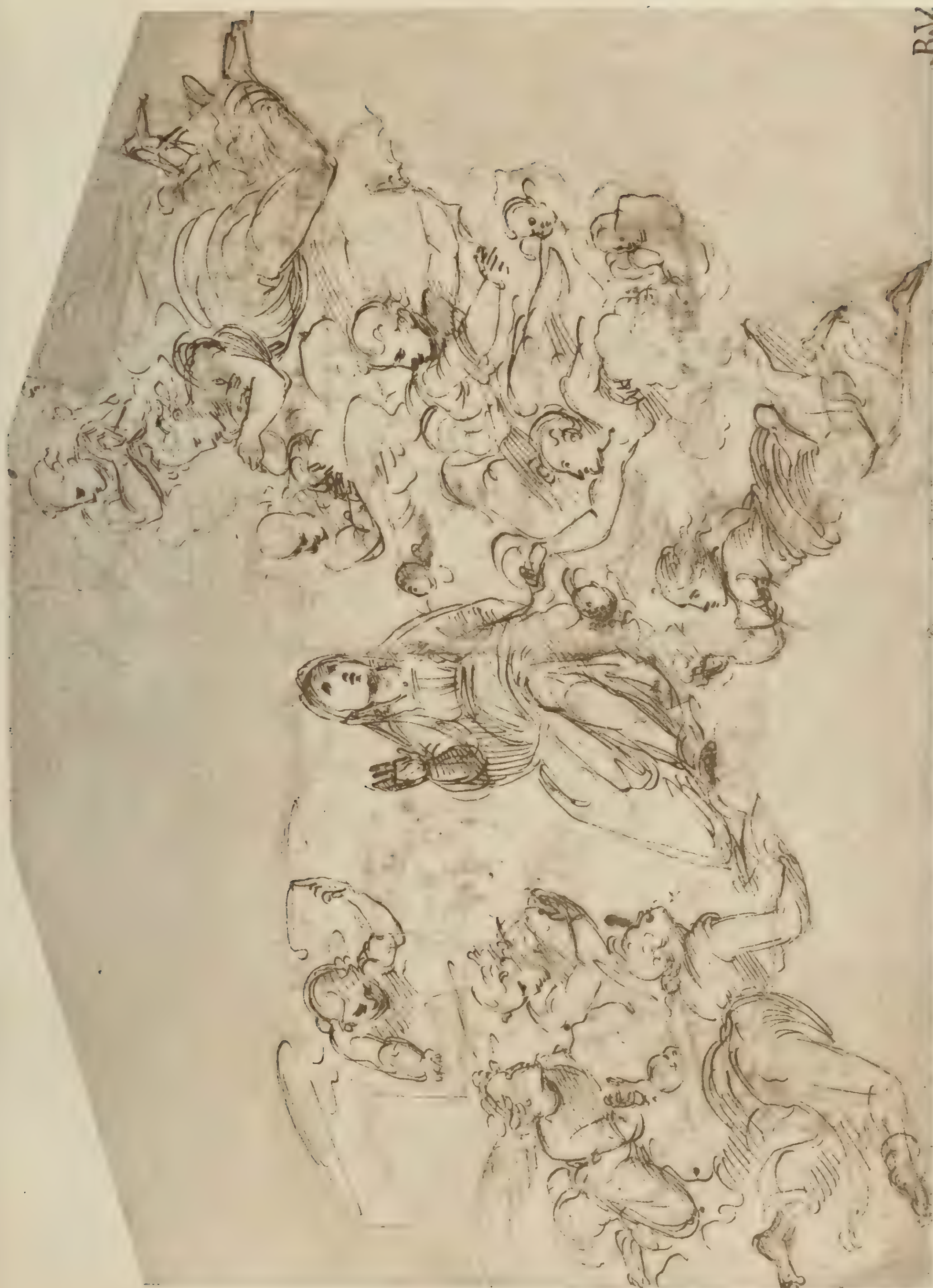
Teckningen är en ovanligt betydande representant för Rafaels romerska skola. Såväl genom de storslagna arkitekturmotiven som genom de formsköna figurerna röjer den klassisk inspiration.

304. *Merkur och Aglauros.* Då den ungdomlige guden kommer för att inträda till den sköna Herse, ställer sig hennes syster Aglauros i vägen. Emellan de två figurerna en Amor.

Penna, bister. 31×21,8 cm.

Inv.-n:r 332. Tillskrifven Timoteo Viti. Albertina Publ. 882.

Synnerligen kraftfull teckning af samma kvalitet som Pennis förnämsta arbeten i Albertina samlingen och i Christ Church Library, Oxford.

271.

305. *Fyra nakna män* och en liten gosse. En af dem pekar åt höger, en annan spanar i samma riktning; en tredje böjer sig ned för att knyta en skorem.

Penna, bister. 24,5×21 cm.

Inv.-n:r 334. Tillskrifven Timoteo Viti.

Samma teckning, dock utan den pekande armen samt den lille gossen, finnes i Morellis samling i Museo Civico i Milano samt i Chantilly. Dessa tillskrifvas med orätt Rafael. Teckningsmaneret är detsamma som i Pennis autentiska arbeten, utgörande en vidare utbildning af den romerske Rafaels bästa stil.

306. *Moses upptagande ur vattnet.* Faraos dotter står till vänster, framåtböjd, beskådande gossen, som en kvinna upptager ur vattnet. Flera kvinnor i lifliga ställningar och rörelser gruppera sig på stranden.

Penna, bister. 24,3×37 cm.

Inv.-n:r 318. Tillskrifven Timoteo Viti. Albertina Publ. 984.

Kompositionen är till sina grunddrag densamma som i Vatikanens loggior, men innehåller två figurer mera. Teckningssättet är något lösare och slappare än i Pennis egenhändiga verk. Möjligen är detta ett arbete af en smidig imitatör.

GIOVAN. FRANCESCO PENNIS RIKTNING

307. *Madonna* i halffigur. Barnet vänder sig leende mot modern och tager något ur hennes hand. Till höger två änglar.

Penna, bister. 21,7×20,2 cm.

Inv.-n:r 290. Tillskrifven Rafael. Passavant, Raphael, n:r 626.

Kompositionen erinrar något om Madonna Connestabile och Madonna Solly. Teckningssättet närmar sig Pennis, men är mera summariskt än vi vanligen finna i denne konstnärs egenhändiga arbeten.

308—309. *Tre olika madonnastudier;* alla i halffigur med intim sammanslutning af modern och barnet. — På frånsidan af samma blad: Neptunus, sedd från ryggen, samt en gosse på en delfin.

Penna, bister. 24,5×17,5 cm.

Inv.-n:ris 316—17. Tillskrifven Timoteo Viti.

Säker och elegant teckning i Pennis maner.

310—311. *Herdarnas tillbedjan.* Flyktigt utkastad kompositionsskiss. På frånsidan höga hvalfbågar, genom hvilka man ser en landskapsvy. Sannolikt studier för en och samma bild.

Penna, bister. 15,8×15 cm.

Inv.-n:ris 283—85. Tillskrifven Rafael.

Lätt antydande, säker och spirituell teckning af en tidig Rafael-elev.

312—313. *S:t Georgs strid med draken.* Kompositionen erinrar om Rafaels bild i Louvre, ehuru draken är placerad framför hästen, ej bakom. På frånsidan en liggande kvinna och en liten gosse.

Penna, bister. 26×20 cm.

Inv.-n:ris 297—98. Tillskrifven Rafael.

314. *Kristi begråtelse.* Den döde Kristus ligger utsträckt på marken med hufvudet i Josefs armar. Maria och flera sörjande sitta eller knäböja på marken kring den döde.

Penna, bister. 22,8×33,6 cm.

Inv.-n:r 324. Tillskrifven Timoteo Viti.

Rätt slapp teckning ur den Penniska riktningen, men utförd af en svagare imitatör.

315. *Josefs skål funnen i Benjamins säck.* Denna teckning med talrika figurer i lifliga ställningar utgör hälften af en större komposition, hvaraf andra hälften finnes i Louvre. Möjligen har kompositionen varit afsedd för Loggiorna.

Penna, bister. 33,8×25,8 cm.

Inv.-n:r 327. Tillskrifven Timoteo Viti.

Svag imitation möjligen efter något utkast af Penni eller Giulio Romano.

GIULIO ROMANO

Född i Rom 1493, död i Mantua 1546. En af Rafaels närmaste lärjungar, biträdde vid utförande af målningarna i Vatikanen och andra af Rafaels bilder. Efter 1542 verksam i Mantua, där han bl. a. uppgjorde ritningar til Palazzo del Tè.

316. *Attila framför Roms murar.* fragment af en stor komposition. Andra hälften till samma komposition, framställande påfven, som bäres på "Sedia Gestatoria" till Attilas möte, finnes i Louvre (tillskr.

269

Rafael). I Lichtensteinska samlingen i Wien finnes en gammal kopia efter hela kompositionen.

Penna, bister. $41,_{5}\times 28$ cm.

Inv.-n:r 329. Tillskrifven Giulio Romano. Albertina Publ. 1316.

Sannolikt har denna figurrika komposition varit afsedd att utföras i Constantinus-salen, i Vatikanen, men blifvit ersatt af någon annan. Teckningen hör till Giulio Romanos allra bästa och är tydligen utförd, medan han ännu arbetade under direkt inflytande af Rafael.

317. *Häst,* stående; ofullbordad studie.

Penna, bister. $16,_{4}\times 17,_{5}$ cm.

Inv.-n:r 330. Frånsida af föregående.

God originalteckning af Giulio Romano, tillhörande samma serie som de två följande.

318. *Stående häst,* klädd med rikt sadel- och betseltyg.

Penna, bister. $25,_{8}\times 29,_{7}$ cm. Tillskrifven Giulio Romano.

Inv.-n:r 361.

Giulio Romano afmålade flera af hertig Federigo II Gonzagas berömda arabiska hästar. Sex af dem, utförda al fresco, pryda "Sala dei Cavalli" i Palazzo del Té. Denna och följande teckning utgöra förstudier till dessa monumentala hästporträtt.

319. *Stående häst* med orientalisk mundering.

Penna, bister. $25,_{8}\times 27,_{3}$ cm.

Inv.-n:r 369. Jfr. anm. till föregående n:r.

320. *Fasadparti till Palazzo del Té.* Bottenvåningens midtparti med inskrift öfver portalen: FEDERIKUS DUX D. MANT. FECIT.

Laverad pennteckning. $36,_{9}\times 55$ cm.

Inv.-n:r 360. Tillskrifven Giulio Romano.

Såvidt jag känner, är denna teckning den enda bekanta arkitekturstudie som bevarats af Giulio Romano. Konstnären utöfvade en betydande arkitektonisk verksamhet såväl i Rom som i Mantua. Palazzo del Té uppfördes 1525—35.

321. *Hufvudet af en herde*, studie för en figur i den stora bilden, framställande Kristi födelse, som nu finnes i Louvre, men ursprungligen målades för en kyrka i Mantua.

Svartkrita, brunt papper. 36,8×24,5 cm.

Inv.-n:r 357. Tillskrifven Guido Romano.

Kraftfull teckning; sannolikt ett fragment af bildkartongen.

322. *Krigarhufvud* med hjälm, profil åt vänster. Möjligen studie för någon figur i gigantsalen i Palazzo del Té.

Svartkrita, grönblått papper. 31,8×23 cm.

Inv.-n:r 356. Tillskrifven Giulio Romano.

Fragment af en stor kartong. Målningarna i "Sala dei Giganti" i Palazzo del Té utfördes efter Giulio Romanos anvisningar af Rinaldo Mantovano.

GIULIO ROMANOS RIKTNING

323. *Vulkanus' smedja.* Fyra kraftiga smeder arbetande kring ett städ; en liten gosse bär bort några käppar.

Penna, bister, itecknad med rödkrita. 25×27 cm.

Inv.-n:r 326. Tillskrifven Timoteo Viti. Utförd på frånsidan af n:r 315.

Samma komposition har graverats af en mästare ur Fontainebleauskolan.

324. *Tronande madonna.* Till vänster Johannes Evangelisten och Antonius; till höger om tronen knäböjande män och kvinnor; på tronens trappsteg en putto.

Penna, bister. 27,2×35,4 cm.

Inv.-n:r 320. Tillskrifven Timoteo Viti.

Typerna erinra mest om Giulio Romanos, men teckningen är utförd af en svagare imitatör ur samma krets.

325. *En biskop på sin dödsbädd.* Kring bädden äro samlade talrika människor, som söka nå den döde med sina händer.

Penna, bister. 26,5×41,2 cm.

Inv.-n:r 321. Tillskrifven Timoteo Viti.

Samma komposition, i svagare utförande, finnes i handtecknings-samlingen i München (tillskr. Rafael). Typkaraktären är Giulio Romanos; möjligen kopia efter honom.

KOPIOR EFTER GIULIO ROMANO

326. *Apollo, sittande med Amor i knäet.* Venus står bakom ett träd med fingret i munnen.
Laverad pennteckning i bister. $28,_7\times23$ cm.
Inv.-n:r 347. Tillskrifven Guilio Romano.
Denna teckning kan möjligen vara ett original af Giulio, ehuru utförandet snarare tyder på en samtida kopist.

327. *Teseus dödar draken*, som dräpt flera män.
Laverad pennteckning i bister. $38,_7\times25,_3$ cm.
Inv.-n:r 302. Tillskrifven Giulio Romano.
Kopia, möjligen efter takmålning i Palazzo del Té.

328. *Teseus' strid med lejonet.*
Penna, bister. $26,_5\times18,_6$ cm.
Inv.-n:r 300. Tillskrifven Giulo Romano.

329. *Segrarens ädelmod;* han benådar fångarna, som föras fram, och krönes af en sväfvande Viktoria.
Laverad pennteckning. $22,_8\times30$ cm.
Inv.-n:r 353. Tillskrifven Giulio Romano.
Teckningen är kopierad efter en målning i "Sala dei medaglie" i Palazzo del Té i Mantua. Kompositionen har graverats af Gérard Audran.

330. *Badande sjömän*, några hoppa i sjön från en bergsudde, andra simma i vattnet.
Laverad pennteckning. $25,_7\times37,_7$ cm.
Inv.-n:r 355. Tillskrifven Giulio Romano.
Kopia, liksom föregående, efter en medaljongkomposition i Palazzo del Té.

331. *Diana, sittande på en sten,* smekande två hundar.
Laverad pennteckning. 15,9×25,2 cm.
Inv.-n:r 352. Tillskrifven Giulio Romano.
Kompositionen är kopierad efter en takmedaljong i "Sala dei medaglie", Palazzo del Té.

332. *Polyfem, räknande sina får.*
Laverad pennteckning. 22×16,3 cm.
Inv.-n:r 351. Tillskrifven Giulio Romano.
Imitation efter Giulio Romano af en senare konstnär.

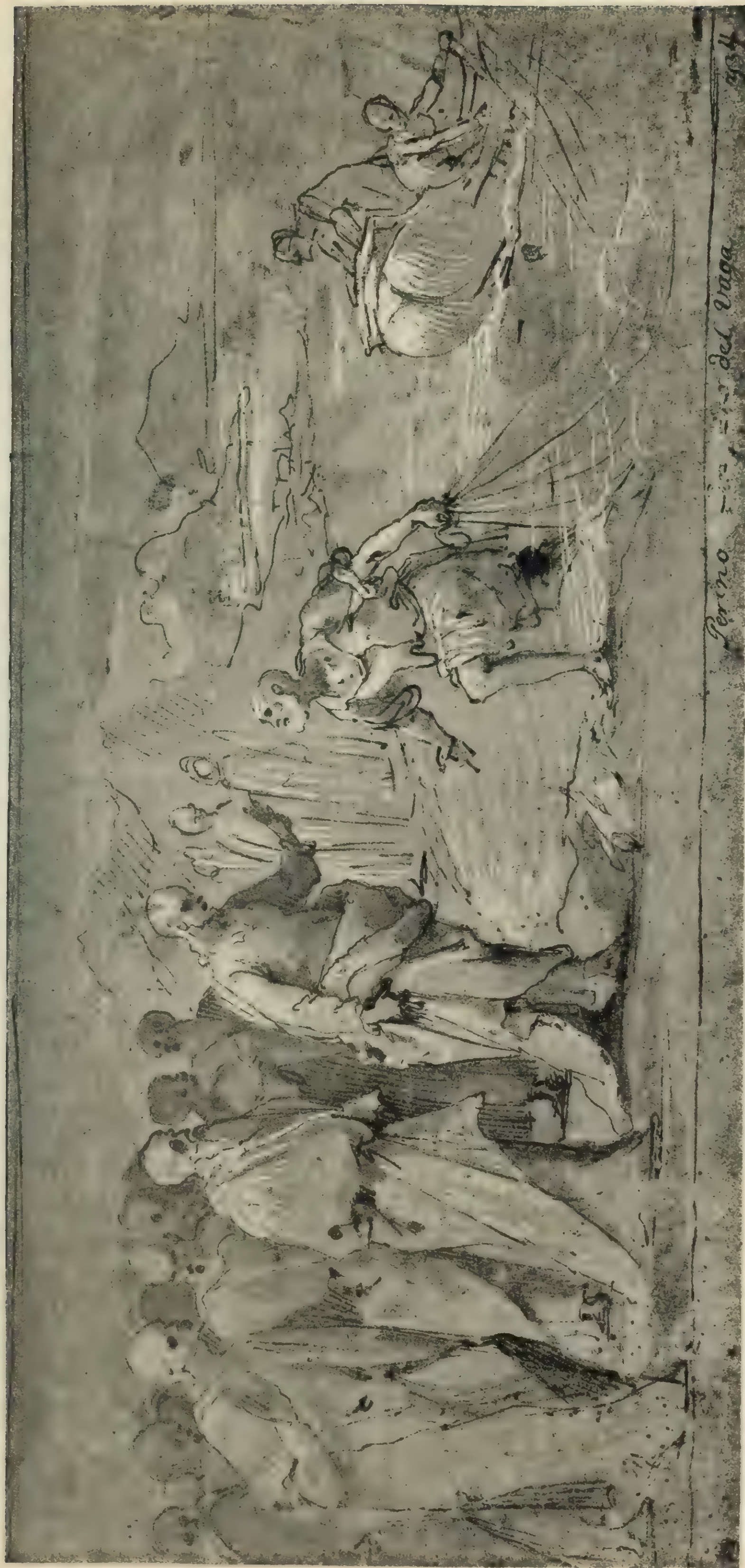
333—334. *Elefanthufvud,* del af ett hästhufvud och ett barnansikte.
Bredvid denna är uppsatt en annan teckning, framställande en grip.
Penna, bister. 12×16 cm.
Inv.-n:ris 303—304. Tillskrifven Rafael.

BERTO DI GIOVANNI

Verksam i Perugia mellan 1497 och 1525. Elev af Perugino, imiterar Rafael under hans Perugino-period.

335. *Johannes Evangelisten.* Den gamle mannen sitter vänd åt höger, skrifvande i en stor bok; framför honom örnen. Bladet är inrutadt för att förstoras i målning.
Penna, bister. 19,5×20 cm.
Inv.-n:r 289. Tillskrifven Rafael. Passavant, Raphael n:r 624.
Figuren är kopierad ur Rafaels "Skolan i Athen" — gruppen till vänster i förgrunden — och sedan använd af Berto i en målning, som numera finnes i pinakoteket i Perugia.

336. *Evangelisten Matteus.* Ung, slätrakad man i munkdräkt, sittande utåtvänd, skrifvande. Han vrider hufvudet mot ängeln, som hviskar hans öra. Dessutom öfre delen af en biskop samt en sittande figur i mindre skala.
Penna, bister. 26×21 cm. På frånsidan naken man, sedd bakifrån, rödkrita.
Inv.-n:r 287. Tillskrifven Rafael, Passavant, Raphael, n:r 623.
Möjligen kopierad ur någon målning af Rafael; ansluter sig nära till föregående teckning.

Perino del Vaga
934

PIERINO DEL VAGA

Född i Florens 1499, död i Rom 1547. Elev af Andrea dei Ceri och Ridolfo Ghirlandajo; senare Rafaels medhjälpare i Rom. Efter Rafaels död arbetade Pierino i Genua.

337. *Josef knäböjande inför Farao,* som sitter på en tron midt i bilden. På ömse sidor om tronen stå figurer skockade.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt. $14,_{4} \times 40$ cm.

Inv.-n:r 299. Tillskrifven Rafael. Passavant, Raphael, n:r 627. Albertina Publ. 1168.

Målerisk originalstudie af Pierino del Vaga.

338. *Petri kallande.* Kristus och apostlarna stå på stranden till vänster. Petrus stiger upp ur det låga vattnet med ett nät i handen; längre åt höger båten med de andra fiskarna.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt på blågrått papper.

Inv.-n:r 398. Tillskrifven Pierino del Vaga.

Båda dessa långsträckta kompositioner torde varit afsedda till sockelbilder i Loggiorna eller i Stanzerna i Vatikanen, där kompositioner af denna form förekomma i fönsternichernas nedre parti, men numera till stor del förstörts.

KOPIOR EFTER PIERINO DEL VAGA

339. *Ängelns strid med Jacob.* Sannolikt efter en sockelbild i Vatikanens Loggior, utförd i bronsfärg.

Laverad pennteckning. $17 \times 43,_{4}$ cm.

Inv.-n:r 382. Tillskrifven Giulio Romano.

340. *Josef försäljes af sina bröder.* Kopia efter en af hvalfmålningarna i Vatikanens Loggior.

Pennteckning, laverad i röd ton. $20,_{3} \times 30$ cm.

Inv.-n:r 354. Tillskrifven Giulio Romano.

341. *Apollo, åtföljd af horerna,* träder ut ur sitt tält. Möjligen efter takmålning i Palazzo Doria i Genua. Jfr liknande kompositioner i Ambrosiana samlingen i Milano.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt. $26,_{7} \times 31,_{5}$ cm.

Inv.-n:r 350. Tillskrifven Giulio Romano.

GIOVANNI DA UDINE

Född i Udine 1487, död i Rom 1564. Utbildade sig först i Venedig; kom sedan till Rom, där han blef Rafaels förnämsta medhjälpare vid de stora dekorativa arbetena i Vatikanen, Villa Farnesina, Villa Madama m. fl. ställen. Berömd för sin förmåga att måla blommor och fåglar. Verksam äfven i Florens och Udine.

342. *Stor grön papegoja* med gul stjärt, sittande på en pinne.
Akvarellfärger, svartkrita. 29,8×20,8 cm.
Inv.-n:r 384. Tillskrifven Giov. da Udine.
Denna liksom de följande insekt- och fågelstudierna i akvarellfärg synes ursprungligen bildat blad i en skissbok. De ha försetts med präntade underskrifter af Vasari eller någon samtida samlare.

343. *En liten papegoja* i grönt och gult; dessutom tre olika fågelstudier i svartkrita.
Akvarellfärger. 28,5×19,3 cm.
Inv.-n:r 385. Tillskrifven Giov. da Udine. Jfr anm. till föreg.

344. *Gräshoppor, skalbaggar och flugor*. 13 olika studier.
Akvarellfärger. 24×20,4 cm.
Inv.-n:r 386. Tillskrifna Giov. da Udine. Försedd med följande präntade underskrift: “Gio. da Udine fece un libro d'ogni sorte di volatili ritratti dal vero che era lo spasso e lo trastullo di Rafaello, del quale si sono tratti questi pezzi.“ [Vasari]

345. *Den högra hälften af en stor brun fågel*, som hänger med utbredda vingar.
Akvarellfärger. 26,7×19 cm.
Inv.-n:r 387. Underskrift: “Gio. da Udine, Dell' istesso libro, e si vede dipinto nelle loggie.“

346. *De vänstra hälften af samma fågel*, som afbildats på föregående blad. Den har en röd tofs på hufvudet samt bruna vingspetsar med något blått.
Akvarellfärger. 26,7×19,8 cm.
Inv.-n:r 390. Jfr underskrift till föregående.
Fågeln har tydligen varit tecknad öfver ett dubbelt blad, som gått sönder i vikningen.

347. *Rödbrun fågel,* stående med utbredda vingar. Den har en grå tofs på hufvudet samt svart på vingarna och stjärten.
Akvarellfärger. 22,6×34,3 cm.
Inv.-n:r 388. Tillskrifven Giov. da Udine.
Tillhör samma serie som föregående.

348. *Finkliknande liten fågel,* flygande på utbredda vingar. Grå undertill, brunrödt hufvud.
Akvarellfärger. 16,5×13,6 cm.
Inv.-n:r 389. Tillskrifven Giov. da Udine.
Tillhör samma serie som föregående.

I GIOVANNI DA UDINES ART

349. *Fem gamar,* stående och sittande, somliga med utbredda vingar.
Penna, bister, brunt papper. 29,6×20,8 cm.
Inv.-n:r 391. Tillskrifven Giov. da Udine.
Denna och de tre följande teckningarna äro icke naturstudier, liksom de föregående, utan mera ornamentala teckningar, möjligen lånade ur arbeten af Giov. da Udine.

350. *Dufvor och fasaner,* två af hvardera sorten.
Penna, bister, brunt papper. 20,2×18,5 cm.
Inv.-n:r 392. Tillskrifven Giov. da Udine.

351. *Flera fåglar;* en tofsuggla, en gås, en tupp, en påfågel, ett par vadare.
Penna, bister. 19,3×13 cm.
Inv.-n:r 393. Tillskrifven Giov. da Udine. Jfr. anm. till föreg.

353. *Akanthusblad,* ornamentalt behandlade, jämte ett par små fåglar och en slända.
Penna, bister. 40,3×26,9 cm.
Inv.-n:r 307. Underskrift: Rafael.

VICENZO TAMAGNI

Född i San Gimignano 1492, död efter 1529. Tamagni utbildade sig hufvudsakligen genom studium af Rafaels målningar, han skall äfven hafva bidrädt vid arbetena i Vatikanen. Föröfrigt utförde han flera fresker och altarbilder i Montalcino och i San Gimignano, hvilka delvis finnas bevarade. Målade tillsammans med Lo Spagna i S:ta Maria d'Arrone i Umbrien.

353. *Marias födelse.* Interiör af ett stort rum med talrika figurer. I den höga sängen, som står till höger under ett uppfästadt draperi, ligger den gamla Anna. Två kvinnor, som kommit på besök, stå vid bädden. Tvänne tjänarinnor syssla med att preparera badet åt den nyfödda i en stor rund balja; två andra värma kläderna vid ett fyrfat. En tjänarinna inträder med förfriskningar på en bricka.

Teckning i bister på brunaktigt papper. $27{,}5 \times 43$ cm.

Inv.-n:r 342. Tillskrifven Vicenzo Tamagni.

Denna omsorgsfullt utförda kompositionsstudie är efter all sannolikhet ett arbete af Tamagni, såsom traditionellt uppgifves, ehuru uppgiften är svår att kontrollera, då andra teckningar af Tamagni icke äro bekanta. De starkt Rafaeliska typerna påminna emellertid om dem vi känna från Tamagnis målningar. Konstnären har äfven utfört samma motiv i en målning i Sant Agostino i San Gimignano med något afvikande komposition. Teckningen är sannolikt en förstudie till denna bild.

RAFAELLO DAL COLLE

Född i Colle, nära Foligno, omkring 1490, död i Sansepolero 1566. Elev af Rafael och Giulio Romano; biträdde vid arbetena i Vatikanens Loggier och Stanzer samt vid utförandet af freskerna i Pal. del Té i Mantua. Arbetade senare i Urbania, Città di Castello, Sansepolcro samt i Villa Imperiale vid Pesaro, där han utfört en stor del af freskoutsmyckningen.

354. *Elisabets besök hos Maria.* Utkast till en altarbild. Maria sitter på marken med Kristusbarnet i famnen, gossen sträcker fram handen mot lammet, som Johannes för med sig. Tre figurer åtfölja Elisabet. Bakom Maria, på ett högre trappsteg, sitter Josef. Sväfvande änglar.

Bisterlavyr på gult papper, höjd med hvitt. 29,7×21,5 cm.
Inv.-n:r 344. Tillskrifven Raffaello dal Colle.

355. *Stridsscen.* Romerska soldater, kämpande mot barbarer; i midten en ryttare på en stegrande häst; till höger några samtalande figurer och hästar, sedda i förkortning bakifrån.

Bisterlavyr på brun grund, höjd med hvitt. 24×40,2 cm.
Inv.-n:r 346. Tillskrifven Raffaello dal Colle.

Denna frisartade komposition är en synnerligen stel och svag teckning, men utförd i samma maner som den föregående.

356. *Stridande soldater.* De hugga in på hvarandra med dragna svärd och skydda sig med höjda sköldar.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt, gulbrun grund. 22,1 × 18,8 cm.
Inv.-n:r 309. Tillskrifven Rafaels skola.

Denna teckning, som traditionellt hänföres till Rafaels skola, visar samma slags lösa maner och dockaktiga figurer som Raffaello dal Colles arbeten.

357. *Strid mellan ryttare och fotsoldater;* flera stupade hästar och män ligga på marken i förgrunden.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt, gulbrun grund. 20,5 × 30 cm.
Inv.-n:r 308. Tillskrifven Rafaels skola.

Jfr. anm. till föregående.

358. *Madonnan med barnet vid bröstet.* Hon sitter på marken, vänd i profil åt höger, med benen vikta under sig, hållande gossen vid bröstet.

Laverad pennteckning på blekröd grund. 14,7×11,3 cm.
Inv.-n:r 313. Tillskrifven Timoteo Viti.

Teckningen är utförd af en yngre mästare ur den Rafaelska kretsen. Den företer vissa likheter med Raffaello dal Colles arbeten, men är dock af något bättre kvalitet än denne mästares här upptagna arbeten.

359. *Kopia efter gruppen af kvinnor och barn* till vänster i framställningen af Heliodors fördrifvande ur templet. På bladets frånsida flyktiga utkast till en arkitektonisk väggdekoration.
Pennteckning i bister; frånsidan laverad. $42{,}5 \times 28{,}4$ cm.
Inv.-n:r 333. Tillskrifven Timoteo Viti.
Teckningen synes utförd af en relativt sen 1500-tals-konstnär.

360. *Nio nakna ynglingar*; två af dem ligga döda på marken, en tredje synes i beråd att döda sig med en dolk, men hålles tillbaka af två kamrater.
Pennteckning i bister. $28{,}2 \times 41{,}5$ cm.
Inv.-n:r 331. Tillskrifven Timoteo Viti.
Den komposition, som här framställes, förekommer i flera exemplar. Originalet anses vara en teckning af Aristotile da San Gallo i Uffizierna; dessutom finnes kompositionen två gånger i Albertinasamlingen och en gång i Dresden. Den har tydligen ansetts särskildt lämplig såsom öfningsmotiv. Vårt exemplar är rätt sent.

361. *Dekorativa figurkompositioner*, bestående af profeter och sibyllor, placerade på ömse sidor om ett stort fönster samt i svickelfälten på sidorna om en båge.
Laverad pennteckning i bister. 38×27 cm.
Inv.-n:r 325. Tillskrifven Timoteo Viti.
Teckningen har utförts af en sen konstnär ur Rafaels skola. Kompositionerna synas inspirerade af Rafaels fresker i S:ta Maria della Pace, men det är sannolikt, att mera direkta förebilder äfven funnits, ehuru vi icke lyckats identifiera dem.

362. ***Bebådelsen.*** Två studier på ömse sidor af samma blad. I den ena ses Maria, knäböjande vid en pulpet, vridande hufvudet mot ängeln, som, omfladdrad af manteln, sänker sig bakom henne. I den andra studien synes ängeln nalkas med lätta steg, och Maria vrider sig om mot den himmelske budbäraren.

Laverade bisterteckningar. 19×12,6 cm.
Inv.-n:r 312—314. Tillskrifven Timoteo Viti.
Synnerligen eleganta små studier, utförda i ett flytande lavyrmaner af en sen 1500-talskonstnär.

363. *Apollo i beråd att flå Marsyas*, som står bunden vid ett träd. Till vänster en hvilande flodgud. Strandlandskap.
Laverad teckning i bister. 19,3×27,3 cm.
Inv.-n:r 339. Tillskrifven Benvenuto Tisi, kld Garofalo.
Denna med rätt känslig och lätt hand utförda teckning tillhör Rafaels skola i begreppets vidsträcktare mening. Konstnären har möjligen varit bolognesare eller ferraresare, men inflytandet från den Rafaelska kretsen är tydligt i hans verk. Det tillhör sannolikt 1500-talets andra fjärdedel.

DANIELE RICCIARELLI DA VOLTERRA

Född i Volterra 1509, död i Rom 1566. Elev af Sodoma och Peruzzi; utbildade sig vidare i Rom under Pierino del Vaga och Michelangelo. Verksam såväl i skulptur som målning. Betraktades på sin tid som en af de störste konstnärerna i Rom och understöddes af Michelangelo. Hans förnämsta verk äro freskerna i S:ta Trinità dei Monti.

364. *Pietà*, kompositionsstudie. Kristus ligger utsträckt vid korsets fot; en äldre man (Nikodemus?) håller honom under armarna. Maria knäböjer vid hans sida och slår ut armarna i förtviflan. Vid fotändan stå Magdalena och Johannes i traditionella ställningar.
Pennteckning i bister. 12,1×17,2 cm.
Inv.-n:r 175. Tillskrifven Daniele da Volterra.
En uttrycksfull teckning, där de karakteristiska långa figurerna bestämdt tyda på Danieles hand.

365. *Kvinnoporträtt*. Bröstbild af en ung kvinna med en tunn slöja på hufvudet, sedd helt en face.
Svartkritsteckning, itecknad med blystift. 42,8×30,5 cm.

Inv.-n:r 172. Tillskrifven Daniele da Volterra.

Möjligen en teckning af Daniele, som öfverarbetats af någon senare konstnär och i följd däraf förlorat sin ursprungliga karaktär.

366. *Scen från det antika Rom.* En öppen plats, omfattad af klassiska kolonnbyggnader. Två döda män bäras öfver denna plats mot en byggnad, på hvars trappsteg flera sörjande och vildt klagande kvinnor äro samlade. I bakgrunden ses en bro, en del byggnader samt en kolonn, som erinrar om Trajanuskolonnen.

Laverad teckning i bister. 28,×42,8 cm.

Inv.-n:r 177. Tillskrifven Daniele da Volterra.

Denna kompositionsteckning visar betydande konstnärliga förtjänster, exempelvis i figurernas rörelser; den är synnerligen ledigt utförd, men något säkert stilistiskt stöd för den gamla attributionen till Daniele da Volterra ha vi icke funnit.

367. *Studie af en slumrande gosse.* Han sitter med hufvudet lutadt mot högra armen, som hvilar på en upphöjning, och benen bredt åtskiljs.

Svartkritsteckning. 16,4×21,4 cm.

Inv.-n:r 174. Tillskrifven Daniele da Volterra.

En blek och afnött teckning, hvilkens samband med Daniele da Volterra synes mycket problematiskt.

KOPIA EFTER DANIELE DA VOLTERA

368. *Nedtagningen från korset.*

Pennteckning i bister, höjd med hvitt på grönt papper. 22,7×15,2 cm.

Inv.-n:r 173. Tillskrifven Daniele da Volterra.

Tydligen kopia, utförd på 1600-talet.

GIOVANNI BATTISTA FRANCO

Född i Venedig 1498, död 1561. Tjugo år gammal begaf han sig till Rom och sysslade här ifrigt med kopierande af Michelangelos arbeten; han utbildade sig till en manieristisk konstnär i den Michelangeleska stilen. Först på äldre dagar återvände han till Venedig. Utom i Rom arbetade Franco i Urbino och Florens, utförande talrika dekorationsmålningar äfven för furstliga intåg o. dyl. Han har äfven graverat ett hundratal blad och utfört teckningar för majolika tallrikar och andra konstindustriella föremål.

369—370. *Sväfvande nakna manliga figurer* kopierade ur Michelangelos Yttersta Dom i Sixtinska kapellet, utförda på båda sidor af samma blad.
Pennteckningar i bister. 28×21 cm.
Inv.-n:ris 124—125. Tillskrifna Michelangelo.
Jfr. anm. till n:r 374.

371. *Motiv från antika historien.* Den rikt prydda stäfven af ett romerskt skepp synes till höger. En kvinna skyndar uppåt stranden, men vrider sig samtidigt bakåt, pekande mot skeppet. På stäfven är en liten figur uppställd. Längre in i bilden, på vänstra sidan, stå några män, samtalande och pekande mot skeppet.
Pennteckning i bister. 24×21,5 cm.
Inv.-n:r 1405. Tillskrifven Batt. Franco.

372. *En procession* af tre män med facklor och tyrsosstafvar samt två gossar med ett rökelsekar. Efter dem följer en kentaur med en karl på ryggen, som en annan man söker draga ned. Längre in i bilden ses ett skepp, på hvilket en man, iförd rustning, bindes vid masten.
Pennteckning i bister. 20,8×42,7 cm.
Inv.-n:r 1406. Tillskrifven Batt. Franco.

373. *En grupp af sittande kvinnor* och några gamla stående män. De lyssna till en talare eller åskåda något uppträdande. Högra hälften af någon större komposition.
Pennteckning i bister. 27,2×30,3 cm.
Inv.-n:r 1408. Signerad: B. Franco.

374. *Den trojanska hästen.* Flera krigare hjälpas åt att klifva in i den väldiga hästens buk; andra skynda till, brådskande och våldsamt gestikulerande. Lätt antydt landskap.

Pennteckning i bister. 28,1×43,7 cm.

Inv.-n:r 1409. Gammal påskrift på frånsidan: Battista Franco.

Alla de ofvannämnda teckningarna äro utförda i samma maner med spetsig penna, erinrande om grafstickeln. De äro i hög grad karakteristiska för Franco och måste räknas till hans bättre arbeten.

375. *Johannes Döparen predikar.* Han står till höger på en sten under ett träd och talar med utsträckt hand. Åhörarna sitta på marken framför; de bortre stå för att kunna se; bland dem märkas mödrar med barn på armen.

Laverad pennteckning i bister. 27,3×28,3 cm.

Inv.-n:r 1407. Påskrift Battista Franco.

Ehuru utförd i något olika teknik än de föregående, torde äfven denna teckning kunna antagas såsom ett arbete af Franco.

TADDEO ZUCCARO

Född i Sant Agnolo in Vado, nära Urbino 1529, död i Rom 1566. Elev af sin fader Ottaviano och af Pietro da Fano. Kom, 14 år gammal, till Rom och utbildade sig här vidare under konstnären Jacopone. Zuccaro blef snart en mycket uppburen konstnär i Rom och syselsattes af påfvarna Giulio III och Paolo V. Målade för kardinal Farnese i Caprarolaslottet. Begrofs vid Rafaels sida i Pantheon.

376. *Marias himmelsfärd;* hon sitter på skyar med utbredda armar och bäres till himmeln af sväfvande änglar.

Laverad bisterteckning. 33×19,6 cm.

Inv.-n:r 442. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

Flyktigt kompositionsutkast med god rörelse. Jfr. följande.

377. *Sväfvande änglar;* studier till samma himmelsfärdframställning som teckningen på framsidan gäller. Dessa änglar äro emellertid tecknade i större skala.

Penna och bister. 31,8×18,3 cm.

Inv.-n:r 444. Frånsida af föregående.

Vacker teckning, utförd med lätt och flytande hand; karakteristisk för Taddeo Zuccaro.

378. *Studie till en altarbild.* Madonnan sitter på moln; framför henne knäböja å ömse sidor Petrus och Paulus. Talrika andra helgon, fördelade i två grupper, fylla bakgrunden.

Laverad teckning i bister, höjd med hvitt; brunt papper. 21,8×17 cm.

Inv.-n:r 445. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

Rätt torr och svag teckning, som emellertid visar Taddeos karakteristiska typer och pennföring.

379. *Två gamla män* — helgon eller apostlar — i samtal; halffigurer. Fragment af en större teckning.

Penna och bister. 10×7 cm.

Inv.-n:r 446. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

380. *Sväfvande Amorin* med båge i den lyftade handen.

Penna och bister. 9,8×6,9 cm.

Inv.-n:r 447. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

381. *Johannes Döparen,* sittande i öknen på en sten. Han höjer ena handen, pekande mot himlen, med den andra håller han korsstafven. Ställningen är densamma som i Rafaels bekanta framställning af den unge Döparen i Uffizierna.

Laverad bisterteckning, höjd med hvitt. 38×25 cm.

Inv.-n:r 448. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

Fullt karakteristisk för Taddeo, ehuru rätt grof och klumpig.

382. *Den hel. Franciskus' död.* Han ligger på en hög bädd, sedd från fotändan; kring bädden stå talrika munkar; en af dem ger den döende nattvarden. I förgrunden knäböja andra sörjande och gråtande munkar. Från höjden nedsväfva deltagande änglar.

Laverad bisterteckning, höjd med hvitt. 33,8×26,5 cm.

Inv.-n:r 449. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

En af Taddeos bättre kompositionsteckningar i denna samling.

383. *Den hel. Hieronymus,* botgörande i en grotta framför ett krusifix. Vid foten af krusifixet ett par kvinnor och en gosse. Helgonets lejon smyger bakom en sten.
Laverad teckning i bister, höjd med hvitt; blågrått papper. 39,2×26 cm.
Inv.-n:r 450. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.
Svag teckning, knappast värdig Taddeo.

384. *Studie till altarbild jämte dess infattning.* Bilden framställer flera käböjande nunnor. Omfattningen är dörrformig och prydes af sväfvande putti samt stående allegoriska figurer på sidorna.
Laverad teckning i bister. 35,5×24,5 cm.
Inv.-n:r 451. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.
En rätt svag kompositionsstudie; den gamla attributionen kan dock vara riktig, ty maneret vittnar om Taddeos hand.

385. *Aposteln Andreas;* stående helfigur med korset vid sidan, draperad i vid mantel.
Lavering med röd och hvit färg. 28,7×17,6 cm.
Inv.-n:r 452. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

386. *Två stridande gossar*; endast armarna och hufvudena äro synliga. De lätt antydda figurerna ha i öfrigt sjunkit in i den mörka grunden. Den ene gossen trycker med handen mot den andres käke.
Svart och hvitkrita på brunt papper. 19,8×33 cm.
Inv.-n:r 453. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.
Utmärkt teckning efter naturen, lefvande och full af rörelse. I studier af denna art framträder Taddeos betydande konstnärliga begåfning på ett slående sätt.

387. *Amfitrite, buren af tritoner,* dessutom ett par andra tritoner. Oval komposition, omfattad med en girland.
Laverad teckning i bister. 8,8×11,6 cm.
Inv.-n:r 454. Tillskrifven Taddeo Tuccaro.
Liten ornamental studie, afsedd för något dekorativt ändamål.

388. *Gästabudsscen*, möjligen Antonius' och Cleopatras festmåltid. Flera tjänare bära fram mat; musikanter blåsa i långa trumpeter. Mellan tälten i bgr. öppnar sig utsikt öfver ett landskap med en springbrunn, där en naken kvinna stiger i badet.

Laverad teckning i bister. 23×30,7 cm.

Inv.-n:r 455. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

Denna teckning, som traditionellt tillskrifves Taddeo, erinrar i utförandet mera om Federigos arbeten. Jfr exempelvis n:r 405, tillskrifven Federigo. De två bröderna äro emellertid mycket nära besläktade som tecknare.

389. *Sjöstrid.* På rikt sirade båtar, som ligga i en hamn, nedanför höga palats, utkämpa romerska soldater en häftig strid. Somliga stötas i sjön, andra söka ändtra båtarna.

Laverad teckning i bister. Rund, diam. 32,7 cm.

Inv.-n:r 456. Påskrift: Zuccaro. Cabinet de Crozat.

Denna föga betydande teckning i cirkelrund form synes varit afsedd till ornering af något fat eller för något annat konstindustriellt ändamål.

390. *Romersk fältherre,* mottagande två sändebud. Ornamental teckning i cirkelrund form, tydligen afsedd för något dekorativt ändamål.

Laverad teckning i bister. Rund, diam. 13,5 cm.

Inv.-n:r 457. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

Tillhör samma grupp af ornamentala figurkompositioner i rundformat som n:ris 387 och 389.

391. *Porträttstudie.* En gosse, sittande vid ett bord, stödjande armbågen mot bordet och lutande hufvudet i handen. Han har mössa på hufvudet och riktar blicken uppåt. Vid bladets nedre kant ses en lätt antydande teckning i liten skala af Herkules Farnese.

Svartkrita på gråaktigt papper. 25,4×17,1 cm.

Inv.-n:r 458. Påskrift: Schizzo de mano de Tadeo (senare tillagt: Zuccaro). Albertina publ. 1312.

Fängslande naturstudie, utförd i ett flytande svartkritsmaner, af nästan impressionistisk effekt. Synnerligen liffull karakteristik af det plumpa gossansiktet.

392. *Två ornamentala sjödrakar*, simmande på vatten.

Svart och röd krita. 24,5×16, cm.

Inv.-n:r 459. Frånsida af föregående.

Dessa två teckningar, n:ris 391—392, af hvilka den förstnämnda är försedd med Taddeo Zuccaros namn, (anteckning från 1600-talet?) närma sig i stil och utförande (med svart och röd krita) Federigo Zuccaro, men då de båda bröderna delvis arbetat i ett likartadt maner, är det icke omöjligt, att den traditionella attributionen är riktig.

KOPIOR EFTER TADDEO ZUCCARO

393. *Sväfvande änglar* och keruber. Den största ängeln i midten håller ett språkband mellan sina utbredda armar, de öfriga sväfva i ring omkring denna.

Laverad teckning i bister. 21,2×34 cm.

Inv.-n:r 443. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

Teckningen är sannolikt kopia efter Zuccaro. Jfr sväfvande änglar i domkupolen i Florens.

394. *Pietà*, eller sorgen kring den döde Kristus, som ligger utsträckt på marken.

Laverad bisterteckning på brunt papper. 36,7×27 cm.

Inv.-n:r 441. Samtida påskrift: Thadeo Zuccaro f.

Detta är en kopia efter Taddeos komposition, hvilken enligt påskrift graverats af Cornelius Cort 1567.

Zuccaro.

FEDERIGO ZUCCARO

Född i Sant Agnolo in Vado 1543, död i Ancona 1609. Elev af sin äldre broder Taddeo, som han biträdde i flera större arbeten, såsom dekorationsmålningarna på Caprarola, i S:ta Trinita dei Monti och i Vatikanen (Belvedere). Arbetade i Florens (domkupolen) samt i Frankrike, Spanien och England, där han uppehöll sig 1574—76, men återvände till Rom och grundade här "Accademia di San Luca". Utgaf äfven ett teoretiskt arbete: "L'Idea de' Scultori, Pittori ed Architetti."

395. *En liten gosse*, stående med en vid kappa draperad öfver axlarna samt en stor slokhatt på hufvudet.

Svart och röd krita. $25,_2 \times 16,_8$ cm.

Inv.-n:r 460. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

En omedelbar naturstudie, utförd i ett maner, som synes varit mera karakteristiskt för Federigo än för Taddeo.

396. *Porträttstudie*; en grupp af en ung man, i vid kappa och slokhatt, och en kvinna, som är ställd mera mot bakgrunden. Halffigurer.

Röd och svart krita. $20,_3 \times 15,_7$ cm.

Inv.-n:r 461. Tillskrifven Taddeo Zuccaro.

Denna porträttgrupp är sannolikt tecknad efter någon venetiansk målning ur Tintorettos krets Kompositionen är rent venetiansk, men figurerna äro endast bredt antydda och därför svåra att närmare bestämma. Jfr de följande studierna efter venetianska porträtt.

Enligt Crozats katalog har denna teckning jämte de följande af samma art utgjort blad i en reseskissbok, som på 1600-talet ägts af den bekante samlaren Jabach i Köln.

397. *Vy af en stad*, belägen på ett berg. Höga torn och rustika stenbyggnader bilda en pittoresk silhuett mot himlen. I förgrunden en dalsänka med några träd.

Svart och röd krita. $28,_4 \times 41$ cm.

Inv.-n:r 462. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Jfr. amn. till n:r 396. Denna teckning bildar ett motstycke till den följande, som är försedd med konstnärens egenhändiga påskrift.

398. *Badia di Vallombrosa.* Vy af klostret, beläget vid den skogklädda höjdens fot.

Svart- och rödkrita. 17,3×25,8 cm.

Inv.-n:r 463. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Påskrift af konstnären: "Badia di Vallombrosa, fatta ad 23 di Agosto 1577."

399. *Gud Fader, välsignande,* buren på skyar af sväfvande änglar och keruber; längst ute på ömse sidor en spelande ängel.

Laverad bister teckning på grågrönt papper, höjd med hvitt. 25,5×40,5 cm.

Inv.-n:r 473. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

400. *Moses, David och Esaias,* två sittande, en stående, grupperade framför en stor nisch. Moses och Esaias hålla hvardera en stentafla; David med harpan.

Laverad bisterteckning. 27,3×32,8 cm.

Inv.-n:r 474. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Kompositionsskiss till en större bild; bladet är delvis inrutadt och af rätt god kvalitet.

401. *Kristi födelse.* Kompositionsstudie till en altarbild. Barnet ligger på marken under ett skjul midt i bilden. Maria knäböjer i tillbedjan. Förgrunden utfylles af Josef och en stor oxe; från sidorna nalkas tillbedjande herdar. Landskapsbakgrund.

Laverad teckning i bister, höjd med hvitt, på grågrönt papper. 42,3×28,6 cm.

Inv.-n:r 476. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Trots klumpigheter i kompositionen, har denna stora teckning ett betydande konstnärligt intresse; den är ett karakteristiskt originalarbete af Federigo Zuccaro.

402. *En profet och en sibylla,* sittande vända halft mot hvarandra; bakom hvardera figuren står en ängel med en inskriftstafla; mellan dem putti likaledes med taflor.

Laverad teckning i bister. 24,5×29,8 cm.

Inv.-n:r 478. Samtida påskrift: Federico Zuccaro.

Teckningen är af samma art och kvalitet som n:r 400; den har möjligen varit afsedd för kopparstick.

403. *Romerska soldater, sönderbrytande en bro.* De trängas på den återstående hälften af en bågbro, som leder öfver en flod. Flera soldater böja sig fram, huggande sönder bron.
Öfverskrift: "Cesare presso agie (?) nova rompe il ponte."
Laverad teckning i bister. 26,2×32,5 cm.
Inv.-n:r 479. Påskrift: Federigo Zucchero.
Liffull kompositionsstudie, utförd med lätt hand; en af de bästa af Zuccaros studier i vår samling.

404. *Josefs dröm.* Han sitter nedhukad vid foten af ett träd; ängeln, som talar till honom, har tydligen hastigt skyndat fram. Mot bakgrunden ses den heliga familjen på väg till Egypten.
Laverad bisterteckning på grönt papper. 15,2×20,1 cm.
Inv.-n:r 480. Tillskrifven Federigo Zuccaro.
En synnerligen elegant, nästan rokokomässigt rörlig och lätt lavering. Något öfverraskande såsom ett arbete af Federigo Zuccaro, men sannolikt äkta.

405. *Stående biskop* (kyrkofader?) i hel figur. Han vänder sig något åt sidan och läser i en bok, som han håller med båda händerna.
Laverad bisterteckning med bruna och röda toner insatta i manteln. 41,7×24,1 cm.
Inv.-n:r 483. Påskrift: Fred. Zucchero.

406. *Porträtt af en gosse.* Bröstbild åt vänster; rock med tre rader knappar och hög krage; tillbakastruket hår.
Svart- och rödkrita, svag akvarellton i ansiktet. 27,7×20,2 cm.
Inv.-n:r 484. Tillskrifven Federigo Zuccaro.
Denna ytterst omsorgsfullt utförda porträttstudie visar en anmärkningsvärd likhet med franska teckningar från början af 1600-talet, exempelvis af Lagneau och Dumonstier. Det är möjligt, att Zuccaro utfört den efter någon främmande förebild. Jfr. amn. till n:r 396.

407. *Porträtt af en ung dam*; halffigur, stående vänd i halfprofil åt vänster; slät, urringad dräkt. Ofullständig kopia efter en målning

af Tizian, framställande en ung dam med en vas, hvilken numera (sedan 1731) finnes i museet i Dresden.

Svart- och rödkrita. 20,6×14,6 cm.

Inv.-n:r 485. Påskrift: Zuccaro.

Jfr. anm. till n:r 396.

408. *Damporträtt* efter Palma Vecchio. Modellen, som är klädd i en rik venetiansk dräkt, står vänd i halfprofil åt vänster och för högra handen mot skuldran. Originalet är den s. k. "Bella di Tiziano", som fordom fanns i Palazzo Sciarra i Rom, men numera tillhör baron Alphons de Rotchild i Paris.

Svart- och rödkrita. 13,8×11,7 cm.

Inv.-n:r 486. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Jfr. anm. till n:r 396.

409. *Damporträtt* efter Palma Vecchio. Modellen, som är iklädd rik venetiansk dräkt med pösärmar, står fullt en face med högra armen stödd på en hög balustrad.

Svart- och rödkrita. 13,8×11,7 cm.

Inv.-n:r 487. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Motstycke till föregående. Jfr. anm. till 396.

410. *Porträtt af en gammal kvinna*, sittande i en "seggiola alla Savonarola", hållande i ena handen ett radband. Knästycke.

Svart- och rödkrita. 22,3×19 cm.

Inv.-n:r 488. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Denna fina och lefvande porträttstudie framställer möjligen konstnärens moder; i hvarje fall synes teckningen bilda ett motstycke till den som, enligt påskrift, framställer Ottaviano Zuccaro, konstnärens fader. Jfr. anm. till n:r 396.

411. *Gossporträtt*. Han sitter bakom ett bord, på hvilket den ena armen hvilar; barett på hufvudett.

Svart- och rödkrita. 19,5×15,5 cm. Figuren är utklippt samt uppklistrad på blått papper.

Inv.-n:r 489. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Jfr. anm. till n:r 396.

T. Zuccaro

412. *Porträtt af en skäggig munk.* Halffigur; sittande i en karmstol, vänd åt vänster; händerna knäppta.

Svart- och rödkrita. 24,3×18,3 cm.

Inv.-n:r 490. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Denna uttrycksfulla och kraftiga porträttstudie tillhör samma serie som tre af de följande (n:ris 413, 414, 416), hvilka alla framställa munkar. Det är sannolikt kamaldulensermunkar, som Federigo Zuccaro porträtterat under sina uppehåll i Vallombrosaklostret i Casentino. Teckningen af klostrets abbot är daterad 1576; den som framställer klosterbyggnaderna 1577. Dessa munkporträtt höra till konstnärens intressantaste arbeten; de ha tydligen alla ingått i samma skissbok. Jfr. anm. till 396.

413. *Porträtt af en munk.* Halffigur, sedd en face, sittande vid ett bord, på hvilket den ena handen ligger stödd på en bok. Kraftigt ansikte, infattadt af svart, kortklippt hår och skägg.

Svart- och rödkrita. 24,3×18,3 cm.

Inv.-n:r 491. Jfr anm. till föregående.

414. *Porträtt af en gammal munk.* Halffigur, sittande något framåtlutad, vänd åt vänster, hållande en bok i ena handen. Långt, böljande skägg; skarpt iakttagande uttryck.

Svart- och rödkrita. 21,4×18,3 cm.

Inv.-n:r 492. Jfr anm. till n:r 412.

415. *Porträtt af Ottaviano Zuccaro,* konstnärens fader. Halffigur, sittande framåtlutad med båda händerna på ett bord, vänd en face. Påskrift: OTAVIANO ZUC[A]R[O].

Svart- och rödkrita; något afnött. 23,8×19,2 cm.

Inv.-n:r 493. Jfr porträttet af en gammal kvinna, sannolikt konstnärens moder, som synes utgöra ett motstycke till detta.

416. *Porträtt af en munk* med kapuschongen uppdragen öfver hufvudet, slätrakadt ansikte. Han sitter vänd i halfprofil åt höger med knäppta händer.

Påskrift: "Don Nicolo Ingaso Abbote di Vallombrosa a 2 d'Agosto 1576."

Svart- och rödkrita. 18,7×13,1 cm.

Inv.-n:r 494. Jfr anm. till n:r 412.

417. *Skäggigt manshufvud*; nedåtblickande, vändt halft åt höger; möjligen efter en antik byst.

Svart- och rödkrita. 14,2×8,5 cm.

Inv.-n:r 495. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Tydligen studie efter något skulpturverk. Jfr. amn. till n:r 396.

418. *Porträtt af Alfons I, hertig af Ferrara.* Knästycke, vänd halft åt vänster. Kopia efter Tizians målning i Palazzo Pitti i Florens.

Svart- och rödkrita. 19×13 cm.

Inv.-n:r 496. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Tillhör samma serie af studier efter venetianska porträtt som n:ris 406—409. Jfr. anm. till 396.

419—420. *Liggande lejon och lejoninnor* samt deras ungar. Olika studier utförda på ömse sidor af ett blad.

Svart- och rödkrita; teckningen är rätt blek och urtvättad. 20×15 cm.

Inv.-n:ris 497—498. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

Vackra djur, som tydligen tecknats efter naturen, men teckningen är ej väl bibehållen. Synbarligen ett blad ur reseskissboken. Jfr. anm. till n:r 396.

KOPIOR EFTER FEDERIGO ZUCCARO

421. *Johannes Döparens födelse.* Interiör af ett större rum. Till höger står Elisabets bädd under en baldakin; Zacharias sitter vid bäddens sida. Ett par kvinnor syssla med att bada den nyfödde. En yngling bär in en vagga; dessutom bipersoner.

Laverad teckning i bister. Oval med blå omfattning 27,4×39,1 cm.

Inv.-n:r 475. Tillskrifven Federigo Zuccaro.

En väl svag och torr teckning för att vara af Federigo Zuccaro själf; troligen samtida kopia.

422. *Lazari uppväckelse.* En långsträckt horisontalkomposition med flera figurer. Kristus står i midten med höjd hand, till höger hjälpes Lazarus ur grafven; såsom motstycke i andra ändan af kompositionen en framrusande man.

Laverad teckning i bister, brunt papper, höjd med hvitt. 13,8×27 cm.
Inv.-n:r 477. Gammal påskrift: F. Zuccaro.
Tydligen en teckning, som utförts af någon gravör efter en komposition af Zuccaro. Bladet är inrutadt.

423. *Marias födelse.* Interiör af ett rum, där Anna ligger på en hög bädd rätt långt in i rummet. I förgrunden bada två kvinnor den nyfödda; dessutom flera andra tjänarinnor i olika sysslor.
Laverad teckning i bister. 14,8×13 cm.
Inv.-n:r 481. Tillskrifven Federigo Zuccaro.
Bladet är inrutadt; sannolikt kopia efter Zuccaro, afsedd för reproducering i gravyr.

424. *Marias kröning.* Maria knäböjer; Gud Fader och Kristus, sittande på ömse sidor, placera kronan på henne.
Laverad teckning i bister. 13,8×12,4 cm.
Inv.-n:r 482. Påskrift: Federico Zuchero.
Frånsida af föregående; sannolikt kopia efter Zuccaro.

BARTOLOMMEO PASSAROTTI

Född i Bologna omkring 1530; död 1592. Elev af Jacopo da Vignola samt af Taddeo Zuccaro, verksam i Rom, Bologna och Modena. Passarotti var en teoretiskt intresserad konstnär, som bl. a. författade en afhandling i anatomi, för hvilken han utförde talrika teckningar. Hans inflytande som lärare var större än hans betydelse som målare.

425. *En framsträckt hand,* fattande om en staf. En annan hand i större skala.
Pennteckning i bister. 34×25,5 cm.
Inv.-n:r 120. Tillskrifven Michelangelo.
I likhet med många andra teckningar af Passarotti har äfven denna tillskrifvits Michelangelo, sannolikt mest i följd af det kraftiga, skulpturala teckningsmaneret, som emellertid är betydligt flyktigare och råare än Michelangelos. Ett blad med flera liknande handstudier finnes i Albertina samlingen (Albertina publ.-n:r 609), och denna teckning har en gammal påskrift med Passarottis namn.

426. *Anatomiefigurer.* Två manliga figurer; den ena sedd framifrån, den andra i profil. Dessutom delar af två andra figurer, utförda i mindre skala.

På frånsidan af samma blad; två studier af skelett, upptagande bröstkorg, bäcken och en arm.

Pennteckning i bister, delvis undertecknad med rödkrita. $41{,}_5 \times 24{,}_3$ cm.

Inv.-n:r 121. Tillskrifven Michelangelo.

Karakteristiskt arbete för Passarotti, utfördt i samma maner som föregående.

427. *Anfallande soldater.* Flera nakna ynglingar, beväpnade med lansar och sköldar; ett par af dem sitta på marken, de öfriga befinna sig i olika anfallsställningar.

Pennteckning i bister. $36{,}_7 \times 28{,}_4$ cm.

Inv.-n:r 328. Tillskrifven Timoteo Viti.

En teckning ur Rafaels skola med liknande komposition finnes i museet i Bayonne (Coll. Bonnat). Vår teckning visar Passarottis groft kraftfulla teckningsmaner, den karakteristiska breda streckskuggningen.

ROMERSK KONSTNÄR FRÅN MEDIET AF 1500-TALET

428—429. *Örn med utbredda vingar,* sittande i en eklöfskrans, som sammanhålles af långa, fladdrande band. Teckningen är en kopia efter den bekanta Trajanska reliefen, som numera sitter inmurad i förhallen till kyrkan Santi Apostoli i Rom.

På frånsidan visar samma blad en knäböjande Franciskus, kopierad ur en framställning af helgonets stigmatisering af Pesellino eller någon närstående konstnär från medlet af 1400-talet.

Laverade bisterteckningar. $15{,}_8 \times 15{,}_5$ cm.

Inv.-n:r 88—89. Tillskrifna Leonardo da Vinci.

Dessa teckningar äro tydligen utförda af någon konstnär, som studerat i Rom vid medlet af 1500-talet. Mästaren är obetydande, teckningarna rätt svaga, men intressanta såsom vittnesbörd om renässanskonstnärernas studiematerial.

MATURINO FIORENTINO

Född i Florens 1490; död efter 1527. Elev af Rafael, till hvars romerska lärjungekrets han räknades. Biträdde vid utförande af målningarna i Loggiorna. Mest arbetade han dock tillsammans med Polydoro Caravaggio och utförde med honom fresker på flera romerska palatsfasader.

430. *Två kvinnor på en häst*, som spränger fram i galopp genom en hop af andra kvinnor. En af dem sitter i förgrunden med ett barn i knäet; andra komma fram med bördor på axlarna.

Laverad pennteckning på brunt papper. 22×35 cm.

Inv.-n:r 341. Gammal påskrift: Maturino Fiorentino.

Det synes oss rätt ovisst om teckningen är ett original af Maturino; den gör snarare intryck af att vara en samtida kopia.

POLYDORO CALDARA DA CARAVAGGIO

Född mellan 1490 och 1500 i Caravaggio i Lombardiet, död i Messina 1543 (troligen mördad). Polydoro biträdde under Rafaels sista år vid arbetena i Loggiorna, arbetande under ledning af Giovanni da Udine. Ägnade sig framdeles hufvudsakligen åt utförande af målningar i s. k. graffito-teknik på palatsfasader i Rom och Neapel. Vistades under sina senaste år i Messina, där han målade flere altarbilder.

431. *Herkuleshufvud*, afskuret vid halsen, vändt i profil åt höger; spejande blick. Lejonfallen ligger öfver hufvudet. Fragment af en större kartong.

Svartkritsteckning; brunt papper. 29,7×30 cm.

Inv.-n:r 380. Tillskrifven Polydoro Caravaggio.

Kraftfull originalteckning.

432. *Kristi grafläggning*; studie till en altarbild. Två män, Josef och Nikodemus, bära den döde, som ligger i en slapp båge med den främre armen fallande mot marken. Bakom dessa figurer ses Maria, afsvimmad i Johannes armar, samt en annan kvinna.

Laverad teckning i bister, delvis undertecknad med svartkrita. 36,6×23,7 cm.

Inv.-n:r 371. Tillskrifven Polydoro da Caravaggio.

Karakteristiskt originalarbete af Polydoro. Teckningen ansluter sig nära till en studie i Albertina samlingen, framställande Nedtagningen från korset (Albertina publ. 1288); de två teckningarna tillhöra sannolikt samma serie.

433—439. *Niobe-sagan,* framställd i en lång friskomposition, som sönderdelats i sju blad.

Laverade tuschteckningar på grönt papper, höjda med hvitt. Höjd 24,7 cm., bredden varierande från 29,8 till 57,2 cm.

Inv.-n:ris 364—370. Tillskrifna Polydoro da Caravaggio.

Dessa teckningar äro tydligen kopior efter kompositioner af Polydoro. Originalet har möjligen utgjorts af Polydoros fris med samma motiv på Palazzo Cesi (Lancelotti) i Rom, hvilken utfördes 1528, men endast delvis finnes i behåll.

440—441. *Två friskompositioner,* bestående af rikt sirade båtar, fyllda med stridande soldater, och framdrifna af roddare med långa åror.

Laverade bisterteckningar. 10,1 × 41,9 cm. och 10,1 × 34 cm.

Inv.-n:ris 358—359. Signerade Polidore f.

Dessa teckningar äro samtida kopior efter dekorativa fasadmålningar af Polydoro, sannolikt afsedda för gravyrer.

442. *Friskomposition,* framställande Galateas triumf.

Laverad bisterteckning 9,8×41,1 cm.

Inv.-n:r 379. Tillskrifven Polydoro Caravaggio.

Svag och sen kopia.

443. *Antik offerscen.* En präst bär fram ett barn till ett altare; på andra sidan om altaret står en konung. I bakgrunden synes en rundbyggnad.

Laverad teckning i bister. 19,3×12,2 cm.

Inv.-n:r 373. Tillskrifven Polydoro Caravaggio.

444. *Stäfven af ett rikt siradt fartyg* med två ändtrande figurer; en flodgud ligger i förgrunden.

Laverad bisterteckning. 23,6×33 cm.

Inv.-n:r 374. Tillskrifven Polydoro Caravaggio.

446. Michelangelo Caravaggio.

43[illegible]—439. [illegible], [illegible] [illegible], som [illegible] [illegible].
Laverade [illegible] på [illegible] papper, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cm.
Inv.-nr [illegible]. Tillskrifna Polidoro da Caravaggio.
Dessa teckningar [illegible] [illegible] efter [illegible] af Polydoro. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

440—441. Två friskompositioner, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] med [illegible] [illegible], och framställning af roddare med långa åror.
Lavyrade blyertsteckningar. [illegible] cm. och [illegible] cm.
Inv.-nr 388—389. Signerade: Polidoro f.
Dessa teckningar äro sannolikt kopior efter dekorativa fasadmålningar af Polydoro, sannolikt afsedda för gravyrer.

442. *Friskomposition*, framställande [illegible] [illegible].
Laverad [illegible] [illegible] cm.
Inv.-nr [illegible]. Tillskrifven Polidoro Caravaggio.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

443. *Antik offerscen*. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Laverad teckning i bister. [illegible] cm.
Inv.-nr [illegible]. Tillskrifven Polidoro Caravaggio.

444. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] med [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] cm.
[illegible] [illegible] Tillskrifven Polidoro Caravaggio.

Caravage
312

445. *Lejon, som biter sig fast i sitt offer,* stående på bakbenen. Sannolikt tecknadt efter en romersk skulptur, som numera finnes i Palazzo dei Conservatori.

Svartkritsteckning. 18,7×13,6 cm.

Inv.-n:r 381. Tillskrifven Polydoro Caravaggio, men troligen af senare ursprung.

MICHELANGELO MERISI DA CARAVAGGIO

Född omkring 1560—65 i Caravaggio; död 1609. Studerade först i Venedig, där han lärde grundligt känna Giorgiones, Tizians och Tintorettos målningar. Arbetade sedan i Rom, Neapel, på Malta och Sicilien. Hans lif var oroligt och sönderslitet, prägladt af hans vilda och häftiga temperament, som förskaffade honom många ovänner. Han dog i följd af ett öfverfall, då han var på väg från Neapel till Rom. Caravaggio är grundläggare af den "naturalistiska" riktningen inom de italienska måleriet och en af alla tiders största ljusdunkel-mästare.

446. *En präst i korkåpa företrädd af två korgossar,* skridande framåt; tre samtalande manliga figurer stå som åskådare till höger; de iakttaga uppmärksamt processionen.

Teckning med rödkrita, laverad och delvis öfvertecknad med bister. 40,3×27,5 cm.

Inv.-n:r 372. Tillskrifven Michelangelo Caravaggio.

En naturstudie af ypperlig koloristisk verkan. Figurerna äro utkastade i breda massor af ljus och skugga, mästerligt syntetiserade med flytande linjer. Formen vibrerar af lif, och genom den underliggande rödkritsteckningen höjes den koloristiska effekten. Teckningen är fullt värdig en ljusdunklets mästare sådan som Michelangelo da Caravaggio; den traditionella bestämningen är säkerligen riktig.

VI. LOMBARDISK SKOLA

BERNARDINO LUINI

Född c:a 1475 i Luino vid Lago Maggiore; död 1532. Elev af Civerchio och Stefano Scotto; senare starkt påverkad af Leonardo. Luini har utfört stora freskocykler i Milano, Saronno, Lugano och på andra orter, men mest intagande är han dock i sina smärre altarbilder och porträtt. Framgångsrikare än någon annan milanesisk konstnär efterbildar han det leonardeska leendet och lyckas stundom förläna sina kvinnliga figurer en fin, lefvande charme.

447. *Porträttstudie af en ung flicka.* Halfprofil åt höger, afskuren i skulderhöjd. Bakhufvudet är icke uttecknadt, men ansiktets fina drag äro utförda med stor omsorg. De tunna läpparna äro slutna och de stora ögonen blicka ut, åt höger, vaket iakttagande. Några hårtestar falla ned öfver den vänstra tinningen.

Silfverstiftsteckning på blek röd grund, svagt skuggad med svartkrita och höjd med hvitt. 14×10,6 cm.

Inv.-n:r 337. Tillskrifven Timoteo Viti.

Denna teckning publicerades år 1903 i Albertina-verket (N:r 960) under benämning "Okänd mästare omkr. 1500 af Gammalnederländsk skola". Bestämningen var utförd af den framstående teckningskännaren d:r Joseph Meder i Wien. Teckningen har senare gjorts till föremål för en specialstudie af d:r Emmy Voigtländer i "Kunstchronik" för den 25 juni 1915. I denna uppsats sammanställes vår teckning med det bekanta porträttet af en dam med en vessla i Czartoryski-samlingen i Krakau, hvilket förr tillskrefs Leonardo, men numera vanligen på goda grunder betecknas såsom ett arbete af Boltraffio (Jfr Sirén, Leonardo da Vinci, engl. upp. [1914] sid. 148). Författarinnan anser teckningen framställa samma person som målningen (Cecilia Gallerani?) och betecknar den såsom en förstudie till det berömda porträttet.

För vår del kunna vi icke se någon sådan likhet mellan teckningen och målningen. Frånsedt detta, att teckningen icke har något ikonografiskt samband med "Damen med vesslan," så synes den icke heller utförd af Boltraffio. Denne konstnärs

porträttstudier, af hvilka utmärkta exempel finnas i Ambrosiana-samlingen, Uffizierna, Louvren och British Museum, hafva alla en vida fylligare och kraftigare typkaraktär. Utförandet är icke heller så hårfint, som i vår teckning; modelleringen af ansiktet är mera differentierad och vågig, ögonen äro tecknade på ett annat sätt. Vi ha svårt att tänka oss, att denna porträttstudie, hvars spröda och förfinade karaktär väcker erinringar om franko-fransk konst från början af 1500-talet, vore ett arbete af Boltraffio.

Emellertid är teckningen säkerligen ett arbete af en samtida lombardisk målare. En florentinare eller en umbrier („Timoteo Viti") skulle säkerligen icke fångat så mycket af rent naturalistisk kvinnlig charme, utan framställt modellen strängare stiliserad. Äfven tekniken — en blandning af silfverstift och krita — tyder snarare på Lombardiet än på Toskana eller Umbrien.

Den egendomligt spröda och gratiösa typen kan icke undgå att väcka tankar på Bernardino Luini. Liknande kvinnotyper förekomma i ett flertal af Luinis bättre målningar; såsom exempel kan erinras om det förträffliga kvinnoporträttet i R. Bensons samling i London. Det bör emellertid framhållas, att vi icke känna någon fullt motsvarande studie af Luini, men då vår teckning är lombardisk och företer påfallande typlikhet med Luinis verk, så ligger det nära till hands att antaga, att han äfven utfört denna studie.

VII. VERONESISK, PADUANSK OCH VENETIANSK SKOLA

ANTONIO PISANO, kallad PISANELLO, HANS SKOLA

Född c:a 1397, död 1455. Elev af Stefano da Zevio i Verona. Arbetade utom i Verona, i Venedig, Ferrara, Mantua, Rom, Neapel och andra orter. Målare och medaljskulptör. Ledande mästare i den veronesiska skolan under förra delen af 1400-talet.

448. *Stående hjort,* sedd från sidan, med hufvudet framsträckt åt höger. Dessutom tvenne lätt skisserade hjorthufvuden samt hälften af en putto.

Penna, bister. 14,8×16,8 cm.

Inv.-nr 19. Tillskrifven Okänd. Albertina Publ. 1162.

Denna hjort återfinnes nästan oförändrad i Pisanellos S:t Hubertus-bild i National Gallery i London. Emellertid synes teckningen icke vara utförd af Pisanello själf, utan af en *samtida imitatör.* Den omnämnes i korthet af Hill (Pisanello, 1905, sid. 69), som betecknar den såsom icke egenhändig.

PADUANSK KONSTNÄR omkring 1475

449. *En barhufvad ryttare,* iklädd rustning, ridande åt vänster. Endast främre delen af hästen är synlig. En soldat i rustning, bärande sköld och lans, ilar framför ryttaren.

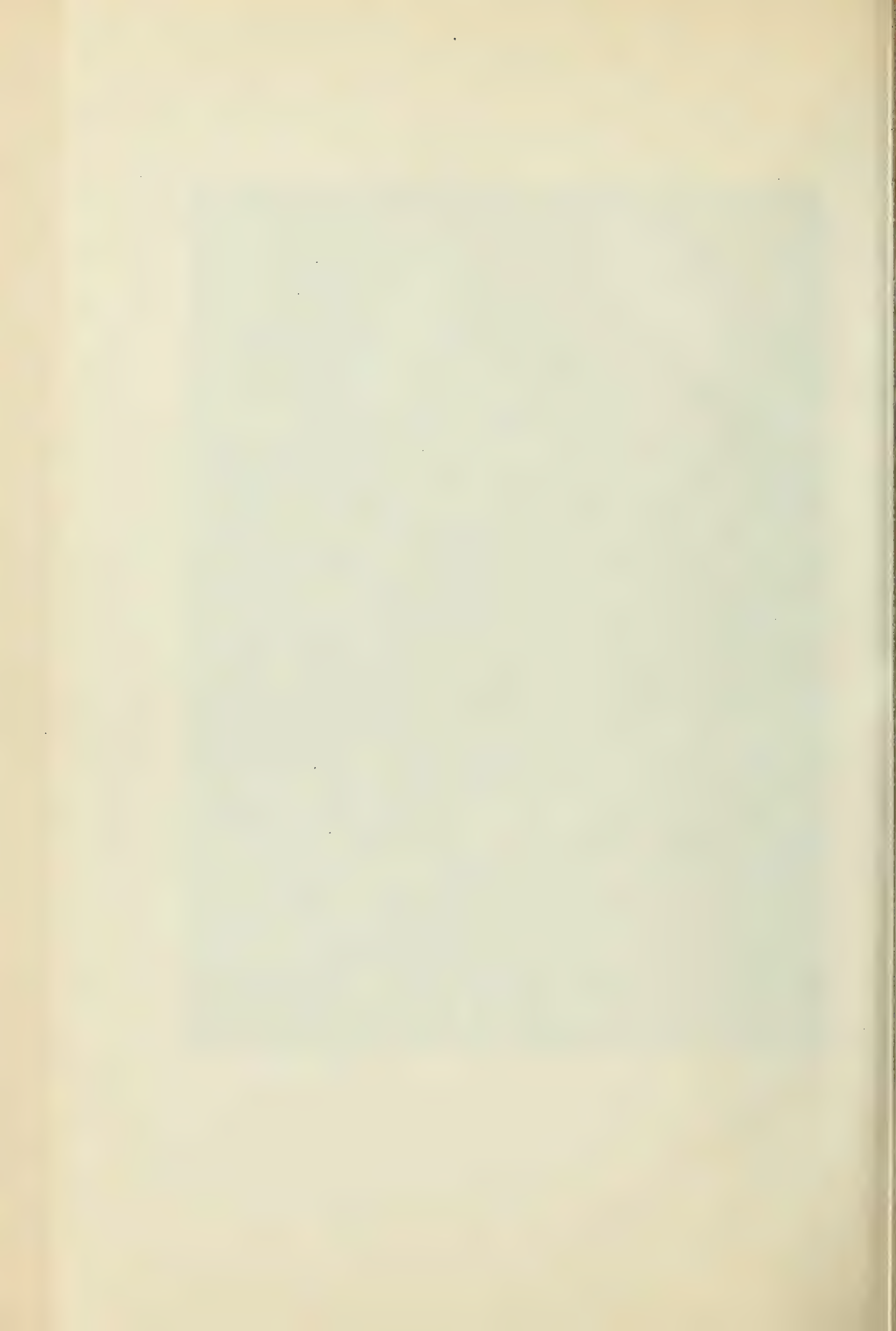
Pennteckning i bister. 19×10 cm.

Inv.-n:r 30. Tillskrifven Antonio Solario, kallad "lo Zingaro".

Teckningen, som röjer ett visst inflytande från Mantegna, är sannolikt utförd af en paduansk konstnär från senare hälften af 1400-talet. D:r Tancred Borenius, som sett en fotografi af teckningen, har förslagsvis nämnt Jacopo Montagnana såsom dess mästare.

17.
Cingaro napolitano

Fra Filippo Lippi fiorentino imitatore dell'opere del Masaccio

GIOVANNI FRANCESCO CAROTO

Född c:a 1480 i Verona; död 1555. Elev af Liberale da Verona, påverkad af Mantegna, senare äfven af Leonardo samt isynnerhet genom studium af Rafaels arbeten. Carotos konst känna vi framför allt genom talrika arbeten i museet i Verona samt i fiera kyrkor i samma stad. Den är provinsiell, med en viss robust kraft; figurerna äro vanligen klumpiga, men färgen har must och landskapsbakgrunderna betydande friskhet.

450. *Madonna*, sittande på en upphöjd tron, hållande gossen stående på sitt högra knä. På tronens trappsteg två knubbiga änglar, som spela flöjt och tamburin. En biskop och ett kvinnligt helgon äro placerade på ömse sidor. I bakgrunden en kolonnhall och mellan kolonnerna utsikt öfver ett kulligt landskap.

Utförd med pensel, bister, blågrön färg och hvitt på gråblått papper. $31{,}_2 \times 23$ cm.

Inv.-n:r 49. Tillskrifven Fra Filippo Lippi. Albertina Publ. 1036.

Teckningen är ett typiskt arbete ur den veronesiska skolan från början af 1500-talet. I afseende å komposition, teknik och allmän stilistisk hållning visar den beröringspunkter med arbeten af flera veronesiska målare, såsom Francesco Morone, Girolamo dai Libri, Liberale da Verona, Caroto, Mocetto o. a. Då jag nu liksom för femton år sedan (jfr. "Dessins et Tableaux", sid. 36) tillskrifver den Caroto, så sker det hufvudsakligen på grund af figurernas tunga och undersätsiga proportioner. Teckningen måste emellertid vara ett tämligen tidigt arbete af Caroto; dess samband med Carotos lärare Liberale är ännu tydligt förnimbart; den provinsiellt veronesiska stilkaraktären har icke modifierats genom inflytande från milanesisk eller romersk konst såsom fallet är i Carotos senare arbeten.

FRANCESCO ZAGANELLI da COTIGNOLA

Född c:a 1465 i Cotignola, död 1531. Elev af Palmezzano, påverkad af Ercole Roberti. Verksam hufvudsakligen i Romagnan. Begåfvad, men mycket ojämn konstnär.

451. *Madonnastudie.* Hon sitter vänd halft åt höger, nedåtblickande. Öfverkroppens främre parti och barnet äro icke utförda. Hufvudet är tecknadt två gånger, äfvenså mantelfliken på marken.

Utförd med pensel och bister; gulnadt papper. $25 \times 17{,}_8$ cm.

Inv.-n:r 12. Tillskrifven Obekant. Albertina Publ. 972.

Denna vackra och omsorgsfulla teckning är en studie till Zaganellis lilla madonnabild i museet i Chantilly. Den tecknade figuren skiljer sig emellertid från den målade genom bättre proportioner och kraftigare formvärden. Det är tydligen en modellstudie efter naturen, utförd med beundransvärd noggrannhet och plastisk formmodellering.

452. *Draperistudie,* manteln öfver figurens knän.
Pensel, bister. 24×17 cm.
Inv.-nr. 13. Tillskrifven Obekant. Frånsida af föregående.

BARTOLOMMEO MONTAGNAS SKOLA

Montagna, som var född c:a 1445 och dog 1523, var Vicenza-skolans hufvudmästare vid slutet af 1400-talet. Bland hans efterföljare må särskildt nämnas sonen Benedetto, som möjligen utfört här nedan beskrifna teckning.

453. *Den döde Kristus* i sittande ställning, stödd bakom ryggen af Josef af Arimatia. Knästycke.
Rödkrita, brunt papper. 15,8×14 cm.
Inv.-n:r 10. Tillskrifven Obekant.
Denna rödkritsteckning är tydligen utförd af en jämförelsevis svag mästare ur den vicentinska skolan. Den upprepar en komposition, som framställts af flera målare ur den stora bellineska kretsen. Typerna erinra till en viss grad om dem, som vi kunna se i Montagnas halffigurbild af madonnan, omgifven af helgon, i i den Layardska samlingen, men teckningen är slappare. Den är ett skolarbete, möjligen af Montagnas son Benedetto.

LORENZO LOTTO

Född i Venedig 1480, död 1556. Elev af Alvise Vivarini, påverkad af Giov. Bellini. Arbetade i Venedig, i Markerna, i Rom och Bergamo. En af den venetianska skolans förnämsta porträttmålare. Hans bilder fängsla icke minst genom sin emotionella uttrycksfullhet.

454. *Mansporträtt,* afskuret strax nedanför halsen. Slätrakadt medelålders ansikte, som ses nästan i full front. En låg, fyrkantig mössa på hufvudet. Den skarpt iakttagande blicken är riktad mot vänster.
Svartkrita och hvit färg, på blågrått papper. 30,7×24,8 cm.

Andrea del Sarto.

Inv.-n:r 147. Tillskrifven Andrea del Sarto. Albertina Publ. 1203.

En omsorgsfullt utförd porträttstudie, som numera dessvärre är betydligt afnött. Den påminner om Lottos porträtt af Agostino della Torre i National Gallery i London. Teckningen är präglad af Lottos mästerliga individualiseringskonst och för öfrigt utförd på ett papper, som vid början af 1500-talet endast användes i Venedig.

GIROLAMO ROMANINO

Född i Brescia 1485, död 1566. Elev af Stefano Rizzi eller Flor. Ferramola, senare starkt påverkad af Lotto och Tizian. Arbetade i Brescia, Padua och Cremona. Hans kraftfulla, koloristiska arbeten ha icke sällan förväxlats med Giorgiones och Tizians verk.

455. *Strid framför en borg.* Framför klippan, på hvilken borgen är belägen, skocka sig talrika ryttare och en del fotsoldater, som mottaga ett utfall af besättningen från den på klippan belägna, starkt befästa borgen.

Penna, bister. $18{,}_8 \times 27{,}_5$ cm.

Inv.-n:r 1384. Tillskrifven Tizian. Albertina Publ. 1075.

Denna ståtliga teckning, som hedrats med Tizians namn, är troligen Romaninos mästerverk. Hästarnas fylliga, svarfvade former och soldaternas egendomliga fötter, som flyta ut i långa snibbar, äro synnerligen karakteristiska för Romanino. I Uffizierna finnes en figurkomposition af Romanino, som visar samma stilistiska egendomligheter.

VENETIANSK MÅLARE, SLUTET AF 1500-TALET

456. *Studie till en nattvardsframställning.* I en ståtlig renässanshall med kolonn- och nischarkitektur sitta Kristus och apostlarna vid ett bord, som är brutet i vinkel i ändarna. Endast vänstra hälften af figurkompositionen är utförd.

Pensel, röd akvarellfärg; figurerna med penna och bister. $18{,}_6 \times 19$ cm.

Inv.-n:r 154. Tillskrifven Andrea del Sarto.

En synnerligen koloristisk studie, tillhörande den venetianska skolan i vidaste mening från senare hälften af 1500-talet; den är utförd af en mästare, som redan haft känning af barockens sträfvan mot det kolossala rummet.

ANTONIO BADILE

Född i Verona 1516, död 1560. Son af målaren Girolamo Badile, utbildad under Francesco Torbido. Han bildar länken mellan den äldre veronesiska skolan och Paolo Veronese, som blef hans svärson och lärjunge. Af Badile finnas några betydande altarbilder i Verona samt ett par intressanta porträtt i Wien. Han har äfven målat bilder med arkitekturmotiv.

457. *Porträtt af en dam*; knästycke, stående i halfprofil åt vänster, smekande en stor fågel (svan eller häger), som smyger sig intill henne och sträcker näbben upp mot hennes bröst. I högra hörnet är ett draperi uppfästadt.

Svartkritsteckning, höjd med hvitt på grått papper. 25×21 cm.

Inv.-n:r 1382. Tillskrifven Tizian.

Denna rätt egendomliga komposition synes utgöra en förstudie till Antonio Badiles målning i galleriet i Wien (N:r 397), framställande en förnäm dam med en häger framför sig. Målningen tillskrefs fordom Paolo Vernese, men anses numera, med rätta, såsom ett af Badiles bästa porträtt. Teckningen är kraftigt och bredt utförd och får sitt speciella intresse i samband med denna målning. Det är kompositionen, icke karakteristiken, som konstnären velat fixera i teckningen.

VERONESISK KONSTNÄR FRÅN SENARE HÄLFTEN AF 1500-TALET

458. *Ett sällskap af fyra musikanter och gycklare.* Den störste, som står i midten, stöder sig på en dvärg, till vänster, och på ett litet klaver till höger. Bakom honom står en lutspelare och i förgrunden till höger en dvärg, som sjunger ur en notbok.

Svartkritsteckning på grått papper. $40{,}_1 \times 35{,}_2$ cm.

Inv.-n:r. 1389. Tillskrifven Tizian.

En synnerligen intressant porträttgrupp, präglad af lefvande karakteristik. Den röjer en friare, mera omedelbart naturalistisk målare än Badile, ehuru sambandet med hans ofvan beskrifna porträttstudie är påtagligt. Det är i hvarje fall ett arbete af någon konstnär ur Paolo Veroneses krets. Bladet är inrutadt, afsedt för förstoring i målning.

455. Girolamo Romanino.

ANTONIO BADILE

Född i Verona 1518, död 1560. [illegible] Francesco Torbido. [illegible] Paolo Veronese, [illegible] i Verona [illegible] porträtt i Wien. [illegible]

157. *Porträtt af en dam*, knäbild, [illegible] en liten flicka [illegible] I högra hörnet är ett draperi uppfäst.

Svartkritsteckning, höjd med hvitt på grått papper. 25×21 cm.

Inv.-nr 1[illegible]. [illegible]

Denna rätt egendomliga komposition synes utgöra en förstudie till Antonio Badiles målning i galleriet i Wien (N:o 377), framställande en förnäm dam med en flicka framför sig. Målningen tillskrefs fordom Paolo Veronese, men anses numera, med rätta, såsom ett af Badiles bästa porträtt. Teckningen är kraftigt och fritt utförd och får sitt speciella intresse i samband med denna målning. Det är kompositionen, icke karakteristiken, som konstnären velat fixera i teckningen.

VERONESISK KONSTNÄR FRÅN SENARE HÄLFTEN AF 1500-TALET

158. *Ett sällskap af fyra musikanter och gycklare.* Den störste, som sitter i midten, [illegible] till höger. Bakom honom står en trumpetare och i förgrunden till höger en yngling, som [illegible] en notbok.

Svartkritsteckning på grått papper. $40{,}5 \times 35{,}5$ cm.

Inv.-nr 1[illegible]. Tillskrifven Tizian.

[illegible] intressant porträttgrupp, präglad af tilltalande karakteristik. [illegible] naturalistisk [illegible] porträtt- [illegible] förstudie till målning

TICIAN?

DOMENICO CAMPAGNOLA

Född vid slutet af 1400-talet sannolikt i Padua, död efter 1562. Han var hufvudsakligen verksam i Padua, men har tydligen äfven uppehållit sig i Venedig och kan såsom målare betraktas såsom elev af Tizian. Samarbetade med Tizian i Scuola del Santo i Padua. Campagnola har utfört en del kopparstick och träsnitt, af hvilka, egendomligt nog, det stora flerlalet (14 gravyer och 14 träsnitt) äro daterade 1517. Ett betydande antal teckningar (mest landskap) af Campagnola, hvilka ofta tillskrifvits Tizian och Giorgione, äro spridda i Europas större samlingar.

459. *Kulligt landskap* med en slingrande flod samt berg i bakgrunden. Till höger några byggnader, beskuggade af träd.

Pennteckning i bister. $27{,}_1 \times 39{,}_5$ cm.

Inv.-n:r 1392. Tillskrifven Tizian.

Den kulliga terrängen är tecknad med långa, paralella våglinjer i samma karakteristiska streckmaner, som vi känna från Campagnolas signerade teckningar i British Museum och hos Furst Lichtenstein i Wien.

460. *Landskap med tre kvinnor och en hund.* De ha stannat på vägen, som leder ned till stranden; ute på vattnet ses ett par båtar. Till höger en träddunge samt delar af en byggnad.

Pennteckning i bister. $20 \times 27{,}_4$ cm.

Inv.-n:r 1393. Tillskrifven Tizian.

Teckningen är utförd i samma maner som den föregående, men landskapet är mindre betydande och figurerna visa icke Campagnola från hans lyckligare sida.

461. *En björn, slickande sin unge,* som ligger och vältrar sig på marken. De befinna sig framför ingången till en grotta, troligen i en bur.

Svartkritsteckning, höjd med hvitt, grönt papper. $21{,}_5 \times 20{,}_2$ cm.

Inv.-n:r 499. Gammal påskrift: Campagnola.

Detta är synbarligen en venetiansk teckning från senare delen af 1500-talet. Huruvida den gamla bestämningen är riktig är mycket svårt att afgöra, då vi icke känna några djurstudier af Campagnola, men teckningssättet tyder dock på att så möjligen kan vara fallet.

462. *En hvit långhårig pudel*; en mycket liten hund, sittande vänd åt vänster.

Oljefärgsskiss med gråhvit färg på brun grund, målad på duk. $22,_2 \times 29,_3$ cm.

Inv.-n:r 500. Tillskrifven Campagnola.

En venetiansk skiss från slutet af 1500-talet, som möjligen kan tänkas vara af Campagnola, ehuru den icke företer några för mästaren särskildt karakteristiska drag.

JACOPO TINTORETTOS SKOLA

463. *Sörjande Maria*; knästycke. Hon står, lutande sig öfver åt vänster, med knäppta händer, blickande mot marken.

Laverad pennteckning i bister. $24,_9 \times 22,_5$ cm.

Inv.-n:r 1401. Tillskrifven Tintoretto.

En raskt utförd, kraftig studie i Tintorettos stil, men sannolikt icke af honom själf.

464. *Flicka, liggande på rygg* med ena armen utsträckt. Hon ses från sidan och något i förkortning.

Svartkritsteckning, höjd med hvitt. 12×24 cm.

Inv.-n:r 1385. Tillskrifven Tizian.

En rätt betydande studie, men i dåligt skick. Den tillhör snarare Tintorettos än Tizians krets.

465. *Venezias triumf.* Plafondkomposition. Till vänster tronar Venezia med besegrade turkar vid sina fötter. Hon mottager ett palmblad af en ängel, som utsändes af Gud Fader. Midt emot Venezias tron en knäböjande doge med familj, presenterad af ett par helgon. Oval omfattning; utanför ovalen fyra liggande figurer.

Laverad pennteckning i bister. $22,_5 \times 35,_4$ cm.

Inv.-n:r 1399. Tillskrifven Tintoretto.

Denna plafondstudie är af en något svagare hand än Tintorettos, sannolikt Palma Giovanes. Den är emellertid af en något ålderdomligare typ än den stora mängden af Palma Giovanes teckningar, hvaraf museet äger åtskilliga.

VENETIANSK KONSTNÄR FRÅN SLUTET AF 1500-TALET

466. *Allegorisk kvinnofigur,* sittande vänd åt höger, med benen korslagda. Hon stöder en stor bok mot det upphöjda knäet och skrifver i denna med en fjäderpenna.

Pennteckning, laverad i bister. 22,7 × 20,5 cm.

Inv.-nr 1404. Tillskrifven Andrea Schiavone.

Teckningen, som visar ett rätt koloristiskt utförande, är säkerligen venetiansk från slutet af 1500-talet, men något närmare stilistiskt samband med Andrea Schiavones arbeteten röjer den icke. Figuren är kraftigare och fylligare än denne målares vanligen starkt utdragna figurer.

PAOLO CALIARI, kallad VERONESE, I HANS ART

Född i Verona 1528, död i Venedig 1588. Elev af Antonio Badile, påverkad af Cavazzuolas och Brusasorcis arbeten i Verona samt isynnerhet af Tizians och Tintorettos arbeten i Venedig. Paolo var framför allt dekoratör i monumental stil och smyckade de venetianska palatsen med väldiga plafonder och väggfresker, men han har äfven utfört ypperliga porträtt.

467. *Flickporträtt;* afskuret vid skuldrorna. Det ungdomliga ansiktet ses en face, men blicken är riktad åt vänster; håret tillbakastruket. Hon bär ett pärlband och spetskrås kring halsen.

Teckning med svartkrita, höjd med hvitt, på gråblått papper. 29,2 × 19,5 cm.

Inv.-nr 1454. Tillskrifven Paolo Veronese. Afbild. i Sirén, Dessins et Tableaux, sid. 66.

Detta intagande flickhufvud, som tydligen tecknats efter lefvande modell, röjer en nästan rokokomässig elegans. Erinrar man sig Paolo Veroneses barnporträtt i Galleria Pitti, så synes dock icke omöjligt, att han äfven varit upphofsman till denna teckning. Den är i hvarje fall utförd af en mästarhand, säkert och lätt på samma gång, med klar lineär formdefiniering och atmosfäriskt skimmer öfver ansiktet.

468. *Marias och Elisabets möte.* De två kvinnorna luta sig fram mot hvarandra och fatta hvarandras händer; båda äro afskurna strax öfver fotleden; af Elisabets figur är äfven bakre delen afskuren.

Bisterlavyr på gråblått papper. Bläcket har delvis slagit igenom papperet. 30 × 19,3 cm.

Inv.-nr 1453. Tillskrifven Paolo Veronese. Frånsida af föregående.

En rätt kraftig, koloristiskt teckning ur Paolo Veroneses krets; möjligtvis utförd af konstnären själf.

469. *Konungarnas tillbedjan.* Kompositionsstudie till en större altarbild i höjdformat. Maria med barnet sitter på en upphöjning till vänster; af konungarna knäböjer den främste; bakom dem blifva ett par ryttare delvis synliga. Öfver figurerna antydes ett tak af bjälkar.

Laverad pennteckning i bister på brunaktigt papper. 27,4 × 18,4 cm.

Inv.-nr. 1456. Tillskrifven Paolo Veronese.

Af teckningarna i vår samling synes denna med största sannolikhet kunna betraktas såsom ett autentiskt arbete af Paolo Veronese. Den lätta pennföringen och de vibrerande linjerna återfinnas identiska i vissa teckningar af Paolo, exempelvis kompositionsstudien till S:ta Giustinas martyrium i biblioteket i Turin. (Foto Andersson 9856).

470. *Två helgon* (S:ta Veronica och Petrus?). Den manliga figuren sitter till vänster; den kvinnliga knäböjer på högra sidan, sträckande armen mot ett helgon, som nedsväfvar till henne från himlen med en svettduk. Bakom henne står en hugsvalande ängel.

Laverad pennteckning i bister på blågrått papper, höjd med hvitt. 24×20,5 cm.

Inv.-nr 1457. Tillskrifven Paolo Veronese.

En synnerligen ledigt utförd lavyr i Paolo Veroneses stil, ehuru väl tunn och lös för att vara af konstnären själf. Den tillhör hans skola.

471. *Franciskus' stigmatisering.* Han knäböjer med armarna utbredda. Figuren är klippt ur ett större blad.

Svartkritsteckning, röd grund. 13,2×8 cm.

Inv.-nr. 1460. Tillskrifven Paolo Veronese.

Teckningen är ett fragment, men af god kvalitet, nära besläktad med Paolos egna arbeten.

472. *Moses' upptagande ur vattnet.* Faraos dotter står till höger på stranden, stödd af två tjänarinnor. Framför henne knäböjer en kvinna med den lille Moses i armarna. Bladet är inrutadt med rödkrita.

Laverad pennteckning på blågrått papper, höjd med hvitt 24×29,8 cm.

Inv.-nr. 1448. Tillskrifven Paolo Veronese.

Kompositionen erinrar rätt nära om Paolo Veroneses bild med samma motiv i Pradomuseet, men är icke identisk med denna. Teckningen har möjligen utförts af en konstnär ur Paolos omgifning, men senare öfverarbetats och användts för kalkering, då konturerna genomstuckits.

473. *Kvinnohufvud,* afskuret strax under halsen, vridet något åt vänster. En duk är virad kring det löst uppsatta håret.

Svart- och rödkrita på blågrått papper. 17,6 × 14,3 cm.

Inv.-nr 1463. Tillskrifven Paolo Veronese.

Originalteckning af en konstnär, som står Paolo mycket nära.

474. *Underverksscen.* I ett antikt rundtempel står en romersk krigare, pekande mot en gudinnastaty, som störtar sönderbruten från sitt postament; demonen, som bott i statyen, höjer sig till flykt. Flera åskådande figurer.

Svartkritsteckning, laverad med bister, höjd med hvitt. 32 × 16,6 cm.

Inv.-nr 1455. Tillskrifven Paolo Veronese.

Formellt ansluter sig denna teckning till Paolo Veroneses arbeten, men den visar ett något torrare utförande än hans egenhändiga studier.

475. *Studie till en nattvardskomposition.* Interiör af ett stort, hvälfdt rum. Apostlarna sitta kring det långa bordet sålunda att fyra äro grupperade på hvardera sidan om Kristus, som sitter i midten, samt två vid hvardera ändan af bordets motsatta sida.

Pennteckning i bister, laverad i blågrön ton. 16,4×25,6 cm.

Inv.-nr 1458. Gammal påskrift: Paulo Veronese.

En vacker koloristisk teckning, utförd med lätt hand i en flytande teknik, som erinrar om maneret i Paolo Veroneses egna studier. De spensliga figurerna tyda dock på en yngre mästare.

476. *Gudinna stående i sin char.* Vagnen är förspänd med två hästar, af hvilka den ena stupar.

Pennteckning på groft grått papper. 11,5 × 11 cm.

Inv.-nr 1462. Tillskrifven Paolo Veronese.

Liffull liten teckning af rätt god kvalitet; säkerligen venetiansk, men troligen senare än Paolo Veronese.

477. *S:t Antonius Abboten*; han står stödd på sin kryckstaf med grisen vid sin sida.

Laverad pennteckning i bister. 13,5 × 7 cm.

Inv.-nr 1459. Tillskrifven Paolo Veronese.

Obetydande teckning, hvilkens samband med Veronese är mycket aflägset.

478. *Två munkhufvuden,* vända i profil åt höger; det främre med kapuschong.

Teckning med svart och hvit krita på brunt papper. 17,5 × 14,4 cm.

Inv.-nr 1464. Tillskrifved Paolo Veronese.

En obetydande teckning af en sen efterföljare till Paolo Veronese.

KOPIOR EFTER PAOLO VERONESE

479. *Judit vid Holofernes' bädd,* i beråd att halshugga honom.

Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt, blågrått papper. 31,1 × 21,8 cm.

Inv.-nr 1447. Tillskrifven Paolo Veronese.

Kopia efter en tafla af Paolo eller från hans atelier; äfven ramen är kopierad.

480. *Höfvidsmannen från Kapernaum.* Kopia efter bilden i museet i Dresden.

Laverad pennteckning på blågrått papper. 26,6 × 50 cm.

Inv.-nr 1450. Tillskrifven Paolo Veronese.

481. *Apostlarna samlade kring Marias graf;* nedre hälften af en Assunta-framställning. Samma motiv återfinnes i en bild af Paolo Veronese i Akademien i Venedig.

Laverad pennteckning på blågrått papper, höjd med hvitt. 27,5 × 38,5 cm.

Inv.-nr 1451. Tillskrifven Paolo Veronese.

482. *S:t Georgs martyrium,* efter den bekanta bilden i S:t Giorgio i Verona.

Laverad pennteckning på blågrått papper, höjd med hvitt. 47,2 × 35 cm.

Inv.-nr 1452. Tillskrifven Paolo Veronese.

483. *S:t Sebastians martyrium,* efter freskomålning i S:t Sebastiano i Venedig.

Laverad pennteckning på blågrått papper, höjd med hvitt. 26,5×40,4 cm.

Inv.-nr 1465. Tillskrifven Paolo Veronese.

484. *Kristi frambärande i templet.* Sen 1700-tals-kopia efter en bekant komposition, som förekommer i flera exemplar, utförda i Paolo Veroneses atelier. Teckningen har följande påskrift; "Le Tableau dans la sacristie de l'Escurial peint par Paul Veronese".

Svart och röd krita på blågrått papper. 27 × 32,2 cm.

Inv.-nr 1449. Tillskrifven Paolo Veronese.

485. *En liten putto,* stående framåtlutad med utbredda armar.

Bladet är inrutadt.

Svartkrita på blågrått papper. 9,7×5,9 cm.

Inv.-nr 1461. Tillskrifven Paolo Veroneses.

PAOLO FARINATO

Född i Verona 1524, död 1606. Son af målaren Giov. Batt Farinato. enligt Vasari elev af Niccolo Giolfino; senare påverkad af Michelangelos konst, som han lärde känna genom afgjutningar och efterbildningar, samt isynnerhet af Paolo Veronese. Farinato var eu utomordentligt produktiv konstnär, hufvudsakligen verksam i Verona, men äfven i Mantua, Arona och andra orter i norra Italien. Hans tidigaste kända arbete är daterat 1552.

486. *Studie till en altartafla.* I bildens nedre parti stå S:t Rocchus och S:t Antonius; högre upp framträder madonnan med barnet i halffigur. Bilden är infattad i en kraftfullt profilerad renässansram.

Laverad pennteckning i bister på brunt papper. 24,6×15,7 cm.
Inv.-nr 1417. Tillskrifven Paolo Farinato.

Vacker originalstudie till en större altartafla, som numera icke torde finnas bevarad. Till jämförelse kan dock erinras exempelvis om bilden i San Tommaso i Verona.

487. *Kristi gisslande*. Scenen försiggår på en terass framför en monumental palatstrappa. Talrika figurer i häftiga ställningar.

Laverad pennteckning i bister på brunt papper. 41×29,5 cm.
Inv.-nr 1410. Påskrift: Paolo Farinato.

En tämligen rå och flyktig teckning, tillhörande konstnärens sista tid.

488. *Kristi korsbärande.* Kristus går nedtryckt af det väldiga korset. Ett par ryttare och soldater med lansar drifva på. I förgrunden den afsvimmade Maria, som stödes af Johannes.

Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt; brunt papper. 41,8×28 cm.
Inv.-nr. 1411. Påskrift: P. Farinati.

En tämligen torrt utförd komposition, möjligen afsedd för kopparstick.

489. *Dygden besegrar Lasten* eller ett motsvarigt motiv. En kvinna i pansar och hjälm trampar på en kraftfull mansfigur, som ligger på rygg, och riktar sitt spjut mot honom,

Laverad bisterteckning, höjd med hvitt; blågrått papper 42×26,4 cm.
Inv.-n:r 1412. Påskrift: P. Farinati. Cabinet de Crozat.

490. *Konungarnas tillbedjan*. Kristusbarnet ligger på en kudde på marken; Maria sitter med benen vikta under sig. Af de tre konungarna knäböjer den äldste, kyssande gossens fot; de båda andra stå framböjda med sina gåfvor i händerna. I bakgrunden ses ett par ryttare.

Laverad pennteckning i bister. 21,7×15,6 cm.
Inv.-nr. 1413. Påskrift. Paul Veronese, samt senare: Paolo Farinati.

En elegant, smidigt utförd lavyr, som till en viss grad skiljer sig från Farinatos här förtecknade studier.

491. *Janus med dubbelansikte*; han står i en nisch, stödd på en tjock staf, med en väldig nyckel i handen.

Pennteckning i bister, höjd med hvitt, på brunt papper. 34,3×20,4 cm. Inv.-nr. 1414. Påskrift: P. Farinati. Cabinet de Crozat.

492. *S:t Peter,* stående i betonad kontrapostställning med ena foten på en upphöjning. I högra handen håller han nycklarna och stöder en bok mot det höjda knäet.

Utförd med pensel, bister och hvit färg på brunt papper. 35,7 × 12,5 cm. Inv.-nr. 1415. Tillskrifven Paolo Farinato.

En synnerligen kraftfull och karakteristisk studie af Farinato.

493. *S:t Bartolomeus,* stående i kontrapostställning med ena foten på en upphöjning. Han stöder en bok mot knäet och håller knifven i den upplyftade högra handen.

Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt; grågrönt papper. 27×12,6 cm.

Inv.-nr. 1420. Tillskrifven Paolo Farinato.

Denna och de sex följande teckningarna, alla framställande stående apostlar, tillhöra en serie, som möjligen varit afsedd att utföras i målning i någon kyrka eller för annat dekorativt ändamål.

494. *S:t Jakobus major*; stående, starkt svängd figur. Han omfattar sin pilgrimsstaf med båda händerna.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt; grågrönt papper. 26,7 × 13 cm. Inv.-nr 1419. Jfr anm. nr 493.

495. *S:t Jakobus minor*; stående framåtböjd, vänd åt vänster, med martyrpalmen i handen.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt; grågrönt papper. 26,8×13,6 cm.

Inv.-nr. 1421. Jfr anm. nr 493.

496. *S:t Mathias,* framåtböjd i gående ställning med staf i handen.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt; grågrönt papper. 26,6×13,7 cm.

Inv.-nr. 1416. Jfr anm. till nr 493.

497. *S:t Andreas*; starkt svängd figur, nedåtblickande, stödjande högra handen på det väldiga korset.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt, grågrönt papper. 27 × 14,8 cm.

Inv.-n:r. 1422. Jfr anm. till n:r 493.

498. *S:t Andreas*; ungefär samma figur som i föregående teckning. Ställningen är något förändrad; han håller det stora korset med båda händerna.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt; grågrönt papper. 27 × 14 cm.

Inv.-nr. 1423. Jfr anm. till nr 493.

499. *En apostel* (utan namn eller attribut); han står vänd åt höger med lyftad hand som om han talade.

Laverad pennteckning, höjd med hvitt; grågrönt papper. 26,3 × 13,5 cm.

Inv.-nr. 1418. Jfr anm. till nr 493.

500. *Evangelisten Johannes,* sittande på en sten vid foten af ett träd, stödjande en stor bok mot benet och doppande pennan i ett bläckhorn. Framför honom på marken står den väldiga örnen.

På frånsidan af samma blad: en ofullbordad studie af en sittande kvinnofigur.

Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt; gråblått papper. 26,5 × 20,1 cm.

Inv.-nr 1424—25. Påskrift: P. Farinati. Cabinet de Mr de Crozat.

501. *Profet eller evangelist,* lågt sittande, vänd åt höger med en uppslagen bok i famnen, stödjande en stentafla mot knäet.

Teckning med svart och hvit krita, konturerna öfvertecknade med bister. 13,6 × 23,2 cm.

Inv.-nr 1426. Tillskrifven Paolo Farinato.

502. *Profet eller evangelist,* i halfliggande ställning, vridande öfverkroppen utåt, stödjande en stor stentafla mot benet.

Teckning med svart och hvit krita, öfvertecknad med bister; blågrått papper. 13,2 × 23 cm.

Inv.-nr 1427. Motstycke till föregående.

503. *Satyr,* sittande på en trästubbe, framåtböjd, nedtyngd af en tjock bladgirland, som han bär öfver skuldran.

Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt; brunt papper. 36,4 × 20,4 cm.

In.-nr 1428. Tillskrifven Paolo Farinato.

Bredt gjord, kraftfull teckning, möjligen afsedd för utförande i klärobskyrträsnitt.

504. *Apollo och Marsyas.* Satyren är bunden vid en lutande trädstam; den unge guden står framför honom och håller på att flå hans ena ben. Lyran står lutad mot en sten.

Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt; blågrått papper 41,5 × 28 cm.

In.-nr 1429. Påskrift: "Far le gambe umane non da satiro apolo e marsia", samt senare: P. Farinato. Cabinet de Crozat.

505. *Hoppets allegoriska figur.* Hon står i en vriden kontrapostställning, stödd mot ett väldigt ankare och för ena handen mot bröstet.

Utförd med pensel, bister, och hvit färg på blågrått papper. 37,2 × 23,9 cm.

Inv.-nr 1432. Påskrift: P. Farinati. Cabinet de Crozat.

506. *Klokhetens allegoriska figur.* Minerva (?), stående med en vessla på armen. Hon är klädd i hjälm och pansar. Underskr.: Optata Civibus.

Utförd med pensel, bister och hvit färg på blågrått papper. 39,8 × 23,9 cm.

Inv.-nr 1433. Påskrift: P. Farinati. Cabinet de Crozat.

Motstycke till föregående.

507. *Ceres,* skyndande åt vänster; hon har kastat sitt ymnighetshorn på marken och synes fly för någon fara. Dessutom en lätt antydd, sittande figur vid vänstra kanten.

Laverad pennteckning i bister, höjd med hvitt; grönt papper. 26,3 × 25,4 cm.

Inv.-nr 1437. Påskrift: Paul Farinati. Cabinet de Crozat.

508. *Kvinnofigur,* sittande på marken, vänd i profil åt höger med en violoncell i famnen. Längre åt höger ett par putti, som synas gunga i ett träd. Sannolikt utkast till dekorationsmålning.
Blek, lätt utförd lavering i bister på gulbrun grund. 18,5 × 32,2 cm. Inv.-nr 1436. Påskrift: Farinati. Cabinet de Crozat.

509. *Trumpetare.* En barhufvad yngling till häst, blåsande i en lång basun. Bakom honom ses flera basunblåsare. Inom samma ram är dessutom uppsatt fragment af en annan teckning, framställande en stående satyr, som bär något på nacken, möjligen afsedd såsom kaminstöd.
Laverade bisterteckningar, höjda med hvitt; den förra på brunt, den senare på blågrått papper. Teckningarna äro utklippta, men uppsatta på samma blad; den förra är 36,4 cm., den senare 23,4 cm. hög.
Inv.-nrs 1434 och 1435. Påskrift: P. Farinati. Cabinet de Crozat.

510. *Kvinnofigur,* sittande på en låg pall, vänd åt vänster; hon stöder sitt högra bara ben på en upphöjning och fattar om det med båda händerna. Öfre delen af samma figur är utförd en gång till i ljusare ton.
Utförd med pensel, bister och hvit färg. 18,5 × 26,6 cm.
Inv.-nr 1439. Tillskrifven Paolo Farinato.
Intressant och vacker originalstudie af bättre kvalitet än flertalet Farinato-teckningar.

511. *Parti ur en friskomposition.* Aglauros, sittande hopkrupen; en liten Merkurius rör vid hennes hufvud, förvandlande henne till sten. Längre åt höger ett hafsdjur och ett par tumlande putti. Kompositionen förklaras af följande underskrift: "Agraulos co(n)versa in pietra per merchurio /per averli promesa la sua sorella herse/ e li mancho dila promesa. /Acete e co(n)pagni mutati in pesi/ per no(n) aver avuto riverentia a baco".
Laverad bisterteckning, höjd med hvitt; blågrått papper. 21,5 × 43,3 cm.
Inv.-nr 1430 Tillskrifven Paolo Farinato.

512. *Friskomposition,* framställande flera gudar och nymfer, parvis fördelade, sittande på marken. Följande förklarande underskrifter: "Netuno e Cerere. Marte e Vesta. Merchurio e Lichione".
Laverad bisterteckning, höjd med hvitt; blågrått papper. 22,3 × 83,8 cm.

Inv.-nr 1431. Påskrift: P. Farinati. Cabinet de Crozat.

Såväl denna, som föregående friskomposition har sannolikt komponerats för utförande al fresco på någon palatsfasad.

513. *Studier till Faraos undergång i Röda Hafvet.* I bladets öfre parti ses flera figurer, bland dem en ryttare, som omkomma i svallande vågor. Ryttaren med den höjda armen är dessutom utförd separat flera gånger. Till vänster, i bladets nedre parti, studier af en upprörd folkhop.

Rödkritsteckning. 22 × 17,1 cm.

Inv.-nr 1438. Tillskrifven Paolo Farinato.

God och liffull teckning af utprägladt venetiansk typ från slutet af 1500-talet, men utan närmare samband med Paolo Farinatos teckningar i vår samling.

514. *Tvenne sväfvande putti,* i sittande ställningar; den ena sedd halft bakifrån, den andra framifrån. Armarna äro icke utförda.

Rödkritsteckning. 20,7 × 27 cm.

Inv.-nr 1440. Påskrift: "Paolo Farinati, né de bonne maison a Verone en 1522.." Sannolikt kopierade efter gravyr af Farinato.

515. *Tvenne sväfvande putti,* sedda från ryggen, den ena ligger framstupa.

Rödkritsteckning. 21,2 × 27 cm.

Inv.-n:r 1441. Påskrift: Paolo Farinati.

Motstycke till föregående; sannolikt kopierade efter gravyr.

BATTISTA FARINATO, kallad ZELOTTI

Född i Verona 1532, död 1591. Elev af sin farbroder Paolo Farinato samt af Antonio Badile. Senare starkt påverkad af Paolo Veronese, som han biträdde vid utförande af flera större arbeten.

516. *Herkules, plockande de gyllene äpplena i Hesperidernas trädgård.* Den muskulösa figuren står under trädet i betonad kontrapostställning och sträcker ena handen efter ett äpple.

Teckning i bister, laverad med brun och blågrön färg. 28 × 17,3 cm.
Inv.-nr 1442. Påskrift: Battista Zelotti.

En rätt kraftfull koloristisk originalstudie, som väl kan vara utförd af Zelotti.

517. *Ett skäggigt manshufvud*, vridet åt höger och framåtböjdt, sedt i förkortning uppifrån. Lockigt hår. Bakhufvudet är icke uttecknadt.

Utförd med pensel och brun färg på groft brunt papper. 22,7 × 14,4 cm.
Inv.-n:r 1445. Gammal påskrift: Zelotti.

En synnerligen effektfull, bredt utförd koloristisk studie, möjligen efter någon antik skulptur. Motstycke till följande.

518. *Ett skäggigt manshufvud*, vändt i profil åt höger, uppåtblickande; bakhufvudet är afskuret.

Utförd med pensel och brun färg på groft brunt papper. 22,7 × 14,4 cm.
Inv.-nr 1444. Motstycke till föregående.

KOPIA EFTER ZELOTTI

519. *Kristus och de två apostlarna i Emaus;* de sitta till bords. Dessutom flera rikt kostymerade betjänande och åskådande figurer.

Laverad pennteckning i bister. 28,7 × 43 cm.
Inv.-nr 1443. Påskrift: Del Zelotti.

Kopia från 1600-talet efter en målning af Zelotti eller någon närstående konstnär, som inspirerats af Paolo Veroneses framställning af samma motiv.

ANDREA MICHIELI, kallad VICENTINO

Född i Vicenza 1539, död 1614. Elev af Palma Vecchio. Utförde flera målningar i Dogepalatset i Venedig, men arbetade äfven i Paris och München. Bilder af Andrea finnas i museerna i Florens, Bryssel, Augsburg m. fl. orter.

520. *Dammen vid Betesda*. Dammen är kringbyggd med rustikaarkader. De sjuka trängas på stränderna och doppa fötter eller händer i vattnet. I förgrunden står Kristus bredvid en sjuk man. En ängel sväfvar ned från himlen.

Laverad pennteckning i bister. 46,2 × 35 cm.
Inv.-nr 1468. Påskrift: Andrea Vicentino, etc.
En stor effektfull komposition, utförd i ett raskt lavyrmaner.

521. *Två kvinnor,* sittande på en terass med skålar i famnen, sysselsatta med att ränsa frukt. Bakom barriären i bakgrunden ses tre andra kvinnor, af hvilka en lutar sig fram.

Laverad pennteckning i bister. 19,6 × 28,8 cm.
Inv.-nr 1466. Påskrift: André Vicentino.
En rätt intressant studie efter naturen; figurerna erinra betydligt om samtida målningar ur Paolo Veroneses krets.

522. *Paris' dom.* Han sitter på en sten och räcker äpplet till Venus, som träder fram, åtföljd af Amor; de båda andra gudinnorna stå längre åt vänster.

Laverad pennteckning i bister på brunt pappper papper. 30 × 42 cm.
Inv.-nr 1467. Påskrift (från 1700-talet): Vicentini.
Denna måleriska lavyr skiljer sig stilistiskt från de två föregående teckningarna; den traditionella attributionen synes i detta fall mindre öfvertygande.

KONSTNÄRSREGISTER

PLANSCH-FÖRTECKNING

2. Benozzo Gozzoli.
4. Benozzo Gozzoli.
6. Benozzo Gozzoli.
8. Benozzo Gozzoli.
11 A. Paolo Uccello, i hans art.
11 B. Paolo Uccello, i hans art.
13. Carrand Triptykens mästare.
14. Francesco Pesellinos skola.
17. Francesco Pesellinos skola.
28. Domenico Ghirlandajo.
29. Domenico Ghirlandajo.
31. Domenico Ghirlandajo.
33. Davide Ghirlandajo (?).
36. Francesco Botticini.
37. Francesco Botticini
38. Filippino Lippi.
41. Filippino Lippi.
42. Filippino Lippi.
43. Filippino Lippi.
47. Andrea del Verrocchio, i hans art.
48. Andrea del Verrocchio, i hans art.
50. Lorenzo di Credi-elev.
51. Francesco Granacci.
52. Francesco Granacci.
54. Francesco Granacci.
60. Bartolommeo di Giovanni.
82. Andrea del Sarto.
90. Baccio Bandinelli.
99. Alessandro Allor
137. Francesco Vanni.
151. Lorenzo da San Severino d. ä., i hans art.
153. Luca Signorelli.
154. Pietro Perugino.
171. Federigo Barocci.
174. Federigo Barocci.
201. Timoteo Viti (?).
206. Amico Aspertini.
214. Francesco Parmegiano.
247. Francesco Primaticcio.
301. Rafael.
302. Giovanni Francesco Penni.
303. Giovanni Francesco Penni.
316. Giulio Romano.
338. Pierino del Vaga.
353. Vicenzo Tamagni.
397. Federigo Zuccaro.
409. Federigo Zuccaro.
445. Michelangelo Caravaggio.
446. Bernardino Luini.
448. Paduansk konstnär från slutet af 1400-talet.
449. Giovanni Francesco Caroto.
450. Francesco Zaganelli.
453. Lorenzo Lotto.
454. Girolamo Romanino.
556. Antonio Badile.
457. Veronesisk konstnär från slutet af 1500-talet.

R Ä T T E L S E R

Vid tryckningen af denna katalog ha en del felaktigheter inkommit, hvilka innebära afvikelser från de af författaren godkända och rättade korrekturen. Under beklagande af detta förhållande, inskränker sig författaren här till meddelande af en förteckning på de mest störande tryckfelen:

Sid. 6 rad 4 uppifrån, står: förnämnsta, bör vara: förnämsta.
„ 7 rad 5 nedifrån, ordet de har bortfallit framför ordet föreliggande.
„ 7 nedersta raden, står: med hjälpare, bör vara: medhjälpare.
„ 9 rad 10 uppifrån, står: teekningen, bör vara: teckningen.
„ 10 rad 6 uppifrån, står: sammablad, bör vara: samma blad.
„ 16 nedersta raden, står: donators porträtt, bör vara: donatorsporträtt.
„ 27 nedersta raden, står: urskuret, bör vara: utskuret.
„ 33 rad 4 uppifrån, står: uppstäldt, bör vara: uppställdt.
„ 34 rad 14 uppifrån, står: i högra kanten, bör vara: vid högra kanten.
„ 41 N:r 132, står: Franciskus, bör vara: Franciskus'.
„ 44 rad 3 uppifrån, står: Sallmbeni, bör vara: Salimbeni.
„ 45 rad 16 nedifrån, står: Fiorenzo di Leno i Perzorgia, bör vara: Fiorenzo di Lorenzo i Perugia.
„ 47 rad 2 nedifrån, står: Baroch, bör vara: Baroche.
„ 48 rad 2 uppifrån, står: Kristus', bör vara: Kristus.
„ 60 rad 16 nedifrån, står: Pennteckntng, bör vara: Pennteckning.
„ 61 rad 9 uppifrån, står: Permegiano, bör vara: Parmegiano.
„ 64 N:r 236, står: Odyseus, bör vara: Odysseus.
„ 72 N:r 276, står: Krigsfigur, bör vara: Krigarfigur.
„ 82 rad 3 nedifrån, står: fragment, bör vara: Fragment.
„ 84 rad 5 uppifrån, står: Guido, bör vara: Giulio.
„ 85 rad 13 nedifrån, står: Giulo, bör vara: Giulio.
„ 86 rad 7 nedifrån, ordet i har bortfallit.
„ 90 rubriken, står: RAFAELLO, bör vara: RAFFAELLO.
„ 102 rad 9 uppifrån, står: bister teckning, bör vara: bisterteckning.
„ 108 rubriken, står: MEDIET, bör vara: MEDLET.

AF DETTA ARBETE ÄRO ETTHUNDRAFEMTIO
NUMRERADE EXEMPLAR TRYCKTA HOS
BRÖDERNA LAGERSTRÖM,
BOKTRYCKARE OCH
BOKFÖRLÄGGARE
STOCKHOLM

1 9 1 7

DETTA EXEMPLAR ÄR
N:R 31

